

TRANSCRIPT VAN DE STATENCOMMISSIE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING EN WONEN VAN PROVINCIALE STATEN UTRECHT

29 oktober 2025

Voorzitter: Odile de Man

Namens het college van GS: Huib van Essen, Rob van Muilekom

Woordvoerders: Dimf Ghijsels-Kerkhoff (BBB), Marijke de Jong (GroenLinks), Dimitri Gilissen (VVD), Ronnie Hossain (VVD), Juliëtte van Gilse (VVD), Marianne de Widt (D66), Arjen Draisma (CDA), Wilma de Boer-Leijnsma (PvdA), Anjo Travaille (Partij voor de Dieren), Simone Kennedy-Doornbos (ChristenUnie), Arne Schaddelee (ChristenUnie), Sjors Nagtegaal (UtrechtNu!), Amos de Jong (Volt), Wouter Limmen (Volt), Bertrick van den Dikkenberg (SGP), Reindert Daniels (PVV), Tim Schipper (SP), Frank van Breukelen (Forum voor Democratie), Mieke Hoek (50PLUS)

Van ambtelijke zijde aanwezig: Jaap van As (Statenadviseur), Olaf Jan Oost (commissiesecretaris), Meike Kievits (commissiesecretaris)

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen. Ik open hierbij de vergadering. Welkom iedereen, Statenleden, commissieleden, alle leden van GS bijna, mis er nog één, ambtenaren en belangstellenden. We zijn vandaag wat eerder begonnen en we zitten in de Statenzaal, omdat we het belangrijkste ruimtelijke instrument onder de provinciale bevoegdheid bespreken, de voorgestelde wijzigingen op de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: De agenda. U heeft kennis kunnen nemen van de agenda. We behandelen vandaag één Statenbrief, de voorgestelde wijzigingen in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Geen opmerking? Dan is de agenda vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan zijn er enkele mededelingen. We werken vandaag met spreektijden. Voor iedere fractie is er 9 minuten beschikbaar voor GS 30. Conform de spreektijdenregeling tellen interrupties niet mee bij de spreektijd, maar worden beperkt tot drie interrupties per fractie per debat. Interrupties en beantwoording dienen kort en bondig te zijn. We hebben iets meer tijd vandaag, maar als ik zie dat niet iedere fractie uiteindelijk het woord zou kunnen voeren over dit onderwerp, dan ben ik genoodzaakt om te kijken naar het aantal en de tijd over de interrupties, een soort voorwaarschuwing. Dan heeft gedeputeerde Van Essen een aantal mededelingen en ook de heer Bakker. De heer Van Essen, ik geef u het woord.

Huib van Essen: Dank voorzitter. Goedemorgen allemaal. De eerste mededeling gaat over de wijziging van de Omgevingsverordening onder het delegatiebesluit, die wij als college eerder hebben vastgesteld, is op 1 september in werking getreden. Bij de publicatie in het digitale stelsel bleek dat de werkingsgebieden niet goed werden weergegeven. Een heel technisch verhaal, een fout bij de softwareleverancier. Dat is inmiddels hersteld. Het vroeg wel

een extra besluit van het college, maar uiteindelijk werkt het nu allemaal goed. Het waren de kinderziektes van het DSO, waar we destijds voor inwerkingtreding bang voor waren. Het is opgelost, is het goede nieuws.

Tweede mededeling gaat over de Nota Ruimte. Heeft u wellicht kunnen zien, dat op 26 september het Rijk de ontwerp-Nota Ruimte heeft gepubliceerd, waarin de langetermijnvisie vanuit het Rijk op de toekomstontwikkeling van leefomgeving in Nederland vast worden gelegd. We hebben natuurlijk als provincie ook in aanloop daarnaartoe input meegegeven via ons Ruimtelijk Arrangement, ruimtelijk voorstel dat daaraan voorafgaat nog, uitvoeringsagenda van de vier NOVEX-gebieden in onze provincie. Het is natuurlijk een zelfbindende Omgevingsvisie. Net als onze eigen Omgevingsvisie zelf bindend is, geldt dat ook voor het Rijk. Hij ligt nu ter inzage, dat is tot half december, en er wordt door ons een zienswijze uiteraard ook voorbereid. Die zullen we ook met een Statenbrief u doen toekomen. Waarschijnlijk ook nog komen er zienswijzen vanuit IPO en de MRU, de samenwerking hier in de regio.

De derde mededeling gaat over van A tot Z van Amersfoort tot Zeist. We verwachten dat het gebiedsonderzoek in november wordt afgerond en voorgelegd aan de stuurgroep om dat dan ook vast te stellen en verwachten dat we voor het kerstreces u nader kunnen informeren over de inhoud van wat dan is vastgesteld.

De vierde mededeling gaat over Driebergen-Zeist gebiedsontwikkeling. Ik kan u melden dat de gemeenteraden van zowel gemeente Utrechtse Heuvelrug als Zeist een belangrijke stap hebben gezet met de vaststelling van de gebiedsvisies en daarmee ook een belangrijke stap in die ontwikkeling waar we als provincie ook bij betrokken zijn en meekijken.

De laatste mededeling gaat over de Vinkeveense Plassen. Zoals u weet, was er een voorlopige voorziening aangevraagd voor het bestemmingsplan. Die is niet toegekend, dus dat betekent dat het bestemmingsplan in werking is getreden. Er loopt nog wel een Raad van State procedure tegen het plan zelf, maar er is geen voorlopige voorziening toegekend. Dat waren mijn mededelingen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Meneer Bakker.

Has Bakker: Dank u wel, voorzitter. Goedemorgen allemaal. U bent er denk ik al langsgelopen, maar op de eerste verdieping hier net om de hoek staat een hele mooie expositie over ons bodem- en watersysteem en eigenlijk een historisch beeld en een beeld van nu en wat betekent dan al die gebieden. Wat laat dat bodem- en watersysteem nou zien als het heel nat of heel droog gaat worden in de toekomst? Ik wil u daar graag over informeren, dat het leuk is om naar te kijken. U kunt de QR-code scannen en luisteren naar het verhaal. Ik nodig u graag uit om tijdens de lunch, tussen 12.00 uur en 13.00 uur, even een rondje daar met elkaar te wandelen.

De voorzitter: Hartelijk dank.

4. Vaststellen verslag ROW

De voorzitter: Agendapunt 4, het vaststellen van het verslag. Er zijn geen opmerkingen binnengekomen, waarmee het verslag hierbij is vastgesteld.

5. Termijnagenda ROW

De voorzitter: Agendapunt 5 Termijnagenda ROW. Er zijn voorafgaand aan de vergadering geen opmerkingen binnengekomen.

6. Actuele vragen

De voorzitter: Dan 6 Actuele vragen. Er zijn geen actuele vragen vandaag.

7. SB Wijzigingen in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening provincie Utrecht

De voorzitter: Agendapunt 7. Alvorens ik de heer Essen het woord geef over het onderwerp wijzigingen in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening, wil ik u even het volgende plaatje laten zien. Even ter herinnering, de Omgevingsvisie en -verordening bevatten de kaders voor alle onderliggende programma's die een ruimtelijke component kennen. De Omgevingsvisie is een integraal en samenhangend strategisch plan over de fysieke leefomgeving. Het bevat een langetermijnvisie op de provincie en de hoofdlijnen van het beleid voor de fysieke leefomgeving. Een programma kan gezien worden als een concrete uitwerking van een onderdeel van de Omgevingsvisie binnen de kaders van die Omgevingsvisie. Er waren de afgelopen commissies wat discussies over de aanpak van een programma, ook over de werkwijze. Dit vandaag, het vaststellen van de Omgevingsvisie, valt niet onder de werkwijze. Daarom dacht ik even, wat gaan we nou precies doen met elkaar vandaag en hoe werkt het in dit kader? Dus het is heel erg van belang dat u vandaag ook echt de aandachtspunten meegeeft, met in uw achterhoofd mogelijk al hoe dit gaat landen in die programma's, het is even een kapstok voor uw gedachtegang, en dat u een indicatie geeft. Dit stuk is vandaag ook nog niet af. Er liggen alleen indicaties over hoe we graag zouden willen dat de Omgevingsvisie en -verordening wordt aangepast en daar kunt u op reageren. Als u die aandachtspunten vandaag dan geeft, hoe landen die dan in dat definitieve ontwerp? Dan hebben we eigenlijk drie stappen. Allereerst ziet u daar ik denk meer ambtenaren dan dat u aanwezig bent hier. Er wordt flink meegeschreven. Uiteindelijk komen ook uw opmerkingen, mogelijk individueel per fractie, terug in het uiteindelijke ontwerp, wat ook weer voorligt hier in januari. Daarin kunt u ook teruglezen of wel of niet uw opmerkingen zijn verwerkt.

Ten tweede kan het vandaag voorkomen dat er een bepaalde gezamenlijkheid in de zaal ontstaat over iets wat we moeten weglaten, aanpassen of juist toevoegen. Daarvoor zal ik dan even de zaal rondkijken en dan zien we dat als een soort directe vraag, opdracht aan de gedeputeerde.

Ten derde, en die mogelijkheid wil ik eigenlijk voorkomen, we moeten kijken hoe het vandaag gaat, een actualiteitenmotie in de volgende Statenvergadering. Dan wordt ook de begroting behandeld. Dus hou daar even rekening mee, dat dat mogelijk qua tijd best wel ingewikkeld wordt. Laten we met zijn allen proberen om vandaag alles hier netjes met elkaar te bespreken. U ontvangt het definitieve ontwerp voor het kerstreces en u kunt in een commissievergadering van januari dus deze bespreken en dan is er ook nog de mogelijkheid om wat mee te geven. Zoals u heeft kunnen lezen, is er ook een memorandum over Rijnburg toegevoegd aan dit agendapunt evenals een ontvangen bericht van diverse natuurorganisaties. Eventuele vragen of opmerkingen over het memorandum en het ontvangen bericht kunt u verwerken in uw bijdrage. Dan geef ik nu gedeputeerde Van Essen het woord voor een kleine introductie.

Huib van Essen: Dank voorzitter. Inderdaad vandaag een belangrijke extra tussenstap in aanloop naar de uiteindelijke vaststelling volgend jaar van de Omgevingsvisie en -verordening. Een tussenstap mede op uw verzoek, omdat u zei we hebben het heel veel gehad over wat er veranderd gaat worden, maar hoe dat dan veranderd gaat worden, wanneer kunnen we daar ook, voordat er een ontwerp wordt vastgesteld, over meedenken? Dat moment is vandaag, een tussenstap waarin we de hoofdlijnen van de wijzigingen dus bespreken. Het hele college is ook aanwezig op de commissaris na, omdat het natuurlijk alle portefeuilles raakt die er zijn. Eind vorig jaar heeft u als Staten de startnotitie vastgesteld. Daarin stonden natuurlijk de onderwerpen, de thema's, artikelen in de verordening die we voornemens waren om te wijzigen. Toen zei u al, kan dat nog aangevuld worden? Ja, dat kon. Tot april heeft dat loket opengestaan. Er is ook nog iets aan toegevoegd op basis van die ronde. In april is dat loket gesloten en hebben we met elkaar geconstateerd, dit zijn de onderwerpen die we gaan wijzigen.

Er heeft natuurlijk ook een intensief participatietraject plaatsgevonden afgelopen tijd met medeoverheden, allerlei maatschappelijke partners, inwoners, ook jongeren nog specifiek. Dat is ook verwerkt in de stukken die vandaag voorliggen en ook in het ontwerp uiteraard gaat er terugkomen wat nu verder wordt voorbereid.

Wat u vandaag ziet, geeft een inhoudelijk beeld van de keuzes die we van plan zijn om te maken in het ontwerp. Het zijn natuurlijk nog niet de teksten zelf. Ik kreeg deze week de Nota Ruimte, dat is 3, 4 centimeter dik. Ik kan u geruststellen, onze Omgevingsvisie zal minder lijvig zijn dan dat, misschien de helft. Wel om een indruk te geven, de stukken zelf uiteindelijk zijn natuurlijk veel omvangrijker, dat geldt ook voor de wijziging verordening, dan wat u vandaag heeft gekregen, maar de belangrijkste inhoudelijke keuzes, die heeft u vandaag wel voorliggen. We zijn heel

benieuwd naar uw reflecties daarop, zodat we die nog mee kunnen nemen richting het ontwerp. Dus, zoals de voorzitter al zei, dit is een goed moment om dat ook mee te kunnen geven. Medio december zullen we als GS een besluit nemen over het ontwerp voor de visie en verordening. Die gaan daarna natuurlijk ook ter inzage voor zes weken. Daar ontvangt u ook een Statenbrief over, kunt u ook het debat dan over voeren, wat wij weer mee kunnen nemen in de nota van beantwoording als alle zienswijzen binnen zijn. Dus dat wordt dan daar ook weer bij meegenomen. Uiteindelijk bent u natuurlijk degene die de visie en ook de aanpassingen aan de verordening vaststelt. Daarbij is het natuurlijk ook altijd mogelijk om op dat moment nog met amendementen zaken te wijzigen vanuit de politieke richtingen die u daarvoor kiest. Daar zit ook ergens nog in het proces iets met insprekavonden, zodat ook de buitenwereld mondeling u en ons als college dingen mee kan geven in aanloop naar de definitieve vaststelling. Dat even als context voor waarom we vanmorgen bij elkaar zijn.

De voorzitter: Hartelijk bedankt. Wie kan ik- Meneer Travaille, u heeft een vraag over deze procesuitleg?

Anjo Travaille: In zekere zin wel een punt van orde. Ik heb eigenlijk twee vragen. Allereerst fijn dat we deze tussenstap kunnen maken. Heel goed dat die ingebouwd is. We zijn eigenlijk benieuwd of we ook schriftelijk nog kunnen reageren, omdat we waarschijnlijk iets meer input hebben dan wat we in 9 minuten kwijt kunnen. Het tweede punt is dat de natuurvisie van de Oostbroekorganisaties, ik zoek eigenlijk even naar wat is het moment dat die ook gaat landen in de Omgevingsvisie of is dat al meegenomen.

De voorzitter: Het voelt een beetje als de ene vraag is proces, de andere is eigenlijk misschien al wel een vraag voor de eerste termijn. Even over de eerste vraag.

Huib van Essen: Voorzitter, laten we het zo doen, als u nog schriftelijke aanvullingen heeft op wat u vandaag inbrengt, dan kan dat. Dan moet dat wel snel, dus ergens tegen het eind van deze week, ook omdat nu onze medewerkers heel druk bezig zijn om de ontwerpen af te gaan maken. Die moet ook echt wel over een goede maand of misschien wel eerder al de molen in. Dus dat is ook de reden, die zeg ik dan ook maar, dat als u via moties inbreng wil leveren bij de volgende Statenvergadering, dat is voor de organisatie al eigenlijk niet meer te doen, want dan zijn er stukken al zover uitgekristalliseerd dat het ingewikkeld is. Dus ik zou u echt willen zeggen, geef vandaag de dingen mee. Lukt dat echt niet, in de loop van deze week schriftelijk. Uiteindelijk gaat u er straks ook over besluiten. U krijgt nog de mogelijkheid volop om uw eigen stempel daarop te drukken.

De voorzitter: Waarbij ik nog wil opmerken dat die nagezonden stukken wel openbaar moeten zijn natuurlijk. Ik zag ook nog meneer De Jong, sorry, en dan mevrouw De Boer.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Misschien even dan ter verduidelijking, ik zie dit ook een beetje als een uitnodiging van gedeputeerde om vooral vandaag veel toezeggingen te gaan doen of in ieder geval heel erg duidelijk te gaan maken hoe die inbreng, of die dan inderdaad een plek gaat krijgen of niet, want anders krijgen wij hier het gevoel dat we hier een beetje voor niets zitten. Dus het is inderdaad we geven heel veel input vandaag, dan is het fijn als het college replek kan geven of dat dan wel of niet wordt meegenomen. Want als het niet wordt meegenomen, is het voor ons een overweging om te kijken of we het schriftelijk of via moties eventueel wel aan de orde willen stellen.

De voorzitter: Dat zie ik als een mededeling. Mevrouw De Boer.

Wilma de Boer-Leijnsma: Waar ik me een beetje zorgen om maak, is hoe meet je of hoe pijn je nou in een commissievergadering of ergens meerderheid voor is om het wel of niet mee te nemen? Want dit is dus wel een heel cruciaal moment, dat wordt nu nog een keer bevestigd door gedeputeerde Van Essen. Dat eigenlijk alles wat we hierna doen te laat is, dat was de mededeling. Dus alles wat we nu mee willen geven, dat moet dan toch op zijn minst een meerderheid voor zijn. Dus mijn vraag is, hoe peilen we dat?

De voorzitter: De heer Van Essen wil daar even op reageren. Gaat uw gang.

Huib van Essen: Misschien op beide opmerkingen hoor, want u kunt zeggen ik wil vandaag allemaal toezeggingen. Voor ons is het natuurlijk wel zaak wat we vandaag horen, om dat te wegen. We krijgen ook nog input vanuit de buitenwereld. Soms zijn er ook best wel technische zaken, die echt even wat uitwerking vragen. U krijgt vandaag gelegenheid om, voordat een ontwerp wordt vastgesteld, zaken mee te geven. Het is zeker niet zo dat hierna de pap

gestort is. Er gaan nog zienswijzen komen, dus iedereen gaat hier nog van alles van vinden. U ook, want u gaat het ontwerp ook nog bespreken en u gaat het uiteindelijk vaststellen. Ook dan kunt u natuurlijk met amendementen zeggen van wacht eens even, hier staat 12, wij willen toch echt dat het 15 wordt en dat hebben heel veel zienswijzen ook aangevraagd. Dat kunt u dan nog steeds doen. Dus het is echt niet zo dat na vandaag de pap definitief gestort is.

De voorzitter: Misschien nog een tip, mevrouw De Boer, probeer in de eerste termijn, dat is natuurlijk aan u allen, duidelijk uw specifieke standpunt naar voren te brengen, zodat er in de tweede termijn ook echt een gesprek kan worden gemaakt met elkaar om te kijken of daar dan iets groot en gedragen voor is. Het is alleen heel jammer dat er enkele partijen ontbreken. Gelukkig zie ik de ChristenUnie binnenkomen, dus dat komt goed. Wie kan ik hierover inhoudelijk als eerste het woord geven? Ik dacht even niemand, maar mevrouw De Boer. Gaat uw gang.

Wilma de Boer-Leijnsma: Ik ben vroeg opgestaan, dus ik ben er klaar voor, voorzitter. Hoewel in de Statenbrief de indruk gewekt wordt dat het hier om hier en daar een wijzigingetje gaat, kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat ook deze kleine wijzigingen grote gevolgen kunnen hebben. Daar heb ik technische vragen over gesteld en daar wil ik nu in de commissie ook graag met de andere fracties en GS over van gedachten wisselen. Want wat willen wij nu met die Omgevingsvisie en -verordening eigenlijk bereiken? In mijn eigen woorden, we willen daarmee aangeven hoe wij willen dat onze provincie eruitziet. Daar hebben we het wel vaker over en daar verschillen de meningen natuurlijk ook wel een beetje over, maar dat is het fijne van democratie, om er uiteindelijk samen uit te komen. In de provincie Utrecht kunnen wij dat. Voor ons als Partij van de Arbeid is het belangrijk of deze stukken met of zonder wijzigingen gaan helpen aan vooral de doelen meer betaalbare woningen en meer bos en natuur in onze provincie. Goed dat per gebied ook prioriteiten worden aangegeven, dat maakt helder waar we ons op richten in dat gebied. Dat is voor inwoners en ondernemers in die gebieden ook duidelijk.

Water en bodem gaan we meer sturend maken. Wat betreft de zorgelijke staat van ons water begrijp ik echter niet dat we niet veel forser inzetten op het verbod op gewasbeschermingsmiddelen, PFAS, et cetera. Waarom doen we niet het maximale wat we als provincie kunnen doen om de gezondheid van onze inwoners te beschermen?

Op het punt van energie zie ik mooie, ambitieuze bijstellingen, zoals het percentage energie besparen per inwoner, vraag en aanbod dicht bij elkaar brengen en het oplossen van de problemen rond netcongestie. Nu maar hopen dat ons nieuwe kabinet daarvoor de voorwaarden gaat scheppen.

Wat betreft wonen zijn de ambities passend bij de eerder gestelde doelen. Vraag blijft wel of het met al deze ambities mogelijk blijft het afgesproken percentage sociale huur en betaalbare koop te blijven halen. Ook met de nieuwe wet in wording, de VRW uit mijn hoofd. Is dit voldoende gegarandeerd, vraag ik aan GS. De formulering streven naar twee derde betaalbaar is immers door de motie van de PvdA en de toezegging van de gedeputeerde naar aanleiding daarvan geherformuleerd naar ten minste. Dat moet dan ook in deze visie en de verordening steviger zijn beslag krijgen. Kan GS toezeggen dat dit gebeurt?

De planning volkshuisvesting is voor de Partij van de Arbeid een belangrijk punt. Onze technische vraag daarover is goed beantwoord, dus die zorgen zijn voorlopig weggenomen.

Qua bereikbaarheid richt de PvdA zich graag op goed openbaar vervoer, ook in het landelijk gebied. Daar lees ik weinig over terug, of heb ik dat gemist? Enkel ov beschikbaar in het landelijk gebied vinden wij erg mager. Dat kan immers ook een bus met een frequentie van twee keer per dag zijn of zelfs op sommige dagen helemaal niet, zoals dat nu het geval is in het weekend in de Lage Vuursche.

Erfgoed en cultuur verdienen het om goed beschermd doorgegeven te worden aan de volgende generaties. Hierin ligt immers de historie van onze provincie verstopd. Ik ben nog wel even benieuwd naar hoe wij omgaan met het spanningsveld natuur versus recreatie en cultureel erfgoed. Dat kan elkaar nog best eens in de weg gaan zitten. Hoe denkt GS hierover?

Dan natuur en landbouw, twee onderwerpen die door sommigen als tegenstellingen en door anderen juist het liefst als geïntegreerd worden gezien. Ik denk dat beide kan, waarbij ik ook hier nog maar eens opnieuw mijn zorgen over het gebrek aan toename natuur en bos in onze provincie neerleg. Robuuste natuur en landbouw laten zich niet

combineren, dat moge duidelijk zijn, maar agrarisch natuurbeheer kent in onze provincie ook heel goede voorbeelden en die mogen wat mij betreft worden uitgebreid. Voor agrarisch moeten nieuwe functies mogelijk worden en die moeten ook worden benoemd, zoals bijvoorbeeld energieopslag. Die worden ook benoemd trouwens in het stuk, het herstel. Bij de bespreking van het UPLG, dat onderdeel uitmaakt van de omgevingsvisie, zullen we hier meer specifiek op ingaan en dan hebben we het ook over de stikstofuitstoot.

Tot slot, ik ben onder de indruk van de wijze waarop inspraak is georganiseerd.

De voorzitter: Mevrouw De Boer, excuus. U heeft een interruptie. Ik zag het ook niet, iets te laat. Mevrouw Van Gilse, VVD.

Wilma de Boer-Leijnsma: Waar is ze?

Juliëtte van Gilse: Digitaal vandaag. Ik kan er helaas niet bij zijn vanwege dat ik een beetje ziek ben, maar ik had dus de vraag op mevrouw De Boer, want zij zei aan het begin van haar bijdrage dat ze denkt dat toerisme, cultuur en erfgoed niet goed samen kunnen gaan, terwijl als VVD hebben we, samen met onder andere met D66 en een meerderheid van de Staten, een motie aangenomen dat juist er een hele goede verbinding mogelijk is tussen cultuur, erfgoed en toerisme in onze provincie, ook omdat die zo mooi verspreid zijn over onze provincie heen. Dus ik vraag me erg af waar die zorgen van mevrouw De Boer vandaan komen.

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Wilma de Boer-Leijnsma: Misschien heb ik het verkeerd gezegd of u heeft het verkeerd gehoord, maar ik heb niet de tegenstelling tussen erfgoed, cultuur en toerisme benoemd, maar de zorgen rondom erfgoed, cultuur en natuur. Dat kan elkaar in de weg gaan zitten. Dat was wat ik zei.

Juliëtte van Gilse: Dan als vervolgvraag vanuit mij toch de vraag waarom dat elkaar in de weg kan gaan zitten, juist omdat ze zo mooi verspreid zijn bij ons. De Hollandse Waterlinie, de Utrechtse Heuvelrug zijn mooie, grote gebieden waar toerisme de voorzieningen ook juist weer kan stimuleren en dat niveau omhoog kan tillen.

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Wilma de Boer-Leijnsma: U blijft volharden op toerisme. Dat hele woord heb ik volgens mij niet in de mond genomen. Dat is prima, ik wil er best even op reageren. Er zijn natuurlijk heel veel landgoederen, zo uit mijn hoofd we hebben er ongeveer 300 in deze provincie, die dicht tegen of midden in een natuurgebied liggen. Om die landgoederen rendabel te houden, moeten zij ook in de gelegenheid gesteld worden evenementen of iets anders te organiseren. Dat kan in de weg liggen als het in een natuurgebied ligt, omdat we die natuur graag willen beschermen en laten toenemen. Dat is mijn toelichting.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Wilma de Boer-Leijnsma: Ik was aan mijn laatste alinea toegekomen en daarin zei ik dat ik onder de indruk was van de wijze waarop de inspraak is georganiseerd en waarbij inbreng zoveel mogelijk is meegenomen. Het stuk is echter niet voor iedereen heel erg toegankelijk. Is het een idee dat er een korte samenvatting in eenvoudige taal beschikbaar komt voor onze inwoners? Het gaat immers hen vooral ook heel erg aan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Boer. U had nog wel een interruptie van de heer Travaille en de heer De Jong. De heer Travaille.

Anjo Travaille: Dank u wel. Ik haak even in op het punt dat mevrouw De Boer noemt dat natuur en landbouw in dit stuk bij elkaar zitten en wat PvdA betreft eventueel ook uit elkaar getrokken kunnen als twee losse thema's, waar Partij voor de Dieren enorm voorstander van zou kunnen zijn, maar hoe komen we daaruit? Want we hebben een Omgevingsvisie en dan hebben we in die hoofdstukken tot en met thema 6 ongeveer 35 procent van het grondgebied gehad en dan in thema 7, landbouw en natuur, doen we nog eens even 65 procent van het grondgebied erbij. Die zitten dan in één kopje. Wij zouden er voorstander van zijn om die uit elkaar te halen, natuur en landbouw afzonderlijk.

De voorzitter: Meneer Travaille. Ik wil graag een vraag aan mevrouw de boer en niet een uiteenzetting van uw eigen standpunten.

Anjo Travaille: Maar hoe komen we daar dan uit? Dus hoe maken we die keuze wat nou eigenlijk de betere invalshoek zou zijn? Hoe kijkt de PvdA daar tegenaan?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Wilma de Boer-Leijnsma: Ik voel me wel vereerd met zo een belangrijke vraag. Ja. Wat ik in mijn inbreng ook zei, ik denk dat beide kan. Bepaalde delen van de natuur zijn lastig te combineren met landbouw, daar moet je het zeker niet combineren, maar we hebben ook in de provincie, ook op onze werkbezoeken, hele mooie voorbeelden gezien van waar agrarisch natuurbeheer wel heel goed werkt. Dus ik denk dat voor beide er plek moet zijn in het stuk.

De voorzitter: Meneer de Jong, u had ook nog een interruptie op mevrouw de boer? Nee, dat is niet zo. Dan mevrouw De Widt zag ik als volgende die haar vinger had opgestoken voor de woordvoering. Gaat uw gang.

Marianne de Widt: Dank u wel, voorzitter. Ik wil graag mijn bijdrage leveren. Dank aan GS voor het meenemen van ons als Provinciale Staten via deze tussenstap. Wij zijn bij D66 best trots op de Utrechtse Omgevingsvisie, met name hoe we in deze provincie op een heel zorgvuldige manier met de schaarse ruimte omgaan, maar een nadeel van de huidige Omgevingsvisie vinden wij dat het soms best wel globaal blijft. Dan is het zodanig opgeschreven dat je er eigenlijk niet tegen kunt zijn. We kijken daarom ook erg uit naar de gebiedsgerichte samenwerking, die in de nieuwe versie veel verder zal gaan. Wij verwachten daar veel van. In dit memo is dat nog erg op hoofdlijnen en moeilijk om iets van te vinden. Voor ons is het belangrijk dat er in de gebiedsgerichte uitwerking serieus keuzes gemaakt worden, bijvoorbeeld waar wordt het natter? Hoe late we zien dat we de natuur echt robuuster-

De voorzitter: Mevrouw De Widt, even één opmerking van technische aard. Even uw microfoon iets dichterbij uw mond. U bent moeilijk te verstaan. Dank u wel.

Marianne de Widt: Goed dat u het zegt. Dank u wel. Ik zei dat we serieuze keuzes moeten gaan maken bij de gebiedsgerichte uitwerking wat ons betreft en dat betekent dan bijvoorbeeld waar wordt het natter, hoe laten we zien dat we de natuur echt robuuster gaan maken en waar gaan we tien nieuwe wijken realiseren? Voor ons is het UPLG een enorm belangrijke bouwsteen en die hebben we op dit moment nog niet, dus dat maakt het lastig om over dat stuk, waar net al even aandacht voor was, vandaag over te spreken. De keuzes die de provincie gaat maken in het landelijk gebied, dat is op dit moment moeilijk. Die komen nog en daarom ga ik er niet verder op in.

De voorzitter: Mevrouw De Widt, u heeft een interruptie van de heer Daniels.

Reindert Daniels: Op verschillende plekken staan in de stukken wel percentages genoemd qua vernatting, is dat dan te weinig specifiek voor u?

Marianne de Widt: Die percentages, die lijken ons een hele mooie eerste aanzet. Ik denk dat dat keihard nodig is, maar waar het me nou net precies om gaat, is waar dat dan gaat landen. Dat hoop ik in een volgende fase te kunnen zien. In de tabel met wijzigingen die we hebben gekregen, is te zien dat er best wel wat ambities doorschuiven naar latere jaren, bijvoorbeeld, ik noem één klein voorbeeld, over de routing gevaarlijke stoffen, waar het doel verschuift van 2030 naar 2035. Mijn vraag daarbij is, hoe blijven we als provincie Utrecht dan toch vooruitstrevend? Want uit de beantwoording op de technische vragen heb ik begrepen dat er vaak een oorzaak is vanwege nationale of internationale regelgeving die is veranderd, maar ik hoor graag van het college de bevestiging dat de eigen ambities niet door de provincie zelf afgeknepen zijn.

Ten slotte wil ik ingaan op de inzet op wonen. Het aantal nieuwe woningen tot 2024, 128.000, is een mooi doel, dat D66 van harte onderschrijft. Wij denken dat hier ruimte voor te vinden zal zijn in onze provincie. We zien hiervoor ook graag het gesprek tegemoet over die gebiedsgerichte uitwerkingen. Waar en hoe gaat het landen? Wij zullen gemeenten blijven stimuleren om met goede voorstellen te komen voor de programmering wonen en werken. D66 vindt dat alle mogelijkheden moeten worden gebruikt om het gestelde doel te realiseren. We zitten daarom bovenop

de aanpak versnelling woningbouw en we onderschrijven de uitgangspunten voor de woningbouw in Rijnenburg. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Widt. U heeft een interruptie van een van de twee heren van de VVD. Wie kan ik het woord geven? Gaat uw gang.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik heb blijkbaar op rechts een blinde vlek. Voorzitter, ik had een vraag over de afsluiting die mevrouw De Widt ook gebruikt namelijk, want D66 vindt de VVD aan haar zijde als het gaat over het realiseren van voldoende woningen in de komende periode. We zien tegelijkertijd ook in deze voorstellen dat er op het gebied van de realisatie van woningbouw toch nog wel wat regels worden aangescherpt. Dus heeft de fractie van D66 er voldoende vertrouwen in dat we met deze voorgestelde wijzigingen, zowel in visie en verordening, ook dat doel van voldoende woningen realiseren dichterbij brengen.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Het korte antwoord is ja, maar daar neemt u vast geen genoegen mee, meneer Gilissen, via de voorzitter. Wij denken van wel, omdat we best wel een breed instrumentarium inzetten vanuit de provincie. Wat ik in mijn eigen bijdrage net al zei, vanuit onze partij zullen wij in ieder geval die gemeenten blijven stimuleren om met goede voorstellen te komen. Dan is er echt in onze provincie nog heel veel ruimte om de benodigde woningen te realiseren. Dat kan binnen de bebouwde kom, dat kan buiten de bebouwde kom, op plekken waar nu nog geen woningen zijn. Er zijn echt legio mogelijkheden.

De voorzitter: Meneer Gilissen, gaat uw gang.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, mevrouw De Widt had inderdaad een goed voorgevoel, want de VVD denkt toch dat er nog meer ruimte nodig is. We hebben laatst ook die informatiebijeenkomst gehad in de commissiezaal, waarin eigenlijk ook de verschillende aanjagers zeggen dat we van hele goeden huize moeten komen en eigenlijk alles uit de kast moeten trekken om die voldoende woningen te gaan realiseren. Waar mevrouw De Widt volgens mij heel expliciet naar vraagt ook in die gebiedsgerichte aanpak, om te zeggen waar gaan we vernatten, zou de VVD daar ook voorstander van zijn dat we als provincie nog explicieter vastleggen waar die woningen gaan komen, zodat we gemeenten expliciet daarin gaan steunen. Dus is D66 het met ons eens dat we in de keuze van waar we die woningen gaan realiseren en hoe we dat gaan doen, dat we daar nog stappen in zouden moeten zetten, ook in deze aan te passen visie en verordening?

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Dat gaf ik in mijn bijdrage ook net al aan, dat ik ook verwacht dat in die gebiedsgerichte uitwerking daar meer over te zeggen valt. Dat lezen we ook al in de prioriteiten, die nu heel kort zijn opgesomd al. Ik denk dat het uitgangspunt om heel kritisch te blijven op het beter benutten van de bestaande voorraad en het beter benutten van het bestaand bebouwd gebied, dat dat belangrijk is, maar alleen met dat komen we er niet. We zullen meer moeten doen dan alleen maar dat.

De voorzitter: Meneer Gilissen.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, tot slot, doe ik hem netjes in drieën, ik zal zo in mijn bijdrage ook iets zeggen over de sturingsfilosofie en de provinciale belangen. Vindt de fractie van D66 ook dat we juist met het oog op de grote opgave rondom woningbouw, dat we dit ook expliciet zouden terug moeten laten komen in onze sturingsfilosofie zelf de komende periode en ook in de provinciale belangen, dat we maximaal gaan inzetten als provincie op meer woningbouw?

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Daar stelt de heer Gilissen wat mij betreft een hele brede, algemene vraag, waar ik niet zomaar ja of nee op wil zeggen. Misschien dat ik na zijn bijdrage begrijp wat hij er precies mee bedoelt.

De voorzitter: Meneer De Jong, interruptie.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik hoor deze discussie even aan en ik ben benieuwd of D66 het met Volt eens is dat als de VVD zegt dat we heel concreet moeten intekenen waar we de woningbouw gaan realiseren, dat dat eigenlijk niet alleen voor de woningbouw geldt, maar ook voor natuurontwikkeling en voor andere ruimtelijke functies, dat we concreet op de kaarten gaan aangeven waar we bepaald landgebruik prefereren.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Ja, exact. Dat heb ik daarnet ook al gezegd.

De voorzitter: Heeft u nog een interruptie, mevrouw Ghijssels?

Dimf Ghijssels-Kerkhoff: Ja.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Dimf Ghijssels-Kerkhoff: Ik moet even nadenken. Het concreet aanwijzen van woningbouwlocaties kan ook extra grondspeculatie met zich meenemen. Dus ik weet niet of de VVD daar rekening mee houdt en of D66.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne De Widt: Grondspeculaties lijken me niet heel erg de bedoeling. Ik denk dat je die ook kan voorkomen door juist duidelijk te zijn. Er zijn allerlei instrumenten die we in strategisch grondbeleid kunnen inzetten, maar in onze huidige Omgevingsvisie is ook al heel globaal aangegeven hoe de provincie ertegenaan kijkt waar wel en niet woningen zouden moeten komen. We vinden dat dat wat preciezer mag.

De voorzitter: Meneer Gilissen, wilt u daar ook nog op reageren? Uw naam werd genoemd.

Dimitri Gilissen: Ja voorzitter, mijn naam werd genoemd. Ik denk dat mevrouw Ghijssels daar een tegenpunt aanhaalt. Ik ben het alleen met mevrouw de Wit eens dat je ook gewoon duidelijk kunt zijn over wat je wil. Het is niet zo dat we als provincie hier zelf gaan bedenken wat goede locaties zouden zijn. Dat doen gemeenten natuurlijk ook vooral, die nemen daar het initiatief in. De VVD wil vooral ook een provinciaal bestuur wat een goede partner is voor die gemeenten en vooral dat die woningen worden gerealiseerd. Maar speculeren moet je niet leren, klopt.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb op mijn lijstje staan als eerste de heer Travaille, die zag ik als eerste, daarna de heer Draisma en daarna mevrouw De Jong. Of had u een interruptie, mevrouw De Jong? Dit is de volgorde. Meneer Travaille, gaat uw gang.

Anjo Travaille: Dank u wel, voorzitter. Ik noemde het net al eventjes aan het begin van dit debat, we zijn heel benieuwd of en wanneer de natuurvisie van de Oostbroekorganisaties is opgenomen of wordt opgenomen in de Omgevingsvisie of wordt meegenomen. Wij onderschrijven ook hun inbreng in de brief. We zijn benieuwd hoe daarop gereageerd gaat worden. We zien in de aanpassingen die zijn voorgesteld in de Omgevingsvisie ook een aantal jaartallen opschuiven, bijvoorbeeld voor schone lucht of voor realisatie van natuur. We vragen ons af of daar ook afzonderlijke besluiten over plaatsvinden door de Staten.

Dan over de inhoud van de Omgevingsvisie. Wat we eigenlijk een beetje missen, is de Omgevingsvisie. Dus wat is nou eigenlijk de visie die wij hebben op de provincie? De PvdA noemde het aan het begin ook al, hoe gaat onze provincie er dan uitzien? Er is een hele hoop gebeurd sinds 2021, sinds de laatste Omgevingsvisie, meer druk op de woningopgave, de hele stikstofellende voor natuur en bouw. We hebben te maken met een toenemende behoefte aan natuur en recreatie, de energiebehoefte en netcongestie. Dus wat betekent dat voor de visie die wij hebben op hoe onze provincie eruitziet? Zijn we nog steeds de groene, gezonde en toekomstbestendige provincie? Wat betekent dat voor brede welvaart? Zijn wij heart of health? Is dat de kern van de Omgevingsvisie? Daar zoeken we naar.

De voorzitter: Meneer Travaille, u heeft een interruptie van mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Dank u wel. Ik zou aan de heer Travaille willen vragen hoe hij dat dan zelf graag ziet, want daar gaat het natuurlijk om, dat wij dat hier als PS bepalen.

De voorzitter: De heer Travaille.

Anjo Travaille: Wat mij betreft zijn wij heart of health, dus het laatste punt wat ik noemde, de groene, gezonde en toekomstbestendige provincie. Dat is wat ons betreft de kern. Ik denk dat die Omgevingsvisie daarop geschreven zou moeten worden en dat zou onze inbreng zijn voor deze sessie.

Ga ik verder. De Nota Ruimte, de gedeputeerde noemde hem ook al, overigens niet op alle punten een verbetering, zeker niet, maar er zitten wel een aantal belangrijke principes in, die we ook heel graag terug zouden zien in de Omgevingsvisie. Dat gaat bijvoorbeeld over niet afwentelen of multifunctioneel ruimtegebruik en het derde principe wat daarin gebruikt wordt, gebiedskenmerken centraal. Dat lijkt al heel mooi aan te sluiten bij de manier waarop de Omgevingsvisie nu wordt ingericht.

Over gezondheid, de slechte luchtkwaliteit, die kost ons in de provincie Utrecht eigenlijk de meeste jaren van ons leven. Dat is de grootste bedreiging van onze gezondheid in de provincie Utrecht. Waarom zouden we dan de WHO-norm voor luchtkwaliteit van 2030 na 2050, 20 jaar, vertragen? Provincie Utrecht heeft zelf mobiliteitsbeleid, landbouwbeleid en we hebben dus invloed op de luchtkwaliteit. We vinden het belangrijk. Laten we het dan niet vertragen, maar laten we maximaal inzetten op het realiseren van die goede luchtkwaliteit.

De voorzitter: Meneer Travaille u heeft twee interrupties. De eerste van de heer Gilissen en daarna mevrouw Ghijsels. De heer Gilissen.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik ben blij dat de heer Travaille dat punt maakt. Ik denk dat dat niet zozeer te maken heeft met het gebrek aan ambitie, maar met de haalbaarheid van die ambitie, want de heer Travaille weet als geen ander dat gas niet harder gaat groeien als je eraan trekt. Ik ben juist heel blij dat we in het streven naar gezonde lucht, wat volgens mij elk Statenlid hier aanwezig zal onderschrijven, dat we daar meer realisme toepassen en dat we zeggen wij gaan op termijn voor die WHO-norm, maar dat doen we via de Europese normen. Dus ik vind dat stukje realisme alleen maar goed. Het zou de Partij voor de Dieren ook sieren als ze zeggen we hebben dezelfde ambitie, alleen doen we dat via tussenstapjes.

De voorzitter: Meneer Travaille.

Anjo Travaille: Als de VVD het heeft over meer realisme, dan gaat het vaak over minder ambitie. Wat ons betreft blijft die ambitie staan en dat jaartal opschuiven hoeft ook niet per se. Wat vooral belangrijk is, is dat je dan laat zien dat je er alles aan doet om die goede luchtkwaliteit te realiseren. Nogmaals, luchtkwaliteit in Nederland, en zeker ook in provincie Utrecht, is de dodelijkste factor waar wij mee te maken hebben. Laten we daar maximaal op inzetten. Dat mis ik eigenlijk in het stuk wat nu voorligt.

De voorzitter: Excuus mevrouw Ghijsels, meneer Gilissen wil nog een keer. Meneer Gilissen, gaat uw gang.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik denk toch dat de Partij voor de Dieren dan een tegenstelling creëert die er volgens mij niet is. De ambitie blijft staan, namelijk op termijn wil deze provincie toe ook naar die WHO-normen, alleen dat doen we via tussenstappen, dat zijn de Europese luchtkwaliteitsregels. We zien de afgelopen jaren over de hele breedte verbetering van de luchtkwaliteit, dus volgens mij hebben we de goede richting te pakken. Volgens mij doen we onszelf als politiek ook echt een plezier door dat stukje realisme in onze visie en verordening te brengen, anders blijven we onze mensen op pad sturen met een onmogelijke opgave. Dus ik zou toch willen zeggen tegen de heer Travaille, polariseer dit nou niet verder. Zeg gewoon we gaan met zijn allen de goede kant op en dat doen we via een tussenstap, dus tel je zegeningen.

De voorzitter: Meneer Travaille.

Anjo Travaille: Waarom zou het polariserend zijn om te zeggen dat ik verwacht dat als je zo een belangrijk aspect te pakken hebt, de gezondheid van de burgers in onze provincie, dat je daar sterker op inzet, maximaal op inzet? Waarom zou dat polariserend zijn, vraag ik aan de VVD.

De voorzitter: Meneer Gilissen.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, omdat ik begon met mijn vraag aan de heer Travaille door aan te geven dat gas niet harder gaat groeien als je eraan trekt. Er is ook maar zoveel wat je kunt doen. We komen vanuit een situatie waarin we misschien wel te lang luchtkwaliteit voor lief hebben genomen. We hebben een ingewikkelde situatie in Nederland waar we mee te maken hebben, met allerlei factoren die zorgen voor luchtverontreiniging. Iedereen in deze zaal onderschrijft het belang dat we daar werk van maken. Waar ik wil voor wil waken, en daarom ben ik blij met het realisme gehalte van de aanpassingen die het college ook voorstelt in ieder geval op dit gebied, is dat we het stapje voor stapje gaan doen. Door de suggestie te doen dat het meer kan, dat het harder kan, doet volgens mij de heer Travaille ook geen recht aan wat we daadwerkelijk kunnen doen als organisatie. Dus dat stukje realisme, dat is wat ik zou willen vragen, want anders ontstaat er een beeld. Dan zegt de heer Travaille ook realisme, daadkracht en ambitie. De VVD wil ook schone lucht, alleen het gaat niet harder als we harder gaan lopen. Er zitten grenzen aan.

De voorzitter: Meneer De Jong, een interruptie op een interruptie. Zullen we het proberen te voorkomen vandaag? U krijgt dadelijk alle gelegenheid. Mevrouw Ghijsels, gaat uw gang.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Ik had eigenlijk in dezelfde lijn van de VVD. Er wordt dan geïnsinueerd inderdaad dat die luchtverontreiniging, dat de sleutel in ons handelen in de provincie ligt. Dat vind ik altijd heel ingewikkeld alleen al denkend aan een Schiphol, die 300.000 vluchten over ons hoofd laat vliegen. Ik denk, aansluitend dus feitelijk op wat de VVD zegt, dat je die insinuering ook niet zou moeten maken dat je hier alles vanuit de provincie kan regelen. Dus een stukje realisme ben ik het wel mee eens.

De voorzitter: Dat was geen vraag, mevrouw Ghijsels. Meneer Travaille, u mag erop reageren als u dat wil.

Anjo Travaille: Het lijkt bijna gewoon de inbreng van VVD en de BBB een soort vooruitlopend op hun eigen bijdrage. Ik kan me best voorstellen dat VVD en BBB zeggen wij willen dat er iets minder hard aan dat gras getrokken wordt. Er wordt wel gezegd we hebben misschien helemaal niet zoveel invloed daarop, ik ben daar niet van overtuigd. Onze inbreng is, voor dit onderdeel, wij willen dat dit enorme belangrijke aspect van luchtkwaliteit, mensen gaan hier gewoon dood. Iedereen van ons die in deze zaal zit, levert minimaal één levensjaar in voor de slechte luchtkwaliteit die wij hebben. Daar hebben wij als provincie juist veel invloed op, bijvoorbeeld aan de mobiliteitskant, de uitstoot in de landbouw. Ik denk dat we daar maximaal op moeten inzetten en ik proef dat niet uit het huidige stuk. Dat is wat ik meegeef voor deze bespreking.

De voorzitter: Dan kunt u verdergaan met uw bijdrage. Of was u aan het einde van uw bijdrage?

Anjo Travaille: Ik had verwacht dat Volt een interruptie had.

De voorzitter: Dat is uitlokking van een interruptie. Dat mag, maar ik zie de heer De Jong niet zijn vinger opsteken. Dus gaat u verder, meneer Travaille.

Anjo Travaille: Dan ga ik heel hard verder. Dan ga ik het hebben met u over bodem en water, want bodemdaling en CO₂, dat zijn de doelen in het veenweidegebied. Die doelen, of het bereiken daarvan, wordt ineens vijf jaar opgeschoven. De tekst bij bodem en water, die stelt nou juist we gaan uit van natuurlijke processen in plaats van technologische oplossingen. Dat is de tekst, want bodem en water willen we graag sturend hebben. Partij voor de Dieren vindt dat heel verstandig en dat sluit ook aan bij het landelijke beleid uit de Nota Ruimte. Maar dan doen we dat ineens niet in het veenweidegebied, want daar doen we precies het omgekeerde, ik heb het al eerder genoemd in deze zaal, 36 miljoen meter buis gaan we daar in de bodem stoppen. Waarom zouden we dat in vredesnaam doen? Waarom niet sloten en greppels, zoals je een natuurlijk systeem inricht, in plaats van technologische oplossingen? Dus dit is de grootste tegenstrijdigheid die wij op dit moment zien in de Omgevingsvisie. De provincie Utrecht, die betaalt hier tientallen miljoenen voor zodat de landbouw niet hoeft te verduurzamen, terwijl we juist opgeschreven hebben in die Omgevingsvisie dat verduurzaming in de landbouw een hele belangrijke stap is. Dus hiermee creëren we een tegenstelling en zetten we onszelf op achterstand.

Dan over energie. De besparing staat weer weggestopt na de doelen over opwek en klimaatneutraal. Zet energiebesparing alsjeblieft voorop. Voorkomen is beter dan genezen. Het staat nota bene in onze eigen stukken. Formuleer een heldere doelstelling ook met betrekking tot besparing. Nu staat erin anderhalf procent per inwoner,

maar gaat dat ook over bedrijven en kantoren en gaat het over zowel elektriciteit als ook warmte? Die anderhalf procent per inwoner, dat is een hele vage doelstelling, terwijl we voor de rest voor energie juist hele concrete doelstellingen hebben. Met het energiesysteem komen ook heel veel transformatorstations in de provincie Utrecht. Maak die altijd natuurinclusief, dat is goed voor de natuur en vooral ook leuk voor de omwonenden. Ik zou dat ook passend vinden om hier te vermelden in de Omgevingsvisie.

Bij wonen zien we dat er vooral aandacht is weer voor extra woningen en niet zozeer voor extra woonruimte, zoals de overige benutting en de optopping, splitsen en delen. Waarom staat het benutten van overige woonruimte verstopt bij de kleine kernen? Dat is geen klein bier. We kunnen een heel groot percentage van onze woningopgave hiermee realiseren. Waarom staat dat dan bij een heel klein kopje? Zet dat gewoon naast de woningbouw.

Dan natuur en landbouw, dat is eigenlijk best wel bijzonder. Nadat we zes van de zeven thema's hebben gehad, hebben we pas 35 procent van ons oppervlak van de provincie besproken, want 65 procent van ons gebied bestaat uit natuur en landbouw. Dat staat dan bij elkaar onder één thema. Natuur en landbouw hebben heel veel met elkaar te maken, maar dat geldt natuurlijk ook voor bijvoorbeeld wonen en bereikbaarheid. Die zetten we ook niet onder één kopje. Natuur en landbouw zijn onze twee grootste ruimtelijke functies in de provincie en beide zijn enorm belangrijk. Voor beiden hebben we hele grote opgaven. Laten we ze dan ook als volwaardig thema behandelen, als thema zeven en acht. Een klein punt van aandacht, dat is niet alleen inhoudelijk heel verstandig, maar ook voor de vormgevers en de redacteurs zou dat enorm fijn zijn, want van een taart kun je makkelijker acht puntjes maken dan zeven. Dat weten we allemaal in de praktijk.

Dan over dat zevende thema, natuur. We zien een uitstel van zeven jaar voor de realisatie van NNN in de provincie Utrecht. Dat vinden wij onacceptabel. We verschuiven een deadline omdat we ons niet aan onze eigen afspraken kunnen houden. Dat is heel erg jammer. PS moet dit nu lezen in een alinea in de Omgevingsvisie, maar wij verwachten dat daar ook een Statenvoorstel aan gewijd wordt. De vorige Omgevingsvisie, dat was uit 2021. Na vier jaar inzet hebben we dus zeven jaar extra nodig. Dat is wel erg pijnlijk. Waarom zou die realisatie van de NNN wel gaan lukken in 2035? Wat zijn dan de tussendoelen en wat gaan we dan anders doen? Wanneer komt er het nodige grondbeleid? Provincie Utrecht heeft moeite om de natuur in Utrecht te beschermen en om nieuwe natuur te realiseren. We zouden graag zien dat GS ook een nieuw Natura 2000-gebied voordraagt aan de minister. Dat betreft natuurgebied Vliegbasis Soesterberg. Qua biodiversiteit is dit N2000 waardig gebied, volgens Utrechts Landschap bijvoorbeeld. Het gaat om heel veel insecten, vogels, zoogdieren. Dat is een gebied overigens wat nog niet verzuurd is en ook goed beschermd moet worden.

De voorzitter: Meneer Travaille. Ik wijs u erop dat u nog twee minuten heeft en misschien wilt u nog wat spreektijd overhouden voor de tweede termijn.

Anjo Travaille: Ik gaf het al aan, veel te kort. Wij stellen dus voor om een nieuw Natura 2000-gebied toe te voegen, ook in deze Omgevingsvisie, omdat het zo een belangrijke randvoorwaarde is ook voor het herstel van de natuur in de omgeving. Eigenlijk is die Vliegbasis Soesterberg een soort kraamkamer voor de natuur in heel Utrecht.

Partij voor de Dieren ziet graag terug op het gebied van landbouw dat de noodzakelijke stappen om te nemen tot een duurzame, natuurinclusieve landbouw, zoals in onze Voedselvisie is opgenomen, ook terugkomt in de Omgevingsvisie Provincie is daarmee geen plaats- Sorry, dat ontspoord even, dat zinnetje. Ik ga even afronden naar het thematische gedeelte, maar we vinden het belangrijk dat het landbouwgedeelte, wat we afgesproken hebben in de Voedselvisie, dat dat hierin terugkomt.

Dan thematisch, wat ons opviel, is dat de zes gebieden die worden geschetst anders zijn dan de UPLG-gebieden. Wij zouden het heel handig vinden om die op dezelfde manier in te richten. Ik heb nog tal van punten bij de Omgevingsverordening en ook bij het stuk van Rijnenburg, maar ik denk dat ik die maar schriftelijk aanlever. Zoals ik al aangaf, eigenlijk vind ik het een beetje kort, die negen minuten, om te reageren op onze complete Omgevingsvisie en -verordening.

De voorzitter: Dank u wel. Dan had ik op mijn lijstje staan inderdaad de heer Draisma. Gaat uw gang.

Arjen Draisma: Dank u wel, voorzitter. Misschien om het bruggetje te slaan, we zitten middenin het proces en er zijn, denk ik, nog genoeg gelegenheden.

De voorzitter: Meneer Draisma, excuus. De heer De Jong steekt zijn vinger op. Had u een interruptie op de heer Travaille?

Amos de Jong: Nee voorzitter. Excuus, meneer Draisma, maar ik heb een ordevoorstel als dat kan.

De voorzitter: Natuurlijk, dat gaat voor. Gaat uw gang.

Amos de Jong: Dat had ik misschien aan het begin van de vergadering moeten doen, maar het schoot me net weer te binnen dat ik dat had willen nakijken. Ik heb dat nu voor een tweede keer gedaan. Heb ik het juist dat volgens onze spreektijdenregeling een vergadering van 4 uur onze fracties 12 minuten spreektijd geeft in plaats van 9?

De voorzitter: Dat moet ik even navragen. Ik hoor dat het gebruikelijk is in ROW altijd 4 uur, altijd 9 minuten.

Amos de Jong: Voorzitter, daar wil ik dan bezwaar tegen aantekenen, want we hebben met zijn allen iets afgesproken. Een gebruik naast een regel vind ik verwarrend. Volgens mij moeten we ons houden aan het Reglement van Orde en aan de spreektijdenregeling. Daar staat in 12 minuten. We bespreken vandaag ook een notitie Omgevingsvisie en –verordening. Negen minuten is ambitieus, zeker voor partijen die wat minder dicht bij het vuur zitten. Dus ik zou ons graag aan de regels houden die we met zijn alle hebben afgesproken.

De voorzitter: Dan breng ik dat in stemming. Mevrouw Ghijsels, u heeft daar nog een reactie op?

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Ik wou dat wel kracht bijzetten. Het is een hartstikke belangrijk thema. Alle gedeputeerden zijn er. Ik worstel zelf ook met een insprek van 9 minuten, dus graag ondersteun ik dit verzoek.

Arjen Draisma: Voorzitter?

De voorzitter: Ik wil eigenlijk gewoon in stemming brengen. Allerlei reacties hierop, prima, maar-

Arjen Draisma: Voordat het in stemming wordt gebracht, ik ga wel mee met Volt. Misschien kan de griffie even de tijd nemen om te kijken wat in het Reglement van Orde staat.

De voorzitter: Ik wil hier niet te veel tijd aan besteden. U gaat over uw eigen orde. Als u zegt ik wil 12 minuten spreektijd, dan gaan we dat in stemming brengen. Dat wil ik dan ook nu doen en dat doen we gewoon per partij. Bij handopsteking, wie kan zich hierin vinden? Meneer Travaille in ieder geval.

Wilma de Boer-Leijnsma: Ik heb nog wel een vraagje, want ik vind het wel van belang dat dat ook in het Reglement van Orde staat en ik weet dat ook niet uit mijn hoofd. Anders kunnen we elke vergadering van ons zeggen we willen voortaan een uur spreektijd, gaan we daarover stemmen. Dat vind ik een beetje typisch. Het staat erin? Oké.

De voorzitter: Het staat erin.

Tim Schipper: Voorzitter?

De voorzitter: Nog iemand, meneer Schipper.

Tim Schipper: Een kleine opmerking. In die tijden die daar op dat bord staan, daar zitten natuurlijk niet de interrupties in verwerkt. Vorige keer kwam ik er ook al achter rekenkundig klopt het niet, maar als je de interrupties en dat soort dingen en schorsingen erbij, dan moet je het hiermee doen.

De voorzitter: Meneer Schipper, ik ben het 100 procent met u eens. Er zit technische tijd, er zit tijd voor de voorzitter. Daar ga ik al. Maar als u dit anders wil, dan gaan we dat anders doen. Maar ik wil wel nu in stemming brengen en dan weten we of we een meerderheid hebben en anders gaan we gewoon lekker door. Dus nog een keer, wilt u 12 minuten spreektijd? Ik zie meneer Travaille, meneer De Jong. Bent u voor, Schaddelee? Je bent meegeteld, Mieke. Nog één keer alle handen omhoog voor degene naast mij die aan het tellen is. Partij voor de Dieren. Acht partijen voor, dus dan

passen we bij deze de spreektijden aan. Ik kijk even of dat technisch mogelijk is. Dat is gelukt. Nog één minuutje, dan is het gelukt. Meneer Draisma, wilt u uw bijdrage gaan leveren?

Arjen Draisma: Dank u wel, voorzitter en ik kijk even, want het CDA moet nog opgeplust worden. Ik zou graag op 12 minuten willen beginnen, want ik werd onderbroken.

De voorzitter: Meneer Draisma, dit is zonde. Gaat u maar gewoon beginnen.

Arjen Draisma: Het CDA is tevreden met het proces wat we tot nu toe hebben gelopen. Vorig jaar hebben we bij de startnotitie onze punten kunnen inbrengen. De meeste punten, die vinden we terug ook in deze wijzigingen en niet-wijzigingen. Ook complimenten voor het college dat het ook echt integraal is aangepakt. Dat zie je ook, want het hele college van GS is vertegenwoordigd. Dat is toch een hele prestatie, om dat met zijn allen voor elkaar te krijgen.

We hebben nog wel een vraag over de verdere uitwerking, dat is met name de gebiedsgerichte uitwerking. We lezen dat in de gebiedsgerichte uitwerking ook de prioriteitstelling plaatsvindt. Daar kunnen wij ook als CDA achter staan. We willen wel graag regelmatig geïnformeerd worden over hoe dat proces verloopt en wellicht kan GS dat toezeggen.

Verder over de verordening vinden we dat maatwerk gewoon mogelijk moeten blijven. Eenvoudig taalgebruik en ook het ja, tenzij-principe zullen wij ook op gaan letten. Dus dat is wel een punt, dat zien we nou nog te weinig terug. Dat klopt ook, want dat zit niet in proces, maar dat is wel een punt wat we belangrijk vinden. Verder vinden we ook dat in de verordening ruimte moet worden geboden aan de gemeenten en het middenveld. Dus dat zullen we ook in de beoordelingen meenemen en ook de vraag aan het college van GS om daar rekening mee te houden.

Voor het CDA zijn de volgende onderwerpen belangrijk. Woningbouw, we gaan mee met de richting dat we eerst willen verdichten voordat we in het landelijk gebied bouwen. Wel kunnen we ons vinden in het bouwen van twee grote locaties, Rijnenburg en bij Amersfoort, maar verder willen we ook bij de gewone gemeenten toch streven naar zo veel mogelijk verdichting. Dat geldt ook voor de vitale kernen en daar willen we graag een reflectie over hebben, want verdichting is ook wat duurder. Bij kernen bouw je minder woningen. Hoe krijgen we het voor elkaar dat het allemaal niet in goede voornemens blijft, maar dat er ook voldoende ambtelijke capaciteit en kwaliteit is om het in die kernen vitaal te houden?

Dan landbouw en natuur. Wij vinden het een goede zaak dat dat in één hoofdstuk is, want wij zien daar ook samenhang tussen. Wat ons verwonderde, is dat bij het creëren van nieuwe natuur die functiescheiding tussen landbouw en natuur heel strikt wordt gehanteerd. Wij hebben eigenlijk het gevoel, en GS moet daar maar ook over reflecteren, dat natuurinclusieve landbouw wel mogelijk is en zelfs zeer gewenst, maar landbouwinclusieve nieuwe natuur niet. Wij denken dat dat onnodige beperkingen oplegt naar de landbouw, maar ook dat dat beperkingen gaat geven bij het realiseren van die NNN-gebieden, als die scheiding strikt wordt gehanteerd. Wij hebben ook het gevoel dat in andere provincies met landbouw en natuur, mits ze elkaar aanvullen en elkaar versterken, dat daar ook op een minder rigoreuze, strikte manier mee wordt omgegaan. Dus daar graag een reflectie op.

De voorzitter: Meneer Draisma, u heeft een interruptie van zowel mevrouw De Widt als meneer De Jong, als meneer Travaille, in die volgorde. Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Ik wilde nog even terug naar wonen. Dat was weliswaar het vorige onderwerp van meneer Draisma, maar heb ik het nou goed begrepen dat ik hem heb horen zeggen u wilt alleen maar twee grotere uitbreidingen in de provincie toestaan, dat is Amersfoort, waar we het al heel lang over hebben, en bij Utrecht en verder wilt u alles oplossen in de kleine kernen? Of zie ik het fout?

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Er moet natuurlijk wel maatwerk mogelijk blijven, maar dat is wel de visie. Het is niet dat we dat heel strikt bureaucratisch hanteren, maar het is wel de visie dat we de woningnood willen oplossen met Rijnenburg en Amersfoort als grote locaties en andere gemeenten, dat we daar toch wel kritisch kijken als er landelijk gebied wordt genomen.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Toch even om dat scherp te krijgen, want we hebben het over een gewenst aantal woningen wat geprogrammeerd moet worden van 128.000. In Rijnenburg komen er ongeveer 25.000 en dat is voor Nederlandse begrippen een megagrote nieuwe uitbreiding. Dus wilt u dan al die rest in die kleine kernen? Ik snap het gewoon niet.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Wat in het Provinciaal Programma Wonen en Werken staat, dat is staand beleid. Dat blijft zo. Het is meer wat wij geven als onze visie, boven het huidige Provinciaal Programma Wonen en Werken twee grote woningbouwlocaties erbij en verder ook veel woningen realiseren, maar wel het liefst zoveel mogelijk door middel van verdichting en niet door middel van uitbreiding.

De voorzitter: Meneer De Jong, interruptie op de heer Draisma.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik hoor het CDA net pleiten voor een combinatiefunctie landbouw en natuur. Daar zijn we het erg mee eens, zeker met de zinsnede mits het elkaar versterkt. Ik wilde graag de heer Draisma even vragen wat hij daar dan concreet mee bedoelt en of hij daarmee bedoelt dat we dan inderdaad alleen nog maar de functie landbouw in de toekomst mogelijk maken als het aantoonbaar leidt tot een hoge kwaliteit natuur.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Voorbeelden dat het elkaar versterkt zie je vooral in Noord-Nederland, in Overijssel, Friesland en Groningen. Daar is men al behoorlijk ver daarmee en daar zie je echt hele mooie afwisseling tussen stukken natuur, stukjes landbouw, kleine kernen erin, water. In die zin bedoel ik dat, dan versterkt het elkaar ook. Dat is wel de visie die wij hebben daarin.

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Voorzitter, het is misschien een onhandige uitspraak op verkiezingsdag, maar het CDA heeft het prachtig bij het juiste eind volgens mij.

De voorzitter: Dat is geen vraag. Meneer Travaille, interruptie op meneer Draisma.

Anjo Travaille: Dat is juist een prachtige uitspraak voor een verkiezingsdag, om eens een complimentje te geven aan andere partijen. Ik heb een andere vraag, dat gaat over de samenvoeging van de thema's landbouw en natuur. De onderbouwing van het CDA daarbij is dat die heel veel met elkaar te maken hebben, maar dat geldt toch bijvoorbeeld ook voor wonen en bereikbaarheid? Je kunt niet wonen zonder dat het bereikbaar is, dus die thema's zijn enorm met elkaar verweven. Wat is fundamenteel anders aan het splitsen van wonen en bereikbaarheid ten opzichte van natuur en landbouw? Waarom moeten die dan wel bij elkaar in één thema, terwijl het 65 procent van ons grondgebied betreft?

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Wonen en bereikbaarheid, denk in de planvorming, bij het maken van omgevingsplannen of het creëren van woonwijken of van verdichting is gewoon ook mobiliteit verweven met die woningbouw. Dus ik begrijp eigenlijk uw vraag niet dat dat gescheiden is. Ik denk dat mobiliteit integraal onderdeel ook is van die plannen.

De voorzitter: Meneer Travaille, in vervolg.

Anjo Travaille: We hebben in de Omgevingsvisie nu zeven thema's staan. Ik heb net betoogd dat het er acht zouden moeten worden, omdat we landbouw en natuur als afzonderlijke thema's moeten beschrijven. U gaf aan dat u juist bent dat het één thema is, omdat het zoveel met elkaar te maken heeft landbouw en natuur. Ik betoog dus dat de afzonderlijke thema's wonen en bereikbaarheid, en dat zijn dus twee losse thema's, die hebben net zoveel met elkaar te maken als natuur en landbouw. Wat is er dan fundamenteel anders aan het splitsen van die twee thema's ten opzichte van het bij elkaar houden van natuur en landbouw in één thema in deze Omgevingsvisie? Het gaat me dus om de opbouw, het gaat me niet zozeer over de inhoudelijke kant.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Misschien is dat een goede vraag die we aan GS kunnen stellen.

De voorzitter: Ik zag mevrouw Hoek, meneer Schaddelee en meneer Gilissen. Mevrouw Hoek als eerste.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Ik hoor meneer Draisma heel erg pleiten en eigenlijk ook de Partij voor de Dieren, maar ik denk dat we toch even moeten bij onszelf gaan kijken. De provincie Utrecht is gewoon, het is niet anders, de draaischijf van Nederland. Zolang ik in de Staten zit wordt het al gezegd, dit is de draaischijf. We zijn de dichtstbevolkte provincie van Nederland en soms moet je ook gewoon realistisch zijn. Meneer Draisma haalt dan wel het noorden erbij, Friesland, Groningen, Overijssel en Drenthe, maar dat is toch een heel ander gebied. Tenzij we zo ver willen gaan, er zijn op de wereld steden die net zo groot zijn-

De voorzitter: Mevrouw Hoek, korte vraag aan meneer Draisma. Wat wilt u weten?

Mieke Hoek: Ik aan het opbouwen naar mijn vraag toe. Er zijn over de wereld steden die net zo groot zijn als ons hele land, dus als we daarnaartoe willen. Dat wil ik toch even aan meneer Draisma vragen, is dat uw bedoeling, dat op een gegeven moment heel Nederland één groot blok wordt van volbouwen?

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Ik denk dat ik daar duidelijk over ben. Ik heb gezegd twee grote locaties naast het PPWW en zoveel mogelijk verdichten. Dus dat is het antwoord op de vraag over volbouwen. Verder kijk ik niet naar Nederland, maar naar provincie Utrecht. Het is nog gelukkig zo dat twee derde van het oppervlak, dat dat landbouw en natuur is. Daar mogen wij wat over vinden.

De voorzitter: Mevrouw Hoek.

Mieke Hoek: Ik heb nog toch nog een vervolgvraag aan meneer Draisma. We hebben twee grote steden in onze provincie. Dat is Utrecht en Amersfoort. We hebben ontzettend een aantal gemeentes, tussen de 65.000 en de 100.000 zal het naartoe gaan, maar we hebben ontzettend veel gemeentes, die minder inwoners heeft, maar die ook in die gemeentes elkaar ondersteunen, in stand houden en verzorgen, et cetera. Daar dient net zoveel aandacht naartoe te gaan en ook in woningbouw, omdat men elkaar- U kent ze ook wel, de kleinere gemeentes. Ik noem maar even Nieuwer Ter Aa, dat is gewoon de ouderen helpen de jongeren, de jongeren helpen de ouderen, dus dat is een cohesie bij elkaar, die van elkaar afhankelijk zijn. Bent u dat met me eens?

De voorzitter: Mevrouw Hoek, een vraag aan de heer Draisma.

Arjen Draisma: Dank u wel dat u dat vraagt, mevrouw Hoek, want ik heb ook in het begin betoogd van let ook op de verdichting van de kleine kernen. Verdichting is duurder dan uitleg. Wij vinden wel dat vitale kernen vitaal moeten blijven, want daar is een verenigingsleven en daar moet ook verjonging plaatsvinden en levendigheid. Wij willen graag ook aandacht hebben voor als je daar moet verdichten, dan moet dat niet ten koste gaan dat ze zegt het zijn maar een paar woningen waar het over gaat, het is te duur en dan doen we het maar niet. We vinden juist in die vitale kernen dat die vitaal moeten worden gehouden, maar het liefst door verdichting in de kernen en ook wat minder door uitleg.

Mieke Hoek: Nog één korte.

De voorzitter: Kort, mevrouw Hoek.

Mieke Hoek: Meneer Draisma, u zegt verdichten, maar als dat niet meer kan, wat dan? Want dat wijkje in Nieuwer Ter Aa, 50 woningen, heeft 20 jaar geduurd, waardoor de cohesie in dat dorp ontwricht is. Hoe denkt u dat op te lossen?

Arjen Draisma: Voorzitter, ik denk dat er heel veel nog mogelijkheden zijn om wat de hoogte in te gaan, dat je appartementen voor jongeren en ouderen bouwt in vitale kleine kernen, waardoor ook je doorstroming krijgt, dat de gezinswoningen weer vrijkomen, dat er ook weer ruimte komt voor gezinnen. Dus wat mij betreft mag ook in de kernen wat hoger gebouwd worden.

De voorzitter: Keurig via de voorzitter, meneer Draisma. Nee, mevrouw Hoek. We gaan verder. Meneer Schaddelee.

Mieke Hoek: Dat wil ik ook zeggen, ik bewaar de rest voor mijn eigen bijdrage.

Arne Schaddelee: Dank u wel, voorzitter. Dan hebben we het even over de koppeling van landbouw en natuur, want in de argumentatie van de heer Draisma zou het dan, denk ik, ook logisch zijn om water daaraan te koppelen, want dat heeft ook heel veel te maken met natuur en landbouw en kan je bijna niet los zien. Dus dan krijg je wel een heel groot beleidsprogramma. Bovendien vraag ik aan de heer Draisma hoe dat zich dan verhoudt tot het feit dat we vorige week in LWM het beleidsprogramma Natuur hebben besproken, waar we volgens mij prima in staat waren om natuur als onafhankelijk thema goed uit te kauwen met elkaar en daar tegelijk ook wel allerlei dwarsverbanden richting landbouw te maken, wat wel in een ander beleidsprogramma zit.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Natuurlijk kan je thematisch de discussies voeren en beleid maken. Dat doen we ook, maar we hebben het vandaag over de Omgevingsvisie en de integraliteit. Dan valt me op dat ook in de beantwoording wordt hele strikte scheiding gemaakt bij het maken van nieuwe natuur dat geen landbouw mogelijk is. Er staat heel vaak in natuurinclusieve landbouw is wenselijk, dus van landbouw natuur, dat je rekening houdt met biodiversiteit, houtpassages hebt in je landbouw, extensivering, noem maar op, dat dat heel wenselijk is bij de landbouw, maar voor natuur denk ik natuurgebieden kan je ook versterken met landbouwfuncties.

De voorzitter: Zie ik nog een interruptie van de heer Travaille. Gaat uw gang.

Anjo Travaille: Inhakend op dit laatste punt. We hebben natuurinclusieve landbouw, we hebben natuurinclusieve woningbouw net zo goed en toch zetten we wonen ook niet bij natuur. Het zijn natuurlijk allemaal grote opgaven, grote kaders, dus ik zie niet helemaal waarom dat dan een argument zou zijn om landbouw en natuur op één hoop, voor 65 procent van ons oppervlak, in één thema te stoppen.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Voorzitter, het is niet de bedoeling om het allemaal op één hoop te vegen, het is juist de bedoeling dat die functies elkaar gaan versterken. Dat is denk ik de kern van het betoog. Mag ik verder gaan, voorzitter? Wij maken ons zorgen over de transitie naar die toekomstige landbouw. Toekomstige landbouw is, wat ik net zei, rekening houden met die biodiversiteit, extensivering, klimaat. Dan maken wij ons wel zorgen over de boerenfamiliebedrijven, of zij die transitie kunnen blijven volgen en dat zij daar ook goed uitkomen. De transitie zal plaatsvinden. Het is misschien niet in 2030, of 2035 of 2040. Dat gaat gebeuren, maar wij maken ons wel zorgen dat alleen groot grondeigenaren die transitie zich kunnen veroorloven of dat alles via gesubsidieerde organisaties gaat en de boerenfamiliebedrijven daarmee in de knel komen. Graag willen we daar ook een reflectie over hebben van Gedeputeerde Staten. Dan water en bodem. Ruimte voor meer waterberging-

De voorzitter: Meneer Draisma, u heeft een interruptie van de heer De Jong.

Amos de Jong: Dank voorzitter, want ik kan me herinneren dat Volt dit punt maakte en toen een interruptie kreeg van het CDA. Dus ik wil de vraag, die ik destijds van de heer Westerlaken kreeg, dan nu al terug stellen. Toen wij opkwamen voor de kleine boeren en het gevolg voor kleine boerengezinnen, werd mij de vraag gesteld door de heer Westerlaken hoe definieert u die groep dan. Wat is dan en wat is groot? Dus u pleit nu voor hetzelfde dat Volt heeft gepleit een jaar geleden. Dat horen we graag, maar dan nu de vraag, hoe definieert u dan die kleine gezinsboeren?

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Dank u wel, voorzitter. Ik definieer dat als gezinsbedrijf. Dat is dus boerenbedrijven die door één gezin gerund worden en die ook eigendom zijn van dat gezin. D

De voorzitter: Meneer De Jong, wilt u daar nog een vervolgvraag op stellen? Nee, helemaal goed. Meneer Draisma, vervolgt u uw betoog.

Arjen Draisma: Water en bodem, voorzitter. Er moet meer ruimte komen voor wateropvang en berging vanuit het veranderende klimaat. We zien een aantal gebieden, vooral langs het Amsterdam-Rijnkanaal, wellicht om Amsterdam

te ontlasten, maar die worden wel ingevoerd. Wij vragen ons af enerzijds, is het ook niet beter om ook meer gebruik te maken van een natuurlijke waterloop in die inundatiegebieden, waterlinies in plaats van een technische of technocratische oplossing om een laagste gebied direct naast de kanalen te zoeken? Wellicht kan het college daar wat van vinden. In ieder geval ook om te kijken naar de mogelijkheid van die natuurlijke waterlopen. Verder is wel belangrijk bij inundatie en onderwaterzetting, dat vinden boeren, mensen, ondernemers en energiebedrijven niet leuk. Dus dit moet wel gebeuren met hele zorgvuldige participatie, het betrekken van alle betrokkenen. Ook graag een reflectie van college van GS. Ik kreeg een beetje de indruk dat het alleen aan de waterschappen wordt overgelaten en dat wij dan een wat toezichthoudende rol hebben, maar in dit geval is het misschien ook wenselijk om als provincie daar wat actiever in te opereren.

Dan economie en bedrijvigheid. Functiemix kantoren wonen, dat zit goed in het laatste programma. We maken ons wel zorgen over de regioparken. We vinden de laatste jaren dat dat wat langzaam ging. Hoe kunnen we dat versnellen, met name hoe ga je dan ook om met de complexe problematiek? Je hebt natuurlijk spoorlijnen, kantoren en wonen. Dat zit elkaar vaak ook in de weg, terwijl je juist heel graag op die plekken wil bouwen. Dus ook graag een reflectie van het college van hoe kunnen we dat versnellen.

Dan gezondheid en veiligheid. Daarin, maar dat komt misschien door de wijzigingsnotitie, heb ik wel het gevoel dat daar wat inconsistenties in zitten, bijvoorbeeld met geluid. Wordt er dan voldoende rekening gehouden met spoorwegen en wordt er niet alleen te veel gefocust op weglawaai? Met de geurculturen, veehouderijen en als je dan doorvraagt bij bijvoorbeeld andere koffieshops of wietkwekerijen staat er juist belang van de gemeente. Dan denk ik, is geur nou het belang van de provincie of is het van de gemeente? Dus wellicht daar ook een reflectie op.

Tot slot van onze bijdrage, we willen veel natuur realiseren. We willen die hele transitie. Dat heeft ook een enorme impact, natuurlijk niet alleen voor de mensen die erbij zijn betrokken, maar ook financiële impact en juridische impact. Ik wilde graag misschien een reflectie van het college hebben van is het misschien niet goed om bij een aantal onderwerpen iets van een impactanalyse te maken. Wellicht kan dat ook helpen bij de prioriteitstelling. Dat was onze bijdrage.

De voorzitter: Twee interrupties, mevrouw Hoek en daarna de heer Gilissen.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Meneer Draisma, ik hoorde u heel erg zeggen vooral u promoot, en terecht, landbouw, et cetera. We weten allemaal dat tussen Amsterdam en de grens van Brabant het landbouw hart gedeelte, het westen van onze provincie, is van oorsprong één groot moeras geweest. De waterbeheersing is daar enorm ingewikkeld, problematisch en toch hoor ik u zeggen meer slootjes, meer water, meer dit en meer dat. Op de Utrechtse Heuvelrug zal dat niet direct lukken en ook niet anders. Hoe ziet u uw voorstellen ter invulling van het gebied wat ik net geschetst heb? Want het is het grootste probleem om daar de voeten droog te houden. Sorry voorzitter, maar dat is mijn vraag aan de heer Draisma.

De voorzitter: Meneer Draisma, gaat uw gang.

Arjen Draisma: Voorzitter, niets doen is geen optie, want we krijgen gewoon meer regenval en meer waterafvoer. Als we niets doen, dan overstroomt het op de plekken waar we niet willen. Dus we zullen het moeten reguleren. Ik weet wel dat onderwaterzetting, je ziet het vaak op de punten waar er inundatie plaatsvindt, die zijn gefortificeerd, omdat de inwoners en de boeren dat niet leuk vonden. Dus het heeft hele grote impact op de mensen die daar in die gebieden wonen en de bedrijven die daarin zijn. Als je daar besluitvorming over pleegt, dan zul je daar heel zorgvuldig met die mensen, organisaties en bedrijven in die gebieden mee om moeten gaan. Daar wilde ik graag een reflectie van het college over hebben.

De voorzitter: Mevrouw Hoek.

Mieke Hoek: Nog een kleine aanvulling. Dank u, voorzitter. Heel veel plassen in datzelfde gebied, de Vinkeveense Plassen, Loosdrechtse Plassen, noem ze allemaal maar op, die zijn eigenlijk allemaal ontstaan door afgraving, want het zand is gebruikt voor de Bijlmer en voor de verbreding A2 en noem nog maar een heleboel op.

De voorzitter: Mevrouw Hoek, even iets minder inleiding. Even korte, bondige vraag aan meneer Draisma.

Mieke Hoek: Ik kom nu tot mijn vraag, voorzitter. Ziet u dan eigenlijk in de planvorming om dat nog meer te gaan afgraven, zodat er nog meer plassen ontstaan?

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Afgraven niet per se, maar ook het reserveren voor onderwaterzetting betekent wel dat als die regenval er is, dat dat dan ook kan gebeuren en zal gebeuren. Dan val ik in herhaling, dat heeft heel veel impact voor degenen die daar in verblijven.

Mieke Hoek: Dan kan er niet gebouwd worden dus daar.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zag ik nog een interruptie van de heer Gilissen. Gaat uw gang.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, toch een vraag over de hele bijdrage van de heer Draisma, want hij begon volgens mij door te zeggen, laten we vooral ook vanuit de Omgevingsvisie en -verordening naast gemeenten gaan staan en de ontwikkelingen die ze voorstellen ook zoveel mogelijk steunen. Tegelijkertijd bemerk ik toch, niet zozeer in de bijdrage van het CDA, maar ook wel een spanningsveld tussen enerzijds het helpen en ondersteunen van gemeenten versus het zelf als provincie stellen van regels. Op het punt van woningbouw had de heer Draisma ook een paar interruptiedebatjes daarover. Dus ik vroeg me af hoe de fractie van het CDA dat spanningsveld weegt. Kiezen we dan uiteindelijk voor de ideeën en voorstellen van gemeenten en hoever komt daar ook de eigen lijn vanuit de provincie in terug?

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: De provincie handelt natuurlijk alleen als er provinciale belangen mee gemoeid zijn. Binnen de gemeenten, daar gaan de gemeenten over. Dat kunnen we alleen stimuleren. Dus ik vind het wel belangrijk dat bijvoorbeeld bij vitale kernen gemeenten stimuleren of helpen daar ook woningbouw te realiseren, omdat ze vaak de capaciteit of de mogelijkheid niet hebben en dat dat vaak een belemmering vormt in de planvorming. Dus daar kunnen we in stimuleren, maar uiteindelijk gaan die gemeenten en die kernen daar zelf over. Het gaat over uitbreiding in het landelijk gebied. Dan komen we natuurlijk ook aan provinciaal belang en mogen wij als provincie daar ook wat van vinden. Dan moeten we ook aan het provinciaal beleid toetsen, maar Omgevingswet maakt ook maatwerk mogelijk. Dus we willen graag ook in verordening die mogelijkheid voor echt maatwerk, zonder dat het een precedent wordt voor allerlei andere situaties meer mogelijk maken.

De voorzitter: Meneer Gilissen.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik ben blij met die laatste zin van de heer Draisma, omdat daar wat de VVD betreft ook wel de kern zit. Dat is namelijk dat we in tegenstelling tot de eerdere verordening die we hadden vanaf 2021, dat we als provincie ook meer uitstralen dat we met gemeenten die dingen mogelijk willen maken. Een aantal mensen die eerder ook hier langskwam, sprak dan wel eens over de provincie als hindermacht. Ik ben met de heer Draisma eens dat we natuurlijk ook een eigen belang in ogenschouw te nemen hebben, maar fijn. Wat mij betreft laten we dat ook terugkomen in de sturingsfilosofie bij de visie en ook de provinciale belangen, maken we dat vanuit een positieve grondhouding ook richting de gemeenten mogelijk. Dank u wel.

De voorzitter: Interruptie van mevrouw Ghijssels. Gaat uw gang.

Dimf Ghijssels Kerkhoff: Ik hoorde in zijn betoog, en dat stellen wij natuurlijk op prijs, opkomen voor familiebedrijven, agrarische familiebedrijven, en tegelijkertijd herinneren wij ons het tegenstemmen bij toen die sociaal-economische impactanalyse voor de economische zelfstandigheid van dit soort bedrijven. Dus het zijn wel mooie woorden om dat te koesteren, maar hoe stelt het CDA in de praktijk voor om dit te borgen, het bestaansrecht van dit soort familiebedrijven? Ben ik wel benieuwd naar.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: De vraag die je mij stelt, is in feite de vraag aan GS. Dus wij willen graag een reflectie en ook een stukje in die Omgevingsvisie hebben van hoe borgen we dat als we die transitie bewerkstelligen, dat straks de operatie geslaagd is en de patiënt is overleden.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Dimf Ghijsels Kerkhoff: Dan delen we die zorgen. Die zal ik later ook nog in mijn inbreng vragen aan GS.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben bij mij zich gemeld in ieder geval mevrouw De Jong en de heer Van den Dikkenberg. Daarna kijk ik weer even rond wie er dan verder het woord wil. Je kan het nu ook doen, maar ik kijk dadelijk wel even rond. Mevrouw De Jong, voor uw bijdrage. Gaat uw gang.

Marijke de Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik begin gewoon nog maar weer eens heel huiselijk en alledaags met een compliment. Een grote hoeveelheid goed werk verricht door de ambtenaren en door de bestuurders. Tot mijn grote vreugde vond ik de dynamiek, die ik altijd leuk vond in Omgevingsvisie, ook in deze stukken weer terug. Dus met plezier gelezen, dank. RO is het hart van de provinciale taken. In dat kader is het voor GroenLinks vooral belangrijk om ervoor te zorgen dat het landelijk gebied en de natuur in onze provincie worden behouden, versterkt en uitgebreid en dat verstedelijking geconcentreerd blijft bij de huidige verstedelijkingsgebieden. Daarom zijn we tevreden met de tekst die zegt dat we primair blijven inzetten op binnenstedelijke ontwikkeling. Dan volgt een tekst waarin staat dat kleinschalige en grootschalige buitenstedelijke woningbouwlocaties nodig blijven. Geruststellend is dat daarbij de ladder van verstedelijking onverkort aan de orde is. Maar het woord nodig blijven, dat triggerde mij. Wat was nou de gang van zaken de afgelopen jaren? Er werd gebouwd binnen, het woord valt hier nooit meer, de rode contour, maar in de praktijk bleek dat er 10 procent in het stedelijk gebied werd gebouwd, omdat er gebruik werd gemaakt van allerlei uitzonderingen. Mijn vraag aan GS is, heeft GS een indicatie hoe die verhouding in de toekomst kan liggen? Het is nu 90 tegen 10 en dat afgezien van de grote bouwlocaties Rijnenburg en Bovenduist. Wordt het in de toekomst meer dan die 10 procent? Onze vraag is natuurlijk ook, deelt GS onze ongerustheid over de belasting van het landelijk gebied?

De voorzitter: Mevrouw De Jong, u heeft een interruptie van de heer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter dank. Even eerst een verduidelijkingsvraag, want u gaf aan dat 10 procent in de steden gebouwd wordt, maar het is andersom.

Marijke de Jong: Nee, sorry. 90 procent binnenstedelijk en 10 procent in het landelijk gebied.

Bertrick van den Dikkenberg: Is mevrouw De Jong het dan met ons eens, voorzitter, dat het een gezond streven is om ook naar die 10 procent buiten de rode contour te streven en daar ook meedenkend in mee te gaan om voldoende woningen te kunnen bouwen, ook voor de kleine gemeenschappen die geen stedelijk gebied meer hebben om te verdichten of het dorpje waar een straatje erbij geplaatst moet worden?

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Als we locaties als Rijnenburg meetellen, dan denk ik dat we ver boven die 10 procent komen. We moeten er, geloof ik, nu nog 128.000, waarvan 25.000 in Rijnenburg. Dat gaat die 10 procent al ver te boven. Wat ik vraag, is bij aftrek van die 25 procent, hoe gaat dat nou voor de rest met die kleine woningbouwlocaties? Ik vraag dat juist om dat zeker die 10 procent niet te boven laat gaan en te kijken van hoe wij er als Staten zicht op kunnen houden, want ik heb dat zich nu niet. Vroeger bij de hele Structuurvisie was het zo dat het aan de Staten was om locaties aan te wijzen en dat is niet meer zo. Ik ben daar ongerust over en ik wil zeker die 10 procent niet overschrijden.

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter, betekent dat dan dat alle kleine gemeenschappen in de provincie kunnen fluiten naar woningen als Rijnenburg de 10 procent overschrijdt?

Marijke de Jong: Ik zei net ook in mijn vraag of het college een indicatie kan geven met aftrek, met apart zetten van Rijnenburg, want daar hebben we nou eenmaal met zijn allen toe besloten. Ik wil zeker niet meer in het andere

gedeelte dan 10 procent. Ik ontzeg geen enkele kleine gemeenschap iets. We hebben sowieso altijd al de regeling van de 50 woningen, maar ik zou heel graag, en dat is ook nog een vraag aan GS, wel een soort '...(1:25:52) mechanisme hebben, dat we die 10 procent, afgezien van Rijnenburg, dat we die niet gaan overschrijden. Wat mij betreft liever helemaal niet.

De voorzitter: Mevrouw Hoek interruptie en daarna mevrouw Ghijsels.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Mevrouw De Jong, u weet dat de gemeente Utrecht heeft 35.000 woningzoekenden in de sociale sector, alleen al sociale sector. Dus als Rijnenburg uiteindelijk gerealiseerd wordt, zijn we wel tien jaar verder. Dus dan worden daar misschien uiteindelijk 25.000 woningen gerealiseerd. Op dit moment plukt de gemeente Utrecht de inwoners of de woningzoekenden al Woningnet van de U16 helemaal leeg met woningen. Dus die woningen, die daar weggehaald worden, die gaan ten koste van de eventuele hele kleine capaciteit van alle kleine kernen, die allemaal verbonden zijn aan de U16. Hoe ziet u dit? Hoe denkt u dit in te plannen? Het is gewoon nog zelfs te weinig. Rijnenburg lost het helemaal niet op en ook Amersfoort niet, want Amersfoort zelf heeft ook heel veel woningen nodig. Er zijn al heel veel kleine buurgemeentes eromheen ingepalmd door Amersfoort in de goede zin van het woord. Rijnenburg lost het niet op alleen en Amersfoort lost het ook niet op en verder ook niet. Wat is uw idee om het op te lossen?

Marijke de Jong: Ik was even in verwarring, want ik hoorde meer geluid. Ik ga hier niet met alle cijfers strooien, maar de gemeente Utrecht behoort natuurlijk tot de gemeenten in Nederland die het meest succesvol heel veel woningbouw realiseert. Niet alleen maar rijenburg, maar ook natuurlijk binnensteden, de hele Merwedekanaal zorgen, de Cartesiusdriehoek. Dus ik denk dat de stad Utrecht meer dan zijn ding doet. Voor de andere, en dat geldt voor Amersfoort ook en voor andere gemeentes, is mijn enige pleidooi om, net als Utrecht dat doet, zo veel mogelijk binnenstedelijk te bouwen. Ik denk in het verleden was ik altijd heel hoopvol over het aantal bouwlocaties die wij hadden. Ik ga ervan uit, ik heb wat gerekend aan de cijfers, maar dat we eigenlijk al buiten Rijnenburg voor 50.000 woningen locaties hadden. Dan zouden er ergens nog zo een 50.000 moeten komen, maar daar zat Bovenduist nog niet bij. Dus ik denk dat moet mogelijk zijn. Ik zeg helemaal niet dat her en der niet een keer een woningbouwprojectje kan, maar mijn uitgangspunt blijft zo veel mogelijk binnenstedelijk. Waarom doe ik dat? Niet omdat al die woningzoekenden mij niet heel lief zijn, want ook voor GroenLinks is dat belangrijk, maar omdat ik gewoon zie, er werd straks het woord park genoemd, nog even en we zijn een totaal volgebouwde provincie met een heel klein beetje groen met alle gevolgen voor het landelijk gebied, maar vooral voor de natuur, voor de fauna en flora.

De voorzitter: De voorzitter zit haar even te beraden en dat is op de inhoud. Er zitten hier heel veel mensen in de zaal die heel graag willen horen wat uw aandachtspunt is voor mee te nemen in de Omgevingsvisie. Ik zie vele debatten verzanden in hele kleine deelthema's. Probeer het echt even op het niveau van de stukken te houden. Natuurlijk gaan we verder in interrupties. We hebben nu vijf partijen gehad en we zijn anderhalf uur verder. Dus ik probeer ook even op de tijd te letten en op de interrupties. U heeft tijd zat, alleen deze zaal niet. Ik zie een interruptie nog van mevrouw Hoek en dan zag ik mevrouw Ghijsels. Gaat uw gang.

Mieke Hoek: Het is eigenlijk een onderdeel van wat ik zo meteen had willen zeggen. Wat ik gezegd heb, zal ik niet herhalen zo meteen. Voorzitter, nog even mevrouw De Jong. De kleinere gebieden, kleinere gemeentes, beseft u eigenlijk wel hoeveel grond er in de goede zin van het woord- Laat ik het anders zeggen. Ik wil niet zeggen verloren gaat, maar op een andere manier gebruikt wordt door de hele RES toestand, door de windmolens, door de transformatiestations, et cetera. Daar kunnen ook allemaal geen woningen meer gebouwd worden, terwijl er een aantal gebieden gepland waren om daar woningen te bouwen. Dus aan alle kanten zit het klem. Dus er zullen op een andere manier keuzes gemaakt worden, ook op het gebied van die transformatorhuizen, de windmolens en noem maar op allemaal, want al die onderwerpen halen ook locaties weg om woningen te bouwen. Dus het is heel gemakkelijk om te zeggen Utrecht doet heel veel. De kleinere gemeentes willen ook heel veel doen, maar krijgen de kans niet, omdat ze het ontnomen wordt om daar woningen te realiseren. Bent u dat met me eens? Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Dat we zeer krap in de ruimte zitten, dat is mij volstrekt duidelijk, maar mijn insteek is vooral dat we toch ruimte moeten behouden voor natuur en voor onze eigen gezondheid en onze kinderen op de lange duur. Ik ben ervan overtuigd dat er binnenstedelijk nog veel te doen is aan het oplossen van het woningtekort.

Mieke Hoek: Nog een korte aanvulling, voorzitter, naar aanleiding van.

De voorzitter: Natuurlijk. Gaat uw gang, mevrouw Hoek.

Mieke Hoek: U zegt ook natuur, er zijn zelfs grote Natura 2000-gebieden die nu al belaagd worden vanwege de planning om daar windturbines te plaatsen. Dus dan moet er weer ergens anders gecompenseerd worden. Bent u dat ook met me eens?

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Het is mij niet gewaargeworden dat die windmolens de oorzaak zijn van alle problemen. Ik benadruk nogmaals het belang van open ruimte van natuur en landschap.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Ghijsels, u had nog een interruptie op mevrouw De Jong. Begrijp ik dat?

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Ja. Wij onderschrijven natuurlijk de ambitie om zo veel mogelijk binnenstedelijk te doen, maar ik vroeg mij wel af u stapelt natuurlijk met allerlei aanvullende eisen, betaalbaarheid, duurzaamheid. Dat is niet altijd even eenvoudig om dat juist binnen de stad te realiseren. Daar is nieuwbouw vaak complexer, vaak ook duurder. Hoe ziet u dat? Bent u dan niet bereid om daar een aderlating te doen om juist zo veel mogelijk in die stad te kunnen bouwen?

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Dat geeft mij de gelegenheid om wat dat betreft ook nog even te reageren op het CDA, want ook die deed die bewering. Vroeger was het in algemene zin een stelling dat binnenstedelijk bouwen aanzienlijk ingewikkelder en daardoor duurder was dan in het buitengebied, maar heel langzamerhand zijn de deskundigen ervan overtuigd dat ook in het buitengebied grote uitdagingen liggen. Denk maar eens even aan Rijnenburg en de hele waterproblematiek. Dus in het algemeen gaat die stelling niet meer op zoals vroeger. Wat betreft die eisen, ik blijf ervoor pleiten. Ik wilde niet met een heel algemeen ideologisch verhaal aan het begin komen, maar ik heb het oog op de toekomst. Ik heb het oog op mijn kinderen en kleinkinderen en op natuur en op gezondheid. Dan zijn dingen als duurzaamheid gewoon onontbeerlijk.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Korte reactie. Ik ben wel benieuwd naar uw onderbouwing. Er is een middengebied, het bedrijventerrein, ik kan even niet op de naam komen, wat nu omgezet gaat worden naar woningbouw. Want je moet ook verplaatsen met bedrijven, dat is een voorbeeld wat behoorlijk complex is. Dus er is natuurlijk een hele bandbreedte, maar in theorie ben ik nog steeds van mening dat binnenstedelijk in ieder geval complexer, duurder is dan een straatje erbij in een dorp waar nog een hoek over is en laagbouw productie inhoud bijvoorbeeld kan.

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Nogmaals, ik wijs op zulke dingen als bouwen in Rijnenburg, dat is een behoorlijke uitdaging en dat gaat ook behoorlijk veel extra geld kosten. Dus ik verzet me even tegen die algemeenheid die al tientallen jaren meegaat en ik denk dat dat genuanceerder ligt. Een straatje erbij, ik blijf gewoon van belang vinden dat we inhoudelijk toetsen waar en of het kan. Ik vraag, ga het nou niet helemaal uit de hand laten lopen.

De voorzitter: Meneer Draisma, interruptie op mevrouw De Jong.

Arjen Draisma: Misschien een aanvullende vraag op de reactie op het CDA. Ik kan me voorstellen dat bij hele grote volumes, dat verdichting zal misschien nog iets duurder zijn, dat uitleg en verdichting bij elkaar komen. Maar onze stelling is juist in de kleine kernen, bij kleine volumes verdichten. Is dat in uw visie u ook even duur als uitleg of vereist dat toch nog wel wat extra aandacht en misschien financiën?

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Ik heb me helemaal niet uitgelaten over verdichting in kleinere plaatsen. Dat kwam door de inbreng van BBB. Ik ben een groot pleitbezorger, en daar sluit ik me bij u aan, voor verdichting in de bestaande kernen. Dan zie ik iedere keer als ik daar rondfiets allerlei mogelijkheden, dat ik denk waarom worden die niet benut? Ik blijf het college oproepen om met gemeentes- Ik ben niet van dwang. Wij hebben, geloof ik, ook nog een mooie motie aangenomen over balans, maar ik blijf aan het college vragen om hierover met gemeentes in gesprek te gaan.

De voorzitter: Dan heb ik op mijn lijstje staan de heer Van den Dikkenberg en daarna mevrouw Ghijssels van de BBB. Gaat uw gang, meneer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter dank. Wat een lijst met ambities staan er in de Statenbrief en dan zijn het nog grotendeels ook de ambities die gewijzigd worden. Wat ons betreft kiezen we voor wat minder ambities. Dat wil niet zeggen minder ambitie, maar wel minder speerpunten. Want als je heel veel speerpunten hebt, heb ik al vaker gezegd, dan kun je er gewoon op liggen. Terwijl als je er één hebt, dan zak je erdoorheen. Voorzitter, het wensenlijstje is nu wel heel lang. Keuzes maken, zoals de Utrechtse Adviesraad aangeeft, begint wat ons betreft dan ook nu al, omdat deze ambities de kaders vormen voor de toekomst. Als we dan willen kiezen als Staten, moeten we volgens mij ook kiezen in de ambities die we stellen, want anders komt er voor elke ambitie een programma en kiezen we alsnog niet.

Dan inhoudelijk, voorzitter. Nieuwbouw moet aan de WHO-geluidsnormen voldoen en wat ons betreft geldt dat ook richting de bestaande bouw en alle provinciale projecten daarin. Als we het dan over geluidsnormen hebben, was het zeer opmerkelijk dat de stiltegebieden in de nabijheid van steden en dorpen worden gewenst. Nou is het daar niet zo snel stil, maar moeten ook goed toegankelijk zijn. Oftewel als het stil is, moeten we de stilte verdrijven. Stiltegebieden zijn volgens mij stil en zijn niet zomaar recreatiegebied. Dus ik zou de prioritering willen zetten op het behouden van de stilte in stiltegebieden in plaats van het stiltegebied als uitnodigend gebied voor recreatie te gaan inzetten. Bij recreatie zou ik dan ook graag toegevoegd zien dat de recreatiegebieden optimaal onderhouden worden onder provinciale regie. Zoals u weet, pleiten wij al langer ervoor om één centrale organisatie te hebben rondom recreatie in onze provincie. Het lijkt me goed om dat als ambitie ook op te nemen, zodat die ambitie ook speerpunt is in de komende jaren.

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg, u heeft een interruptie van mevrouw Van Gilse.

Juliëtte van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Ik heb in ieder geval de vraag, want ik hoorde een soort van tegenstelling tussen dat stiltegebieden niet toegankelijk kunnen zijn en wat mij betreft komt die vrij de lucht vallen, want in principe kun je ook stil recreëren, genieten van de rust en wandelen. Dus ik wil graag vragen waarom de heer Van den Dikkenberg die tegen elkaar afzet en dat het niet samen zou kunnen gaan.

De voorzitter: De heer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter, wat er nu gebeurt, is dat het stiltegebied optimaal ontsloten moet worden en dat een soort recreatiegebied in de ambitie geframed wordt. Volgens mij staat bij stilte de bescherming van stilte centraal en niet de aantrekkelijkheid van recreatie. Dat betekent soms ook dat je er wat verder voor moet gaan, omdat het eenmaal stiller is op de plekken verder van steden en dorpen dan dichtbij steden en dorpen. Dus die tegenstelling, tussen de nabijheid van steden en dorpen en dus menselijk activiteit met geluid en de bescherming van stilte, die zie ik wel degelijk aanwezig in de formulering zoals die er nu staat.

De voorzitter: Heeft u nog een aanvulling, mevrouw Van Gilse?

Juliëtte van Gilse: Ik wil nog even verduidelijken of ik hierin hoor dat de heer Van den Dikkenberg vindt dat stiltegebieden en recreatie in stiltegebieden niet samen kunnen gaan of juist wel.

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Nee voorzitter, dat gaat prima samen. Ik wandel heerlijk in het bos, langs het bordje stiltegebied en ik geniet er met volle teugen. Dat doen heel veel mensen met mij, alleen waar het om gaat is dat zoals

die nu geformuleerd staat, dat die meer als recreatiegebied geframed wordt dan als stiltegebied. Volgens mij stellen we daar het belang stilte voor op de recreatie en de bereikbaarheid van die gebieden.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Gilse, was dat het? Ik kan het allemaal niet zien.

Juliëtte van Gilse: Zolang maar duidelijk is dat het en-en kan, dat het elkaar dus niet uitsluit.

De voorzitter: Dank u wel. Meneer Van den Dikkenberg, u kunt verdergaan.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter, NNN, dan word ik altijd wat scherper. Voor recreatie groen is de ambitie heel stellig geformuleerd, waar op andere plekken streven staat. Dus bij woningbouw moet recreatie groen gelijkelijk meegroeien. Ik zou daar ook een streven van maken. Dat wordt dan misschien streven '26, zeg ik tegen mijn buurman, maar dat het in ieder geval niet de woningbouw gaat hinderen, deze extra stelligheid, die ook zelfbindend is dan in onze woningbouwprojecten.

Voorzitter, dan had ik een vraag die mij zomaar naar boven kwam. Wat is het verschil tussen voldoen aan de vereisten van de KRW en het behalen van de doelen van de KRW? Want die wordt nu wel tekstueel veranderd van behalen van doelen aan voldoen van de vereisten. Het voldoen aan de vereiste is de nieuwe ambitie. Is deze ambitie wel haalbaar in het KRW-systeem van one out all out. Laten we wel realistisch blijven en dat geldt ook voor een aantal andere ambities.

Dan komt opnieuw de veenweide landbouw naar voren. Het lijkt ons beter voordat we dit als beleid opnemen, als wijziging, om te weten wat het exact in houden. Op dit moment wordt het geladen. In deze wijziging staat die al wel opgenomen en ik heb geen flauw idee wat de veenweide landbouw gaat betekenen voor drooglegging, boerenbedrijven, belastbaarheid, et cetera. Dus volgens mij is het goed om die nog te parkeren en op een later moment in te voegen in de verordening en de visie.

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg, u heeft een interruptie van de heer De Jong.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik hoorde de heer Van den Dikkenberg net zeggen laten we vooral realistisch blijven. Ik wil even kijken hoe ik deze uitspraak moet duiden. Het gaat over de Kaderrichtlijn Water vanuit uit de Europese Unie. Betekent dit voor onze SGP dat we in Utrecht, onder het mom van laten we realistisch blijven, ons dan eventueel niet zouden houden aan Europese afspraken?

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter, volgens mij werken we er keihard aan en is het ook een feit, door onder andere natuurlijke processen, naleveringen en dergelijke, dat we heel veel factoren niet gaan halen. Is het dan een realistisch doel om te zeggen we voldoen aan de vereisten of we behalen de doelen? Ik weet niet precies waar het verschil in zit politiek gezien om een andere formulering te gebruiken. Je streeft daarnaar en op een gegeven moment blijkt het waarschijnlijk ook niet haalbaar en dan moeten we daar ook realistisch over zijn. Nu staat de ambitie er heel stellig. Veenweide landbouw had ik gehad.

Dan de ambitie rond energie, zag ik een verschuiving in de formulering van lokaal eigendom zoals het geformuleerd stond, naar lokaal of publiek eigendom. Ik vraag me af, ik ben enorm voor het oprichten van de provinciale Utrechtse Energiemaatschappij. Bordje zit nog op sommige netkastjes bij ons in de buurt. Dat is het oude bordje van vroeger. Wat betekent dit precies en is het wenselijk om hiermee de deur open te zetten voor een later energieprogramma, waarin we een provinciaal energiebedrijf dan ook daadwerkelijk oprichten? Want zo kunnen we hem nu straks wel interpreteren, als ik het schema van de voorzitter uit de inleiding nog voor ogen haal. Dan geven we hier dat kader in mee. Dus waar ligt wat dat betreft ook de grens in het oprichten van zo een bedrijf? Voorzitter, als we het over energie hebben, vind ik ook dat we echt meer sturing moeten aanbrengen in de locaties voor middenspanning- en hoogspanningsstation. Nu komen ze uit de lucht ploppen. TenneT wenst wat of iemand anders en wij draaien mee. Zo staat het ook een beetje in de tekst, dat we daarin faciliteren en als het processen kan versnellen, ook een andere rol aan willen nemen. Wat ons betreft is het heel goed om daar juist als Staten in te sturen en die echt gewoon op kaart te zetten van hier willen wij meewerken aan deze hoge industriële gebieden, zodat we minder lijdzaam worden aan wat

de netbeheerders zeggen. Plak bijvoorbeeld de zoeklocatie bij Amersfoort, Bunschoten, plak die tegen bedrijventerrein de Isselt aan, zodat je daar ook gewoon je eigen verstedelijkingsprincipes volgt en dat die niet ergens zomaar midden in de polder komt te liggen, omdat het dan goedkoper en wenselijker zou zijn. Voorzitter, ik denk dat we daar echt meer visie en concreetheid in moeten aanbrengen.

De verschillen in formulering tussen de ambities, die steken soms. Bij circulair bouwen staat die heel stevig erin, minimaal 50 procent minder primaire grondstoffen gebruiken. Met natuurinclusief is het een streven. Wat mij betreft stellen we dat gewoon als helder doel dat alle nieuwbouw natuurinclusief is. Het kost niets of weinig meer en het heeft direct effect op de biodiversiteit. Daarbij mis ik ook de ambitie om daken in te zetten voor zon en groen, want die vervalt zelfs. Ik ben er fel voorstander voor om die daken dubbel functioneel in te zetten, zeker met de nieuwe Europese regelgeving uit de EPBD IV, waarin het een verplichting wordt om zonder panelen op daken te leggen, lijkt het me goed om daar alvast op voor te sorteren en is het een gemiste kans als we dat niet doen.

Voorzitter, dan de huisvesting van aandachtsgroepen als het gaat om Volkshuisvesting, vraagt ook in het landelijk gebied om flexibiliteit. Ik zou er dan ook voor pleiten om in provinciaal beleid, in de verordening, de tijdelijke mantelzorgwoningen actief te benoemen als uitzondering op het verstedelijkingsgebod. Als ervaringsdeskundige kan ik vertellen dat het een behoorlijk lastig proces is om uiteindelijk soms langs provinciale regels te komen daarin. Ik zou zeggen als we bouwen voor gemeenschappen, dan moeten we zeker waar het een tijdelijke voorziening is actief uitzonderen van dergelijke verboden. Het huisvesten van onze ouderen vind ik dan ook geen overheidstaak, maar een gemeenschapstaak. Laten we de grijze kroon de eer bewijzen die hem toekomt. Kantoorlocaties toont een opsomming waar het amendement van Utrecht nu niet in is verwerkt. Ik zie vooral bereikbare kantoorlocaties op overlocaties en het maak de paden recht amendement, wat destijds diende, ging ook uit van andere locaties die goed bereikbaar zijn. Die zie ik niet terug in de verschillende opsommingen die in de Omgevingsvisie en -verordening zijn genoemd. Dat is opmerkelijk, want daarvoor was een meerderheid in de Staten, terwijl de sierteelt, waar eigenlijk geen meerderheid voor was, wel is opgenomen.

Dan de natuurparagraaf, die hebben we al besproken in LWM en die heeft die bespreking heeft zijn doorwerking, mag ik aannemen, in de ambities die hierin genoemd zijn, want anders gaan we het dubbelop doen en volgens mij is dat niet de bedoeling van het stuk. Die bespreking hoeft wat mij betreft dus niet opnieuw. Het is wel zo dat landbouw en natuur stevig verstrengeld zijn, zeg ik richting de Partij voor de Dieren, want natuur is volop aanwezig op landbouwgrond. Dat geeft u ook zelf aan, dat geeft de Partij voor Dieren ook zelf aan als het bijvoorbeeld om Rijnburg gaat, met duizenden inwoners op die landbouwgrond, maar wonen op een provinciale weg, dat conflicteert wel. Dat is lastig eten, als de auto's onder je door zoeven. Oftewel de landbouwers, gastheer van miljoenen dieren, loopt dus in elkaar over en dat heeft ook noodzaak om dat goed samen te laten lopen. Extra inzet op beheer van Natura 2000-gebieden is hard nodig. Die mis ik in de ambities. Er wordt wel gesteld we voldoen dan aan, maar ik zou daar ook een ambitie geformuleerd willen hebben over de extra initiatieven dan ook echt leveren.

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg, u heeft een interruptie van de heer Travaille.

Anjo Travaille: Het gaat over die combinatie van landbouw natuur is. Natuurlijk is dat met elkaar verweven, maar dat geldt dus ook voor wonen en bereikbaarheid. Dat geldt ook voor wonen en energie. Ik bedoel zonder energienet kun je ook nergens wonen. Dus ik denk dat die argumenten dat het met elkaar verweven is, dat geldt zo ongeveer voor al onze thema's. Daarom zijn wij ook als Provinciale Staten verantwoordelijk voor dat hele pakket. We proberen het logisch in te delen. Dan kijk je ook naar omvang en dan kijk je ook naar andere argumenten. Waarom zou dat nou anders zijn voor natuur en landbouw?

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter, er zit een verschil tussen verwevenheid en afhankelijkheid. Inderdaad ben je afhankelijk van bepaalde andere gebieden als je een woning wil bouwen, dus van bereikbaarheid, van riolering, et cetera, om het te laten functioneren, maar de verwevenheid wil zeggen dat functies echt daadwerkelijk op elkaars grondgebied voorkomen en daarin ook een plek hebben. Dat is het verschil in mijn ogen tussen landbouw en natuur, omdat die beide functies op dezelfde vierkante meter volop tot wasdom komen.

De voorzitter: Meneer Travaille.

Anjo Travaille: Zoals dat precies hetzelfde is voor bereikbaarheid, energie en wonen. Op exact dezelfde vierkante meter zitten die ook naast elkaar.

De voorzitter: Meneer Van den Dikkenberg.

Bertrick van den Dikkenberg: Nee voorzitter, dat is dus niet zo, omdat je daadwerkelijk een andere functie geeft aan een bereikbaarheidsfunctie dan een wonen functie. Ieder bestemmingsplan staan de wegen anders ingetekend en zie je aan de kleuren waar de wegen liggen en waar de woningen staan. Je bent ervan afhankelijk, maar je kunt er ook zonder. Als jij gewoon door het weiland naar je woning wil lopen, kan dat ook. Waar het om gaat, is dat je dus dieren hebt die op landbouwgrond te gast zijn en waar de natuur functioneert. Als er gewoon een haas op een weiland zit, dan functioneert die haas gewoon in een natuurlijke omgeving, terwijl die te gast is op landbouwgrond. Daar zit het verschil.

De voorzitter: Meneer Travaille nog, een laatste keer.

Anjo Travaille: Ik zie geen enkel principieel verschil. Ik bedoel je parkeert je auto ook in de garage bij je woning waar je een woonfunctie hebt. Het elektriciteitsnet loopt ook dwars door je woning heen, afhankelijk op dezelfde plek. Ik zie geen fundamenteel verschil, maar laten we het hierbij houden.

De voorzitter: Dat was geen vraag. Meneer Van den Dikkenberg, u kunt verdergaan met uw betoog.

Bertrick van den Dikkenberg: Voorzitter, dan het voornemen om stikstof emissienormen in 2030 erin te zetten op het moment dat in 2026, '27 en '28 blijkt dat er onvoldoende daling is. Dat vind ik behoorlijk kort, zeker als je kijkt naar het innovatiespoor vanuit het UPLG. Wat mij betreft doen we dat dan ook niet in 2030 al, maar kijken we tot 2030 wat de ontwikkeling is van de innovatiespoor, zeker als je kijkt ook naar de borging van verschillende innovaties die wenselijk zijn. Alleen de emissienormen bieden dan ook geen oplossing voor de vergunningen zolang we het additionaliteitsbeginsel van toepassing houden.

Dan een laatste opmerking, voorzitter, meer ruimte is nodig volgens ons in de verordening als het gaat om de extensivering van de intensieve veehouderij. Dat vraagt meer ruimte van die veehouderij. Als je bijvoorbeeld met 40.000 kippen naar 30.000 wil, biologisch en beter leven, dan heb je meer ruimte nodig voor uitloop en dus ook voor bebouwing, want die moet overdekt zijn. Die mogelijkheid is er, maar er wordt nu ook een extra aan toegevoegd. Naast landschappelijke inpassing wordt er ook een extra dat bij moet dragen aan groenblauwe dooradering. Dat is een zware belasting op de plannen in zo een omslag. Waarom wordt het aanpassen van bebouwing dan ook aangegrepen om dat als extra regel toe te voegen? Wat mij betreft voegen we dat niet toe, maar scharen we dat onder landschappelijke inpassing. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, Meneer Van den Dikkenberg, voor uw bijdrage. Ik schors even heel kort de vergadering. Vijf minuutjes. Beste mensen, wilt u allemaal weer plaatsnemen? Ik heropen de vergadering. Ik herhaal het nog één keer. Iedereen gaan zitten alstublieft. Staakt de gesprekken en wij gaan weer verder. Gezien de tijd, we zijn door de helft van de vergadertijd heen en we zijn nog niet over de helft van de bijdrages van alle fracties en het college heeft nog niet gereageerd. U wilt ook nog wat zeggen. Het college wil ook nog wat zeggen. Maar dat heeft wel effect en dat heb ik eigenlijk ook al aangekondigd aan het begin van deze vergadering. Interrupties worden teruggebracht tot één per fractie per bijdrage van de fractie die je wil interromperen. Nogmaals de oproep hou het kort, stel echt een vraag en probeer u op de hoofdlijnen te concentreren. Per abuis was GroenLinks nog helemaal niet klaar met de bijdrage, terwijl ik meneer Van den Dikkenberg al het woord gaf. Ze waren heel netjes en hebben dat eventjes bij mij gemeld. Dus we gaan nu over tot de soort van tweede termijn van de eerste termijn van GroenLinks. Excuses. Daarna is mevrouw Ghijsels van de BBB. Dan heb ik hier nog een lijstje, maar dat loop ik zo af. Gaat uw gang.

Marijke de Jong: Dank u wel, voorzitter. Excuses zijn niet nodig. Wij maken het u niet makkelijk vandaag. Ik was zodanig lang aan het woord op de interrupties dat het misschien leek alsof dat nog mijn speech was. Ik had het gedeelte gehad over RO. Voor ons is natuurlijk het bestrijden van de woningnood ook een hoge prioriteit. Mijn buurvrouw heeft al gezegd, en daar sluit ik me bij aan, dat wij het op prijs stellen dat in de tekst komt te staan

tenminste 30 procent sociale woningbouw en ten minste twee derde betaalbaar. Dat is eigenlijk ook al toegezegd door de gedeputeerde in de vorige Statenvergadering. In schriftelijke beantwoording wordt bij die vraag overigens verwezen naar de tekst van de woondeals, maar dan zeg ik nog maar even PS stellen straks onze eigen provinciale Omgevingsvisie vast met onze eigen ambitie. Ik neem aan dat GS het daarmee eens is. GroenLinks had ook een vraag gesteld over natuurinclusief bij ruimtelijke ontwikkeling en het antwoord daarop was nogal vaag. Natuurinclusief is toch het uitgangspunt voor alle ruimtelijke ontwikkelingen van dit college, meen ik gelezen te hebben in het collegeakkoord. Klopt dat? Komt er een wat duidelijkere definitie wat natuurinclusief is en wordt dat beter verankerd in de verordening? Graag daarop een reactie. Ik sla maar eens het een en ander over.

GroenLinks is tegen permanente bewoning van vakantieparken. In de antwoorden op de schriftelijke vragen wordt gesteld dat de bewoning soms nodig zal zijn in het kader van de transitie. Ambtelijk hebben wij nog de uitleg gekregen dat maatwerk in het kader van de transitie ertoe zou kunnen leiden dat er een nieuw vakantiepark moet komen als anderen worden opgeheven. Maatwerk, helemaal mooi, maar ik zeg nog eens nadrukkelijk wij zijn tegen nieuwe vakantieparken in onze provincie. Dat sluit aan bij mijn eerdere verhaal en pleidooi dat wij ruimte te weinig hebben.

Wat betreft natuur is GroenLinks ronduit teleurgesteld over het verschuiven van ambities.

De voorzitter: Mevrouw De Jong, het roept nogal wat op. Ik zie een interruptie van meneer Van den Dikkenberg. Nee, ik zie een interruptie van meneer Nagtegaal.

Sjors Nagtegaal: Dank voorzitter. Ik moest nog op het knopje drukken, mijn excuus. Ik hoor GroenLinks zeggen dat jullie tegen nieuwe vakantieparken zijn. Ik vraag me eigenlijk heel erg af waarom.

De voorzitter: Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Ik heb aan het begin van mijn speech, maar dat is nu natuurlijk even geleden, wel melding gemaakt van enorm ruimtegebrek wat wij hebben in deze provincie. We hebben een aantal vakantieparken en ik sta erg achter het beleid om een goede transitie van die vakantieparken te doen. Daar zou ik het bij willen laten gezien ons ruimtegebrek. Misschien moeten die dan maar in andere provincies.

Sjors Nagtegaal: Dan vind ik het heel bijzonder, want GroenLinks zit in een coalitie die zegt de provincie moet groeien. Dan zeg je dus eigenlijk ook faciliteiten moeten meegroeien. GroenLinks is ook een partij die willen dat we minder gaan vliegen, dus vakantie dichtbij, maar u wil niet groeien als het gaat om vakantieparken. Kunt u mij dat nogmaals uitleggen, want ik begrijp er helemaal niets meer van.

De voorzitter: Mij niet, via de voorzitter. Mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Mijn stelling is dat we voldoende vakantieparken in onze provincie hebben, want die worden op het ogenblik gebruikt voor permanente bewoning. Daar zijn wij op tegen. Dus als er een transitie komt en die parken weer gewoon voldoen aan hun recreatieve functie, dan willen wij het daarbij laten.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

Marijke de Jong: Mag ik verdergaan? Nogmaals, ronduit teleurgesteld is Groenlinks over het verschuiven van ambities van de realisatie van NNN van 2028 naar 2035. Dat is moeilijk te verteren voor ons. In 2011, ik ga u even een tijdstraject schetsen, is in het kader van het Akkoord van Utrecht afgesproken dat er een kleine 1600 hectare NNN gerealiseerd zou zijn in 2018. Toen is de ambitie verschoven naar 2028. Dat is 17 jaar nadat de oorspronkelijke doelstelling is gesteld. Nu wordt de ambitie verzet naar 2035. Ik begrijp dat er nog circa 600 hectare moet worden gerealiseerd en dat dan in 10 jaar vanaf nu. Onze vraag is, kan die ambitie niet naar 2030? Onze vraag is, wanneer gaan we het verwerven van deze NNN-hectares tot een echte ambitie maken, onze positie versterken door op een rij te zetten welke gebieden prioriteit hebben bij de verwerving en alle middelen inzetten om ze ook daadwerkelijk te verwerven? Dat moet toch het hart zijn van deze nieuwe Omgevingsvisie? Graag de reactie van de gedeputeerde daarop. Bij natuur stelden wij de vraag waarom de ambitie. Er is in 2050 een gunstige staat van instandhouding van beschermde en bedreigde flora en fauna, waarom die doelstelling is weggefallen. Daarop was het antwoord, soms komen er wat ambtelijke antwoorden of ik zoek er misschien iets achter, dat was dat GS wil aansluiten bij de taak van de provincie zoals verwoord in de

Omgevingswet. Wij lezen daarin een afzwakking, terwijl onze ambitie zou moeten zijn de staat van instandhouding te verbeteren. Kan de gedeputeerde reageren en is de nieuwe formulering een afzwakking?

Tot slot, gewoon om ook iets leuks te doen, er is een ambitie om te komen tot 1,5 procent energiebesparing, ook bij inwoners. Kan er niet ook zo een ambitie zijn voor watergebruik? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Ghijssels, gaat uw gang voor uw bijdrage.

Dimf Ghijssels-Kerkhoff: Dank u wel, voorzitter. De BBB heeft onlangs voor het PPWW gestemd. We zien dus echt de positieve zaken die dat stuk in het college bracht, maar desondanks hebben wij in algemene zin toch wat moeite met een aantal aanpassingen in Omgevingsvisie en –verordening. Voorzitter, bijna alle aanpassingen worden in het teken gesteld van natuur, circulariteit, energie opwek, energiebesparing, klimaatmitigatie, klimaatadoptie. Zelfs als we de aanpassingen ten aanzien van wonen en werken, zoals bijvoorbeeld artikel 9.1, of mobiliteit, zien, zien die toe op dezelfde thematiek. Voor de goede orde, ook wij als BBB vinden schone lucht, schoon water en een gezonde leefomgeving belangrijk, maar als we de aandacht voor welvaarts groei, voor economische zelfredzaamheid en betaalbaarheid uit het oog verliezen, dan wordt uiteindelijk de rekening alsnog bij het milieu gelegd. Er is immers breed wetenschappelijk bewijs dat bij meer armoede een risicofactor voor milieudegradatie toenemen. Kortom, in algemene zin zouden wij graag meer aandacht zien voor innovatieve ondernemers, economische groei en ook willen lezen over kansen in plaats van enkel over meer beknotting. We vragen schrijvers en opstellers van dit stuk om dit thema meer aandacht te geven en daarnaast ook een realistische visie op te schrijven over hoe we in 2040 met 200.000 meer inwoners zijn. Hoe gaan we dat doen in de praktijk, met hun energievraag, met hun behoefte aan wonen, aan werken, aan reizen? Hoe houden we onze bijzondere historische buitengebieden in stand? Met die laatste vraag wil ik graag toe naar onze meer specifieke opmerkingen.

Ten eerste, we lezen in de verordening verdere verruiming van mogelijkheden voor de energietransitie in het landelijk gebied en zelfs in onze cultuurhistorische omgevingen met haar vele recreatiemogelijkheden, nota bene zelfs in UNESCO werelderfgoed. Dat impliceert dat het landelijk gebied niet alleen onder druk staat vanwege de transitie naar natuur of door de extra wijken, die we inderdaad moeten bouwen, maar ook nog eens door de energietransitie. Het landelijk gebied wordt hier toch een beetje vogelvrij voor verklaard. Het wordt zelfs verkocht en ik citeer dat “erfgoedgebieden met cultuurhistorische waarden als aanjager kunnen worden benut voor de grote transitieopgave”. Mijn vraag aan GS en PS is dan ook, willen we werkelijk liever nieuwe natuur creëren op landbouwgrond, maar tegelijkertijd historische buitengebieden vernietigen, gebieden die soms wel honderden jaren historie meebrengen, of zou dit efficiënter en daarmee ook duurzamer kunnen? Misschien moet juist de nieuwe natuur wel gecreëerd worden in deze toch al bijzondere gebieden. Ik zou de Staten willen uitnodigen hier eens over na te denken.

Bijzondere aandacht verdienen de artikelen 7.3 tot en met 7.5 in de verordening. Er wordt hierin ingesteld dat het UNESCO mag wel worden aangetast, mits het een klein onderdeel van de kernkwaliteit is. Dit artikel lijkt ons subjectief en zet wat ons betreft te veel de deur open. In onze beleving, overigens in die van meer planologen, is dit, in tegenstelling tot wat de technische beantwoording, suggereert wel degelijk een verruiming. Ook zou deze zelfde bewoording terug te vinden zijn in de Bkl, maar dat zou ik dan wel graag nog willen zien. Vooralsnog wordt daar gesteld dat de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed nooit mag worden aangetast. Overigens wordt er gesteld dat siteholders het hiermee eens zijn, maar bij navraag blijken ze dus niet geconsulteerd. Een en ander is overigens precies de reden waarom ik de schriftelijke afhandeling van het agenderingsverzoek ‘Eerste Ruimtelijk Arrangement met het Rijk’ onvoldoende politiek vindt uitgewerkt. Ik ben ook benieuwd wat andere Statenleden over deze beantwoording vonden.

Daarnaast verwijs ik naar de verruiming van de artikelen 5.1 en 5.2. Ik ben ook benieuwd hoe GS deze afwijking van eigen beleid ten opzichte van landelijk beleid ziet. Op landelijk beleid bestaat er immers via de NOVEX-bescherming en dat sluit aan op wat de SGP zegt ten aanzien van het veenweidegebied. Er bestaat bescherming voor het cultuurhistorische landelijk gebied en er wordt een zwaarwegend afwegingskader op dit moment ontwikkeld voor een bestemmingswijziging van landbouwgrond. Ik verzoek GS en PS om goed na te denken over de genoemde wijzigingen en liever te heroverwegen.

Daarbovenop wordt in de Omgevingsverordening een aanpassing voorgesteld die hopelijk foutief is. Er stond als doel dat in 2030 minimaal 55 procent van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt, maar dat is wezenlijk anders dan nu wordt voorgesteld om dit allemaal op eigen grond te produceren. Wij vragen aan gedeputeerde of dit inderdaad een foutieve aanpassing is en zo niet, wat dit dan impliceert voor het benodigde grondgebruik, waar toch al een tekort aan is. Kan GS hier helderheid over verschaffen?

Tot slot vragen wij ons binnen deze thematiek af hoe het met de verwerking van onze motie staat die vroeg om toe te werken naar een kaderstelling voor het landbouwareaal, waardoor landbouw in ruimtelijke doormeting niet langer een PM is, oftewel niet enkel meer een resultante is van extra natuur, nieuwe bossen, nieuwe windparken, nieuwe hoogspanningsstations of nieuwe woonwijken. We zijn teleurgesteld over de technische beantwoording omtrent dit punt, maar binnenkort hebben we hier een afspraak over met gedeputeerde. Dan hoop ik dat we verder komen over de interpretatie van deze motie. In onze beleving hoort in ieder geval het een en ander uitgebreider terug te komen in de Omgevingsvisie dan nu het geval is. Ik hoorde die opmerking ook al eerder terug ten aanzien van voedselproductie.

Dat brengt me tot een tweede belangrijk punt. Ik noemde al de vergeten aandacht voor ondernemerschap, voor welvaart en economische zelfstandigheid van burgers en mkb. Deze missen we ook in de paragrafen voor landbouw. Want waar is de vierde pijler? Waar wordt de economische zelfstandigheid van agrariërs, ook op basis van het SEIA, benoemd en als voorwaarde gesteld? Ik heb hem niet gezien. Agrariërs zijn ondernemers. Zij willen wel mee de transitie in, verduurzamen en werken aan innovatieve oplossingen, maar wel op een manier dat zij zelfstandig kunnen blijven binnen de landbouw en niet afhankelijk worden van subsidies of overheidsfondsen. Wat meer aandacht in de Omgevingsvisie op dit punt zou welkom zijn.

Verder heel belangrijk in deze thematiek, de startdatum in de verordening over de emissiereductie voor 2035 is verschoven van 2018 naar 2019. Dat lijkt ons niet consistent, ook niet eerlijk naar de agrariërs en moet wat ons betreft worden teruggedraaid. Is GS het daarmee eens en bereid dit aan te passen?

Een andere zorgelijke uitwerking is die van het besluit over melkveehouders voor aanvullende doelstelling ten aanzien van emissienorm ammoniak. Dat wordt dan besloten in 2029 op basis van een dalende trend over de jaren 2026 tot met '28, maar hoe werkt dit uit voor individuele ondernemers? Hoe vormt u een oordeel en een consequentie over de gehele sector, die mogelijk niet door de gehele sector wordt veroorzaakt? Oftewel moet u hier ook niet de menselijke maat in terugbrengen in plaats van enkel op modellensystematiek te gaan regeren? Ik sla een stukje over.

In dit licht hebben we ook vragen over het nieuwe vestigingsverbod. Is dit niet te vergaand en/of belemmerend voor wat we ooit noemden ondernemersvrijheid? Wat betekent dit eigenlijk voor overnames van bestaande agrarische ondernemingen? Mag dat ook dan niet meer?

Tot slot nog een paar resterende vragen en opmerkingen. Wat wordt eigenlijk beoogd met de contouren luchtcirkels en gezondheid? Zit hier nou eigenlijk toekomstig beleid achter? Hoe zit het met vakantiewoningen, ook met oog op landelijk beleid, waar meer flexibiliteit wordt toegestaan? Waarom kiest GS hier niet voor? Volgende vraag, wat wordt er beoogd met zonering in recreatiegebieden en gedragscampagnes daaromtrent? Vinden we die niet heel erg ver gaan en hiermee de individuele vrijheid te zeer beknot wordt? Ik ben ook benieuwd wat andere Statenleden hiervan vinden. Last but not least, we lazen ook dat de ondergrens van windturbines wordt aangepast in artikel 5.4. Mijn vraag, in hoeverre heeft burgerparticipatie eigenlijk nog wel zin als zelfs die keuze, tussen bij wijze van spreken acht kleine turbines of drie mega turbines, niet meer kan worden gemaakt met dit nieuwe artikel? We zijn dan ook geen voorstander voor voorgenomen wijziging en zijn benieuwd hoe GS dit ziet. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: U bent wel erg geschrokken dat u helemaal geen interrupties meer doet. Het mag hoor. Het mag eentje, maar het mag echt nog wel. De heer Nagtegaal had gevraagd, omdat hij zo even weg moet, of hij zijn bijdrage hierna mocht leveren. Gaat uw gang.

Sjors Nagtegaal: Dank voorzitter voor de vrijgevigheid. Ik zal iets korter zijn dan mijn voorganger. Ik denk dat ik een minuut of twee nodig heb. Ik ben hier eigenlijk alleen even naartoe gekomen inderdaad voor het amendement 'maak-recht-de-paden-voor-bereikbare-locaties', hoe het ook heette. Mijn amendement die 4 juni toen is aangenomen, waarin ik wat wijzigingen had aangebracht op het kantorenbeleid. Vooral minder de shift op die grote ov-locaties,

grote stations en ook naar andere bereikbare locaties. Als je hem heel miniem invult qua de uitwerking in deze documentatie in de twee bijlagen, zou je kunnen stellen het is wel meegenomen ongeveer. Ik zie ook een amendement maakt direct een wijziging aan. We hebben ook een heel debat gehad tijdens die Provinciale Staten met mijn uitleg er toen ook aan, dat ik ook bijvoorbeeld benoemde dat autobereikbaarheid in die zin belangrijk is, en ook in de geest daarvan heeft men ook voor mijn amendement gestemd, althans dat hoop ik. Ik hoor de VVD knikken. Dan vind ik het toch jammer om te zien dat dat toch net niet helemaal terugkomt in de wijziging op de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. De heer Van den Dikkenberg zei het net ook al over die sierteelt, dat is natuurlijk ook zoiets. Dat is toentertijd aangenomen omdat drie Statenleden van de rechtser fracties er niet waren. Die gaan we uiteraard middels een amendement er ooit weer ergens uit te halen. Die komt wel weer heel erg mooi terug. Dat voelt dan toch, vind ik wel jammer. Dus ik zou eigenlijk de gedeputeerde willen vragen om daarop te reageren waarom het eigenlijk zo miniem, hoe ik het even noem, is meegenomen en of daar niet nog iets meer context bij kan, ook in de geest van het debat wat we toen 4 juni gevoerd hebben. Ik moet zo even weer weg en mogelijk maak ik de beantwoording niet mee, maar weet dat ik altijd meekijk.

De voorzitter: Dank u wel. De resterende partijen die nog een bijdrage moeten geven heb ik een lijstje van gemaakt. Die heb ik gedeeld in de appgroep, maar als jullie het daar niet mee eens zijn, hoor ik dat ook graag. Ik zie nog wat handen. Waren die over het proces? Nee. U staat op het lijstje. Ik heb het maar even zoals ik het al had opgeschreven en in dat geval is als eerste aan de beurt de heer De Jong van Volt. Gaat uw gang.

Amos de Jong: Fijn. Dank u wel, voorzitter. We voeren vandaag misschien wel een van onze allerbelangrijkste gesprekken wat ons betreft in deze 4 jaar en dat is dat we nu gaan zien hoe we mogelijk onze Omgevingsvisie gaan aanpassen. We willen allereerst erkennen en danken dat hier echt heel erg veel werk en effort in zit, voor ons achter de schermen, bij de ambtenaren, en daar zijn wij heel erkentelijk heel dankbaar voor. We zijn ook heel erg dankbaar dat het college gestalte heeft gegeven aan de toezegging om deze notitie met ons te delen, zodat wij nu nog tijdig in ieder geval kennis kunnen nemen en input kunnen meegeven of in termen van een van de leden van het college, kaders, al zijn het misschien niet helemaal kaders. Wij hebben, en dan kijk ik even naar de griffier, een powerpoint van 60 slides. Het is één slide geworden. Achter deze slide- Er staat nu nog niets op. Is dit per dingetje? Gooi ze allemaal maar erop. Anders. Dit is één slide, maar hierachter zitten wel 200 gekillde darlings, kan ik u meegeven. We hebben twee jaar lang met onze beleidsgroep dit proces gevolgd en besproken en ervoor gekozen om tijdens deze vergadering deze acht punten met u mee te geven. Dit vergemakkelijkt ook de beantwoording van het college. Er kan gewoon worden meegeschreven op titels.

Voorzitter, wij beginnen met onze Omgevingsvisie, de huidige, want die is namelijk erg achterhaald door de snelle ontwikkelingen binnen Europa en Nederland. De huidige versie stamt uit 2021 en die berust op data van ver daarvoor. Er is nogal wat gebeurd. In Nederland hebben we de Omgevingswet ingevoerd en er ligt een Ontwerp-Nota Ruimte, er lopen NOVEX programma's en er zijn heel wat rechtszaken verder, waar het overheidsbeleid, met name op stikstof en transitie landelijk gebied, bakzeil moest halen. Europese samenwerking leidde er ondertussen toe dat de Europese Green Deal, waarmee we in 2050 klimaatneutraal kunnen zijn, vorm kreeg. Dit beleid raakte vrijwel alle sectoren, dus ook in Utrecht, van energie en vervoer tot landbouw en industrie. Met het Fit for 55 pakket worden bestaande wetten aangepast om de uitstoot met minstens 55 procent te verminderen tegen 2030. De Europese Klimaatwet maakt deze doelen juridisch bindend, terwijl aanvullende strategieën, zoals de biodiversiteit, circulaire economie, Europese bossen, klimaatadaptatie en duurzame voedselproductie, allemaal zorgen voor een brede, geïntegreerde aanpak. Nieuwe Europese verordeningen ondersteunen de industrie bij de transitie naar klimaatneutrale technologieën en garanderen toegang tot kritieke grondstoffen. Samen vormen deze maatregelen een krachtig antwoord op de klimaatcrisis en een kans om Europa sociaal rechtvaardig en economisch veerkrachtig te maken. Voorzitter, Volt ziet de Omgevingsvisie in Utrecht van de Europese regio Utrecht als verlengstuk hiervan. We vragen het college dit ook te onderstrepen in de presentatie van het uiteindelijke stuk en een apart Europees kader in de tekst op te nemen en daarmee te duiden wat relevant is voor onze Omgevingsvisie.

De voorzitter: Meneer De Jong, u heeft een interruptie van mevrouw Ghijsels.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Wat ik soms complex vind, het zijn allemaal mooie ambities, enerzijds en anderzijds zaken die toch ook niet helemaal haalbaar lijken in deze context. Als we nou naar CO₂-uitstoot kijken en u bent de partij die

graag internationaal kijkt, wat vindt u nou eigenlijk van het feit dat consumptieve CO₂, inclusief alles wat internationaal geproduceerd wordt, de vluchten, de scheepvaart, gewoon niet meegeteld wordt, alle consumptie producten die wij in ons handen hebben niet meegeteld wordt? Vindt u dan niet dat je met halve modellen bezig bent als je alleen hier gaat repareren? Hoe kijkt u daartegenaan?

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Voorzitter, ik herken die zorg en ik ben het er absoluut mee eens dat wij op Europees niveau veel meer moeten bijtrekken op dat gebied. Daarin ook inderdaad onze klimaatmitigatie, en daar heeft u het over, met name dan CO₂ en andere equivalenten, dat we daar veel strenger moeten gaan optreden en een economie op Europees niveau moeten gaan bouwen die competitief is en tegelijkertijd klimaat positief. Wat je daar in Utrecht dan aan kan doen, is in die geest, in die ambitie je steentje bijdragen en kijken wat kan. Wat mij betreft gaat de scope zo breed als u het net presenteert.

De voorzitter: Voldoende? U was aan het einde van uw bijdrage?

Amos de Jong: Nee hoor.

De voorzitter: Dan gaat u gerust verder.

Amos de Jong: Einde punt één. Het is natuurlijk een grapje, maar het is ook een heel groot stuk en een heel belangrijk stuk voor de Staten. Dus ik denk dat we er geen grapje van moeten maken, dat we dit uiterst serieus nemen.

Het tweede punt is duidelijk schetsen van het scenario. Gezien de alarmerende staat van onze natuur, de klimaatcrisis en de noodzaak om economische circulaire transitie te versnellen, is het wat Volt betreft nodig om in de Omgevingsvisie heldere keuzes te maken die ook voor de toekomstige generaties een gezonde en veilige leefomgeving bieden. Dat kan op basis van elementen uit die toekomstscenariostudie provincie Utrecht 2100, zoals besproken in de commissie. Wat Volt betreft zou het scenario natuurlijk Utrechtse delta, aangevuld met elementen uit het scenario krachtige Utrechtse regio's, leidend zijn. Wij vragen het college om ook heel duidelijk in het uiteindelijke stuk aan te geven welke visie voor Utrecht geldt en welke elementen uit welke scenario's we daarvoor gebruiken.

Derde punt, voorzitter, dan gaat het wat Volt betreft om het huzarenstuk van de Omgevingsvisie. Dat is uiteraard de concretisering van het grondgebruik op de kaart. Hier hadden we heel veel hoop, ook na ons uitvoerige inbreng eerder in deze commissie, waar Volt hamerde op concrete gebiedsgerichte keuzes, ook in lijn met het advies van Utrechts Advies. We zijn nu al blij dat er duidelijkheid komt middels een beter gebiedsgerichte uitwerking en gebiedsprioriteiten, maar we denken dat de Utrechter recht heeft op nog meer duidelijkheid. We stellen voor de kaarten verder te concretiseren met voorkeursfuncties. Daar kunnen we het beoogde landgebruik aangeven, waar enkel onder bepaalde voorwaarden van kan worden afgeweken. Daarnaast willen we de kaarten aanvullen met een duidelijkheid over aflopende of onbevoegde functies, zodat we een leidersrol pakken en stellen wat kan waar nou wel en wat kan waar in de toekomst niet meer.

De voorzitter: Interruptie van meneer Gilissen.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik vroeg me af hoe zich dat verhoudt tot de rol van de provincie ook als middenbestuur en zeker in relatie tot gemeenten die zelf het omgevingsplan natuurlijk vaststellen, waarbij het grondgebruik eigenlijk primair door deze gekozen vertegenwoordigers op lokaal niveau wordt vastgelegd. Dus hoe ziet de fractie van Volt dat spanningsveld, waar ik ook eerder al een debatje over had met de heer Draisma van het CDA?

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik zie dat spanningsveld, dus laat ik u gelijk geven in uw punt. Dat is inderdaad een aandachtspunt. Dit debat hebben we uitvoerig ook intern gevoerd. Wij denken wel dat het via de Omgevingsvisie van de provincie echt heel erg belangrijk is dat je concreet gaat aangeven wat er in onze toekomstvisie nou wel en niet meer past qua type landgebruik gezien de belasting op de kwaliteit van onze leefomgeving. Daar moet je concreet en duidelijk over kunnen zijn. Dat kan gedeeltelijk ook samen met het bestuur op gemeentelijk niveau en waterschappen

en gedeeltelijk zul je dat dan moeten voorschrijven. De echte lokale invulling, daar zit nog steeds variëteit in en keuzevrijheid voor de lokale overheden.

De voorzitter: Mevrouw Ghijsels, interruptie.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: In deze context, wat vindt Volt van de verdere verruiming in natuur, landbouw, laten we dat maar even samen houden, van de extra uitzondering voor het energielandschap, wat nu feitelijk toch een beetje een vrijbrief krijgt? Want dat is waar ik mij zorgen over maak en de BBB. Ik hoor daar verder niemand over, maar ik pak hem hier toch even op, omdat u ook zo duidelijk pleit om wat duidelijker richting te geven voor verschillende gebieden.

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: In diezelfde geest, ik ben het wel met u eens. Daar moeten we dus ook concreet zijn en heel duidelijk aangeven waar we onze energie opwek, bijvoorbeeld windmolens en zonneparken, willen gaan concentreren. Wij hebben en we zullen eind dit jaar een eigen stuk publiceren hoe Volt de verschillende regio's ziet en wij zien ook in bepaalde regio's echt een energielandschap ontstaan. Dat kan je concreet op een kaart aangeven.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Marianne de Widt: Ik zou van de heer De Jong een verduidelijking willen, want we gaan tot nu toe ook vaak uit van gecombineerd grondgebruik en multifunctioneel grondgebruik. Hoe kijkt Volt daartegenaan?

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Wederom ook een goed punt en Volt is erg voor een integrale afweging en ook kijken daar waar we grondgebruik goed kunnen combineren en de verschillende doelen ook echt dan kunnen gaan halen, dat we dat ook zeker moeten doen. Dus ik denk dat dat een hele goede opmerking is, maar dat kan je in die kaarten ook heel duidelijk aangeven daar waar die gecombineerde functie zit. Wel vindt Volt dat we daarin heel duidelijk moeten stellen dat als daar later een afweging tussen zou moeten komen, welke dan leidend is. Wat Volt betreft zou het duurzaam grondgebruik op basis van een circulaire economie en klimaat positieve uitgangspunten dan de criteria zijn om die afweging te maken.

De voorzitter: Meneer Daniels.

Reindert Daniels: Maak je met het vastleggen van dat soort zaken, ga je dan niet van een flexibelere, wendbare bestuur naar een hele bureaucratische, rigide bestuur en maak je bijvoorbeeld juist stapeling van functies niet heel erg moeilijk? Is dit niet gewoon bureaucratisering en daarmee niet productief?

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Voorzitter, wat een belangrijke vraag. Waar de PVV hier wel gelijk in heeft, is dat we iets nieuws doen. Dat klopt en daar staat Volt ook voor, maar we gaan niet naar meer bureaucratie, we gaan juist naar minder bureaucratie en meer duidelijkheid. Als we kijken naar de afgelopen 10, 20, 30 jaar, hebben we het veel te complex gemaakt door op schrift te stellen dat we streven naar, zorgen dat en vooral ons inzetten. Eigenlijk kan dan alles nog. Volgens mij moeten we echt durven om keuzes te maken, daar helder in te zijn, dat is hartstikke spannend, maar op een kaart laten zien deze functies krijgen hier de prioriteit op basis van deze argumenten. Dat zorgt niet voor bureaucratie, dat zorgt voor helderheid en daar kunnen ondernemers echt wat mee.

De voorzitter: Meneer Draisma.

Arjen Draisma: Klinkt mooi natuurlijk, durven keuzes te maken. Dat moeten we ook durven natuurlijk. Maar hoe staat dat nou met het punt één verankeren Europese ontwikkelingen, want die keuzes die we maken, die kunnen best wel strijdig zijn met die Europese ontwikkelingen. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Dat is een hele terechte vraag. Het kan soms heel spannend zijn. Hoe ik het zie, is dat we die debatten daar in Europa voeren, dat we die ook actief blijven beïnvloeden. Dat doen we. We hebben hier een hartstikke goed team Europa en een gedeputeerde met Europa in de portefeuille. Die zetten zich hartstikke in om onze belangen te vertalen in Brussel. Dat is de eerste weg. Dus via Europese samenwerking proberen we dat beleid hier tot ons te krijgen en binnen die kaders kunnen we gaan kleuren. Als het dan op gespannen voet komt te staan, dan moeten we vooral met onze ingang in Europa aantonen hoe dat lokaal handen en voeten krijgt en waar dat op spanning staat.

De voorzitter: Meneer Travaille, gaat uw gang.

Anjo Travaille: Dank u. Ik had gelukkig nog even de gelegenheid om na te denken over de interruptie van de PVV. Eigenlijk was het pleidooi van Volt we moeten die ruimtelijke functies veel duidelijker op de kaart zetten. De BBB heeft dat eigenlijk ook gesteld voor specifiek de landbouwfunctie. Partij voor de Dieren is daar ook groot voorstander van. Ik zie hier wel iets ontstaan waarbij we concreter een appèl doen op het op de kaart zetten van al die functies. Niet meteen een vraag misschien, maar ik zie hier een aantal partijen die dat graag zouden willen.

De voorzitter: Goede opmerking. Meneer De Jong, wilt u daar nog op reageren?

Amos de Jong: Nee hoor. Gezien de tijd kan ik alleen maar zeggen dat ik het daarmee eens ben. Ik zie dat ook ontstaan.

De voorzitter: Er zijn verder geen interrupties. U kunt verder met uw bijdrage.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik wil het college ook vragen om meer duidelijke ruimte voor de eiwittransitie in te tekenen, in lijn met onze ambities voedsel en landbouw. Kan Gedeputeerde Staten dat toezeggen, dat we die eiwittransitie ruimtelijk gaan intekenen?

Tot slot onder dit punt zien we in het licht van de motie van zorg voor de natuur het als noodzakelijk dat onze ruimtelijke kaarten preciezer gaan aangeven waar welk type natuurfunctie wordt geprefereerd, inclusief de nog te realiseren natuurverbindingen, de bufferzones, NNN en groene contour. We hebben de doelen waar we voor blijven gaan, laten we het ook ruimtelijk concretiseren. We hebben het tijdens het startgesprek natuur ook gezegd, vooral ook de bufferzones rond de natuur, want anders zijn we aan het dweilen met de kraan open.

Vierde punt, voorzitter, is biodiversiteit sturend, want we willen namelijk het concept biodiversiteit sturend nogmaals opperen, zoals ook gedaan tijdens het startgesprek beleidsprogramma Natuur. Toen kwam er geen of weinig reactie en die vragen we nu wel van het college. Is het een goed idee om dit concept biodiversiteit sturend als hoofdprincipe in de Omgevingsvisie op te nemen, waarmee we borgen dat relevante ruimtelijke interventies aantonen geen netto schade aan de biodiversiteit te veroorzaken en voor kritieke waarde een vooruitgang? We hebben meer dan 85 procent van onze biodiversiteit al verloren, hoogste tijd om biodiversiteit leidend te laten zijn en dan wel met een korte ei.

De voorzitter: Excuses. Geen interrupties. U heeft er al twee gehad per abuis zelfs. Gaat u verder, meneer De Jong.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Dan gaan we naar de gifvrije bodems. Voorzitter, Volt heeft verschillende moties en acties ondernomen om de chemische, synthetische bestrijdingsmiddelen te laten afnemen in Utrecht. Gifvolle gronden en wateren hebben geen gezonde toekomst. We lezen dat er nu weer eerst meer onderzoek wordt gedaan, maar dat is wat ons betreft echt onacceptabel. De motie 'PFAS pesticiden' was duidelijk en ook andere oproepen aan het college kwamen in heldere taal. We willen dat we het overall waar we dat kunnen gewoon gaan verbieden en anders ruimtelijk onmogelijk maken door bepaalde activiteiten, die afhankelijk zijn van chemische bestrijdingsmiddelen, te verbieden of anders sterk te ontmoedigen.

Voorzitter, dan gaan we naar onze visie op het veenweidegebied. De commissie kent de positie van Volt ten aanzien van ons veenweidegebied. We willen een algeheel hoog waterpeil om CO₂-uitstoot en bodemdaling tegen te gaan. Dat willen we voornamelijk met natuurlijke systemen doen in plaats van een rondje om de aarde aan plastic buizen in de grond te stoppen. We geloven namelijk dat dit het meest eerlijke verhaal is. Landgebruik dat is afgestemd op een blijvend hogere grondwaterstand heeft de toekomst en zal ook enkel de toekomst hebben. Dus laten we daar dan ook gewoon meteen voor kiezen in de visie.

Voorzitter, het werklandschap van de toekomst. De toekomst van de Utrechtse economie is wat Volt betreft volledig circulair en innovatief. Wij vinden dan ook dat onze Omgevingsvisie hier duidelijk over moet zijn. We willen een circulaire economie, dus niet, citaat, "alleen zoveel mogelijk op bestaande bedrijventerreinen wordt benut". Laten we versnellen en bedrijven hoger op de R-ladder krijgen. We zien graag dat binnen bedrijventerreinen een circulair maakdistrict meer ruimte en prioriteit krijgt en lineaire bedrijven actief worden gestimuleerd een circulaire transitie door te maken. Dit doel dient in de visie en de regelgeving voorrang te krijgen als minimumeis.

De voorzitter: De heer Schipper heeft een interruptie.

Tim Schipper: Voorzitter, voordat ze me vanmiddag vragen waar ging het over, wat is de R-ladder?

De voorzitter: Meneer De Jong.

Amos de Jong: Die is heel leuk, recycle, reuse, et cetera. Dus het gaat om dat je eerst probeert het allemaal te voorkomen, maar mijn woordvoerder zit hier naast me met een glimlach omdat ik het niet uit mijn hoofd weet. De R-ladder staat voor de verschillende opties die je kan doen om te voorkomen dat je afval produceert en dat wat je produceert, dat je dat weer opnieuw kan inzetten, zodat er een gesloten cirkel ontstaat. Is toch een antwoord. Voorzitter, zal ik doorgaan? Ik heb er nog twee.

Eén is dat we willen naar een bekende en beleefde Omgevingsvisie, want we hebben al vaker in deze commissie gesteld wie in Utrecht op straat kent de Omgevingsvisie. Laten we nou eens een rondje- De gedeputeerde en wat zijn we daar blij mee, maar wij vinden het ongelooflijk belangrijk dat ongeacht je culturele achtergrond, ongeacht waar je woont en wie je bent, dat je bekend bent of in ieder geval de gelegenheid krijgt om bekend te raken met de Omgevingsvisie. Dat moeten we niet doen door alleen maar online te publiceren, maar mensen actief ook te betrekken en te benaderen op straat. Laten we, als we hem eenmaal hebben, is een oproep, hem echt bekend gaan maken, zodat die ook echt doorleefd kan worden.

Voorzitter, tot slot, we zien dat er erg veel wordt vooruitgeschoven, bijvoorbeeld nieuwe natuur NNN gaat ineens, verrassing, naar 2035, maar ook de luchtkwaliteit werd eerder aangehaald deze vergadering, drinkwater, CO₂-uitstoot van de veenbodems, et cetera. Heel veel data worden naar achter geschoven. Nou is Volt niet tegen het opnieuw beraden van een datum of een jaartal als doel als daar goede redenen voor zijn, maar daar staat dan wel tegenover extra inzet en alles op alles dat dat niet nog een keer gebeurt. Nu lezen we in de wijziging dat er data worden opgeschoven, maar er wordt niet tegenovergesteld hoe we echt gaan voorkomen dat dat nog een keer gebeurt. Dus wat dat betreft is dat, we zijn echt heel kritisch, een beetje een onacceptabele praktijk. We zijn het er ook niet mee eens, tenzij we voor al deze verschoven jaartallen heel helder kunnen maken waarom dat echt de laatste keer is dat we die jaartallen verschuiven en wat de impact daarvan is.

De voorzitter: Mevrouw Hoek, interruptie op de heer de Jong.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Wat ik wil vragen, is wat ik mis eigenlijk in uw hele betoog, want u zit in de afronding, ik wilde eigenlijk wachten tot het einde, maar ik weet niet of het al zover is, maar bijna volgens mij. Wat ik mis, is namelijk bescherming erfgoed. Heel veel erfgoed, buitenplaatsen en dergelijke bezitten heel veel grond, waarbij ook heel veel agrarisch gebied, et cetera. Dan wil ik natuurlijk, daar kom ik, wel in het bijzonder noemen het Europees werelderfgoed, namelijk de Hollandse Waterlinie. De Hollandse Waterlinie bestrijdt bijna van noord tot zuid van onze ons land, van boven tot beneden en nog verder, zelfs nog iets België in.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

Mieke Hoek: Ik ben met mijn vraag bezig, voorzitter. Waarom staat dat er niet bij, dat dat beschermd moet worden omdat juist die Hollandse Waterlinie op dit moment waanzinnig bedreigd wordt door andere plannen, zoals windmolens? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Amos de Jong: Dank u wel, voorzitter. In antwoord op die vraag, ik denk dat het heel belangrijk is dat u dit aanstipt. In het begin zei ik al, zo kent u Volt misschien een beetje, achter deze acht punten, wat al een compromis is, zitten 100 of

zoo gekillde darlings. Dit is er één van. Wij vinden het ook belangrijk dat we goed oog houden voor de zaken die u net noemt. Wij zien dat wel al gedeeltelijk terug, dus onze zorg is daar iets minder groot. Ik denk ook dat u hint op interventies zoals windturbines en andere energie opwekprojecten. Dat is misschien ook wel European Heritage of the future. Ik ga afronden, voorzitter, met de opmerking dat wij een eigen stuk zullen publiceren naar alle waarschijnlijk einde dit jaar, waarin Volt haar visie op de verschillende deelgebieden concretiseert. Zo wordt het rivierenlandschap een energielandschap, het Groene Hart woeste natuur en, ik heb het al gezegd, de veenbodems met een hoog waterpeil. Een heel ander gebied in 2100 dan het er nu uitziet. Dank.

Dank u wel voor uw bijdrage. We hebben nog vijf partijen te gaan. Als iedereen gebruikmaakt van de 12 minuten, dan zijn we een uur verder. Dan moet het college nog misschien even schorsen en dan nog een bijdrage leveren. Dan gaan we ruim over 12.30 uur. Dat is eigenlijk de lunchtijd en moet deze zaal voorbereid worden voor de commissie BEC van vanmiddag. Dus bij deze schaf ik alle interrupties af. Ik kan ook de spreektijd opnieuw teruggedraaien naar 5 minuten ieder en dan hebben we dus ruimte voor een bijdrage van het college. Het is allemaal aan u. Mijn voorstel is ik schaf de interrupties af en we gaan gewoon verder op deze voet. Heb ik daar overeenstemming over? Meneer Gilissen, zegt u het maar.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, dat vind ik lastig. Ik was niet voor het verruimen van de spreektijd. Dat is een. Het gaat niet om het gelijk te halen, maar op het moment dat u helemaal geen interrupties meer toestaat, dan kun je net zo goed nu stoppen en dan doen we allemaal onze bijdrage schriftelijk aanleveren en de schriftelijke reacties van het college. Een aantal collega's heeft aangegeven dat dit zo een beetje het belangrijkste debat van het jaar is. Ik zou het heel erg jammer vinden en ook kaalslag op het moment dat er geen interrupties meer mogen komen. Dus ik zou toch willen vragen- Ik zal mij in mijn tijd gaan beperken, maar ik zou het fijn vinden als u toch interrupties toestaat, ook in ieder geval in debat in eerste termijn van de kant van de Staten.

De voorzitter: Meneer Schaddelee, zegt u het maar.

Arne Schaddelee: Voorzitter, we hebben ook nog de tweede termijn toch? We zouden ook kunnen zeggen we doen geen interrupties in de eerste termijn en we doen het debat in de tweede termijn.

De voorzitter: Dat kan, maar dan is het debat in de tweede termijn op een andere dag.

Arne Schaddelee: Dat lijkt me sowieso, want ik neem aan dat we dit debat af gaan maken.

De voorzitter: Laten we zeggen het belangrijkste voor mij op dit moment is de zaal leegmaken voor BEC en daar stuur ik op dit moment op. Hoe we dan de rest van deze vergadering afronden op een ander moment, daar komen we dan bij u op terug. Dat wordt lastig. Ik zie de gedeputeerde al kijken, maar daar passen we wel een mouw aan. Dan gaan we verder op dezelfde voet, met interrupties of zonder interrupties? Meneer Travaille.

Anjo Travaille: Het belangrijkste stuk van het jaar voor heel veel partijen inderdaad. Dus waar we volgens mij tot de conclusie komen, is dat er sowieso een tweede deel komt van dit debat. Of het nou tweede termijn, of beantwoording of welk onderdeel dan ook is, dat zal sowieso gebeuren.

De voorzitter: Dat ligt voor aan het presidium om daar een datum voor te vinden en dat zou mogelijk dan ook een avondvergadering op een andere dag dan een Statendag kunnen zijn. Dus dat wil ik u alvast wel meegeven, want zoals u weet is de agenda van onze Staten ontzettend vol en druk. Ik doe u de toezegging dat ik erop terugkom en dat we het gaan proberen. Meer kan ik op dit moment niet doen, want ik kan nu niet overleggen over een mogelijke datum. Dat kost te veel tijd en zou zonde zijn. Dan toch maar even om deze zaal leeg te krijgen, bijdrage met minimale interrupties. Dan doe ik een verzoek aan alle partijen, minimale interrupties, maar ook let een klein beetje op uw spreektijd. Meneer Gilissen had het al aangegeven en die is dan ook nu aan de beurt. Gaat uw gang.

Dimitri Gilissen: Dank u wel, voorzitter. Ik zal mijn bijdrage, in ieder geval mijn deel voor de bijdrage, want ik zou ook zo willen vragen om mevrouw van Gils kort het woord te geven over de onderwerpen natuur, landbouw en recreatie. Ik zal toespitsen eigenlijk op de drie belangrijkste thema's voor de VVD deze Statenperiode, namelijk wonen, werken en leven.

Ik begin van groot naar klein en dan begin ik met de sturingsfilosofie die opgenomen is in de visie, want de VVD vindt het belangrijk, we zijn zelf optimisten, om goed te kijken naar de ruimtelijke ontwikkeling van onze provincie vanuit de overtuiging ja en. Dus wij willen graag in die sturingsfilosofie ook voldoende terug zien komen dat we als provincie aanvullend zijn en met gemeenten ook willen meekijken wat er de komende periode extra nodig is. Ik had er al een debatje over met de heer Draisma ook van het CDA. Dus wat ons betreft kijken we vooral wat willen de 26 gemeenten in onze provincie. Zij zijn per slot van rekening ook de ruimtelijke regisseurs en past het ons als provincie dus een bepaalde mate van gehoudenheid. Als je kijkt naar de oude Omgevingsvisie zie je daar vooral een aantal begrippen terugkomen. Voor de VVD is het belangrijkste begrip daarin toch echt faciliteren. Dus kijk vooral hoe je, en dat zal ook in de uitvraag en de inzage daarin van de visie terug moeten komen, gemeenten kunt ondersteunen bij dat proces.

Dan ga ik over naar het kopje over de verordening, want wat ons betreft moet de bezem echt door die verordening. We hebben natuurlijk nog geen conceptverordening gezien en we zien wel heel goed in de Statenbrief dat er een aantal uitgangspunten zijn geformuleerd, die ook terugkomen uit het coalitieakkoord. Dat betekent vereenvoudigen van regels. Dat is best lastig, want het is een wetachtige tekst als het ware. Wij vinden het belangrijk dat initiatiefnemers, of dat nou gemeenten, ondernemers of natuurorganisaties zijn, van tevoren voldoende duidelijkheid en inzicht kunnen krijgen over wat wel en wat niet kan. Dat vraagt veel inderdaad ook van die tekst in die verordening, maar het is w. ons betreft echt belangrijk. Dus eenvoudige systematiek, heel duidelijk ook zorgen dat die flexibiliteit, die in zijn algemene zin geformuleerd is, ook terugkomt in de verschillende artikelen en als allerbelangrijkste punt eigenlijk dat we ook echt met een bezem door die regels heen gaan. Wat ons betreft hanteren we daar ook echt een filter bij, namelijk geen regels stellen tenzij dat echt niet anders kan, omdat Europa of landelijke regels dat van ons vragen. Het gebruikmaken van meldplicht proactief of reactief. Dus laten we zorgen dat we die verordening leesbaar houden, maar dat we vooral ook aangeven wat er wel en niet kan, zodat mensen zelfstandig op basis van het lezen van de verordening kunnen bepalen of een initiatief kansrijk is of niet.

Het gaat met name ook over het puntje van de flexibiliteit. Want er zijn een aantal debatten al gevoerd, die gingen dan met name over woningbouw. De VVD vindt het belangrijk als wij als alle partijen in deze zaal wonen een belangrijk thema vinden, dat we die flexibiliteit ook maximaal benutten. Dus dat gaat verder eigenlijk dan de vraag heb je wel of geen ladder, pas je principes van duurzame verstedelijking toe. Wij kijken vooral naar die 26 gemeenten die plannen maken die aansluiten bij de leefbaarheid en wat kernen maar met name mensen in onze provincie nodig hebben. We vinden ook dat de verordening wat dat betreft een spiegel zou moeten zijn van die flexibiliteit en dat dat ook duidelijk en herkenbaar is. Dus wat dat betreft heb ik moeite met een algemene uitzonderingsmogelijkheid voor het college. Dus maak hem zo concreet mogelijk. Toon dat ook gewoon vooral aan in de teksten van de Omgevingsverordening zelf.

Ik zei net al iets over die landelijke en Europese regels. Wij vinden dus ook dat het de provincie Utrecht zou sieren op het moment dat we terughoudend zijn met het zelf opvoeren van ambities. We vinden realisme daarin belangrijk. We hebben een aantal kaders waaraan moeten voldoen. Ik zei net ook al tegen de heer Travaille, gras gaat niet harder groeien als je eraan trekt. Dus we doen wat er nodig is en tegelijkertijd vinden we dat het bij een middenbestuur ook past dat je terughoudend bent en dat je dus niet allemaal Utrechtse koppen gaat bedenken. Dus we vinden ook in de overgang van de huidige visie en verordening naar de nieuwe visie en verordening dat we daar kritisch op moeten zijn. We vinden ook dat het gemotiveerd zou moeten zijn, dat het gemotiveerd moet worden op het moment dat je er wel voor kiest om iets te doen waarom je dat precies doet. Dat kan in nadere kaderstelling komen, maar we vinden vooral die integraliteit, dat is een ander punt wat ik graag zou willen maken, belangrijk. Wij zien deze Omgevingsvisie en -verordening meer als een verzameling. De voorzitter liet net een heel mooi schema zien van een beleidsproces, een cyclus. Wij vinden uiteindelijk dat het om een integrale afweging vraagt. Dus het is goed dat we sectoraal aanvliegen, maar uiteindelijk zullen deze Staten ook een keuze moeten maken over het totale plaatje wat er dan ligt. Dan stelt de VVD voorop wonen, werken en leven, in die volgorde ook. Dus laten we daarop terugkomen. Ik heb eerder ook al aandacht gevraagd-

De voorzitter: Meneer Gilissen, u heeft een interruptie van mevrouw De Jong.

Marijke de Jong: Ik hoor meneer Gilissen een pleidooi ... (02:40:51) dat wij hier niet op de stoel van gemeentes gaan zitten of op die van het Rijk. Dat snap ik heel goed. Wij zijn een middenbestuur, maar toch word ik wel wat bedroefd

van zo een pleidooi voor dat te combineren met heel veel realisme. Mijn vraag aan meneer Gilissen is wij hebben ook een rol als Provinciale Staten, wij hebben ook provinciale waarden en een werkgebied. Hoe ziet hij dat dan? Hoe ziet hij zijn rol dan?

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik zou het woordje kerntaak willen vermijden, maar ik denk dat, mevrouw De Jong geeft het zelf ook al aan, onze plek als middenbestuur met een heel afgebakend takenpakket voldoende zegt. De VVD vindt ten principale dat gemeenten de primaire ruimtelijke regisseurs zijn. Dus we vinden ook als provincie dat je dus heel terughoudend moet zijn met het zelf stapelen of laden. Ik verwijs dan ook maar even naar alle insprekers die we de afgelopen maanden hebben zien langskomen en dat je als provincie in het slechtste geval een soort van hindermacht wordt. Want waarom zou ik hier vanuit dit provinciehuis het beter weten dan gekozen raadsleden, dan een college van burgemeester en wethouders, dan wat lokale gemeenschappen nodig hebben of wat ondernemers lokaal nodig hebben? Wij zijn daar echt terughoudend in. Dus ik zeg niet dat het niet kan, ik wil alleen dat als we dat doen, dat we er bewust van zijn, dat het duidelijk gemotiveerd is en wat ons betreft past daar terughoudendheid bij.

Marijke de Jong: Ik zal het kort houden.

De voorzitter: Mevrouw De Jong, ik heb u niet het woord gegeven. Eén interruptie, want anders werd het zo laat. Meneer Gilissen, gaat u door.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, dat biedt mij wel de gelegenheid om een bruggetje maken naar een ander punt wat ik wil maken. Dat is namelijk in het geval dat we ervoor kiezen om toch die provinciale kop te doen, dat de VVD het belangrijk vindt dat we heel duidelijk de schuulpunten met de Nota Ruimte of met keuzes die in andere provincies worden gemaakt, dat we die ook inzichtelijk maken. We hebben nu ook een Omgevingsvisie en -verordening die meer doet, die zelfbindend is, maar voor ons is het belangrijk, ook vanuit die integrale afweging, dat we ook heel duidelijk die effecten in zicht krijgen. Dus ik wil graag weten van het college straks, misschien ook nu al, waar schuurt deze Omgevingsvisie in wording met de Nota Ruimte? Want daar ondermijnen we in feite onszelf mee. Op het moment dat je namelijk zelf iets wil waarvan de landelijke overheid zegt die ambitie delen wij niet, dan heb je een probleem. Dat betekent namelijk dat als je geld nodig hebt om die ambities te realiseren van het Rijk, dat je eigenlijk op 1-0 achterstand staat. Nogmaals, ik zeg daarmee niet categoriaal dat we dat daarmee niet zouden moeten doen, ik wil het gewoon wel transparant en inzichtelijk hebben.

Dan schakel ik over op een paar inhoudelijke punten, want we hebben de brief gelezen en we vragen ons af of de keuzes, en dat is een voorbeeld daarvan, rondom water en bodem sturend, niet te zwaar worden ingezet. Dat gaat bijvoorbeeld als het gaat over het categoriaal uitsluiten van woon- en werkfuncties in buitendijks gebied. Ik snap hem wel en tegelijkertijd is er een algehele uitzonderingsmogelijkheid voor het college van GS natuurlijk om daar toch van af te wijken, maar daarom vinden we het toch belangrijk om dat soort bepalingen, die echt heel restrictief zijn, om daarvan ook heel duidelijk te weten aan de voorkant wat is er mogelijk aan technische oplossingen, hoeveel ruimte is er daadwerkelijk voor maatwerk. Ook als het gaat over de ontwikkeling van rijnenburg, dat zat ook bij de stukken. We hebben er ook een aantal vragen over gesteld. We vinden het belangrijk dat er ruimte moet zijn voor die integrale afweging. Dat betekent dus niet alleen ambitie als het gaat over het realiseren van woningen, maar ook als het gaat over de realisering van arbeidsplekken en ook als het gaat over provinciale rol op volkshuisvesting. Dat sluit aan bij het kopje wonen. Daar zegt het college nu van regisseren, coördineren en toezichthouden. Wat ons betreft vanuit die drie prioriteiten voor de VVD wonen, werken en leven, zeggen we kies hier ook een heel duidelijke aanjagende rol. Maak dingen mogelijk. Overigens misschien nog voor de volledigheid, mevrouw De Jong verwees in haar eigen bijdrage ook al naar een toezegging die door het college zou zijn gedaan. Die herkennen we niet, maar daar horen we ook straks graag het college over.

De voorzitter: Meneer Gilissen, u heeft een interruptie van mevrouw de Wit.

Marianne de Widt: Dank u wel. Ik wilde nog even inhaken op wat de heer Gilissen net zei over wonen. Eerder werd door Volt al aangegeven hoe zij denken over die vier hoofdszenario's. Als de VVD gemeenten maximaal ruimte wil geven, op welk scenario komen zij dan uit, pragmatisch, metropolitaan, krachtige Utrechtse regio's of natuurlijke Utrechtse delta?

De voorzitter: Meneer Gilissen.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik kan de levendige sessies over de scenariokeuze nogal goed herinneren. Het was ook collega Statenlid Peer die ook eerder vroeg om aan te sluiten bij het scenario denken dat er is. Ik denk uiteindelijk zal het altijd een mengvorm zijn van een aantal scenario's, maar ik denk dat het pragmatische scenario de VVD wel het meest tot de verbeelding spreekt, omdat wij namelijk denken ook dat gemeenten als primaire ruimtelijke regisseurs in staat zijn om de belangen, die wij hier ook voor staan, in een goede dialoog met de provincie te kunnen prioriteren en centraal te kunnen stellen. Dus pragmatisme spreekt mij persoonlijk in ieder geval, maar de fractie ook wel, het meeste aan, al denk ik dat alle scenario's ook wel bepaalde elementen in zich hebben die we zouden kunnen gebruiken. Voorzitter, ik ga verder.

Kom ik bij het puntje economie en werkgelegenheid, want wij vinden als we naar de stukken kijken dat de relatie tussen circulair en de lineaire economie, om dat maar even als tegenstelling te gebruiken, toch wel een beetje zoek is. We vinden het belangrijk dat er in Utrecht ook ruimte is voor nieuwe werkgelegenheid. Je moet het geld namelijk eerst verdienen voordat je het kunt uitgeven. Zonder een visie om ruimte te geven aan nieuwe werkgelegenheid, zonder visie eigenlijk ook over hoe je in de toekomst geld verdient en daarmee ook duurzame welvaart creëert, kun je niet verduurzamen en vergroenen. Een aantal collega's, waaronder de heer Nagtegaal, die er nu niet is, heeft ook al aandacht gevraagd voor zijn eerder ingediende amendement. We horen graag van het college wat we doen om te zorgen dat voor alle vormen van werkgelegenheid, ook als het gaat om het opleidingsniveau van onze bevolking, ruimte is en blijft. Circulariteit is belangrijk en tegelijkertijd vinden we ook dat er ruimte moet zijn voor andere vormen van werkgelegenheid.

De voorzitter: Tot zover mijn punten en dan zou ik aan u willen vragen om het woord aan collega Van Gilse te geven. Dank u wel. Mevrouw Van Gilse, u heeft het woord.

Juliëtte van Gilse: Dank voor het woord. Allereerst over landbouw willen wij graag als VVD een leefbaar landelijk gebied, wat economisch rendabel is en met mogelijkheden voor maatschappelijke ontwikkelingen. We hebben gezien de stukken zorgen om de voorgenomen verankering van de UPLG-normen, omdat wij die nu nog niet helemaal weten, dus ook niet kunnen overzien. We hebben wel wat voornemens op hoofdlijnen gezien in de stukken en een paar daarvan kunnen grote gevolgen hebben, zoals die stikstofzoning in Natura 2000-gebieden, de emissieplafonds, maar ook de keuze, zoals de BBB aan heeft gehaald, om voor 2019 te gaan als referentiedatum in plaats van 2018. We vinden het vooral belangrijk om even te weten wanneer kunnen wij als PS hierop nou echt onze kaderstellende rol uitoefenen. Ik ga er nu van uit dat dat in het UPLG is en dat dat vervolgens hierin landt, maar dat wordt weer uitgesteld. Dus de vraag is, klopt dat of kunnen we beter hier bij de wijzigingen dat debat op die zaken voeren?

Dan voor natuur worden er best wat nieuwe uitgangspunten opgenomen in vooral de Omgevingsvisie. Dat zou je kunnen beschouwen als nieuwe kaderstelling en daar hebben we het natuurlijk een paar weken geleden in de commissie al over gehad, waar je die kaderstelling zou moeten bespreken als Provinciale Staten. Als het nu hier is, geven we graag onze punten mee, want wij missen vooral ook de borging van toegankelijkheid van natuur en recreatie. Ook in de Omgevingsvisie lijkt het streven van toegankelijkheid te vervallen, omdat het niet meer expliciet genoemd wordt. Dat willen we heel graag behouden, want iedereen moet kunnen genieten van onze natuur en onze mooie gebieden. Dus de vraag aan de gedeputeerde, hoe gaan we dit toch borgen? Vervolgens wil ik ook inderdaad het beheer van Natura 2000 gebieden meer verankeren, zoals de SGP ook vroeg. We willen ook dat natuur en nieuwe natuur geen externe werking heeft en geen andere verplichtingen krijgt. Is er iets in de wijzigingen die nu voorliggen waar toch externe werking nog extra zou kunnen plaatsvinden? Vervolgens missen wij voornemen tot het opnemen van bepalingen over de aanpak op invasieve exoten. We maken ons namelijk druk over de biodiversiteit en de invloed van de invasieve exoten hiervoor. Waarom is dat niet concreter opgenomen in de voorgenomen wijzigingen en ook natuurbrandpreventie-

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse, u heeft een interruptie van meneer De Jong.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik probeer het niet te doen gezien de tijd, maar toch even heel kort, want dit debat hebben we ook gehad tijdens LWM voor dat startgesprek natuurbeleid over die externe werking. Is mevrouw van Gils het met Volt eens dat als wij natuurfuncties aanwijzen en natuur ontwikkelen, dat we dan wel de drukfactoren in die

omgeving moeten verlichten, zodat we niet aan het dweilen zijn met de kraan open, zodat we geen natuur ontwikkelen die verloren gaat omdat de omgeving daar te veel druk op uitoefent?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Juliëtte van Gilse: Ik zou in ieder geval niet willen dat wij op dit moment zaken opnemen in de Omgevingsvisie en -verordening waar dan later blijkt dat er heel veel dingen achter weg komen, waardoor er bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen niet meer kunnen of iets dergelijks. Dus ik zou dat dan bij voorbaat willen weten en daar dan de afweging over kunnen maken. Daarom ook de vraag of dat op dit moment het geval is.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van Gilse. Ik wil u erop wijzen, want dat kunt u wellicht niet zelf zien, dat u nog 2 minuten spreektijd heeft.

Juliëtte van Gilse: Dan ga ik even snel door over de natuurbrandpreventie. Heel fijn dat het wordt genoemd in de Omgevingsvisie, alleen het lijkt best wel vrijblijvend. Dus ik zou willen vragen hoe GS ervoor gaat zorgen dat dit niet alleen een loze kreet wordt, maar dat hier ook echt invulling aan wordt gegeven in ons omgevingsbeleid.

Dan ten slotte recreatie en toerisme. Over de toegankelijkheid van gebieden heb ik het al gehad, maar er wordt ook gezegd dat het opnemen van recreatiezones in de verordening toch niet lukt. Mijn vraag is dan, hoe gaan we zorgen dat het voornemen tot de groei van de recreatierruimte, zoals in Groen Groeit Mee, toch gaat lukken? Verder over toerisme lijkt in de visie vooral de zorgen en nadelen van toerisme een plek te krijgen en niet de kansen, terwijl wij juist met de motie op het programma recreatie toerisme dit jaar met de meerderheid van de Staten hebben gezegd dat we dat wel belangrijk vinden. Waarom worden die kansen en voordelen niet benoemd en benut? We willen graag vragen of die bepaling dus eruit kan of aangepast kan worden. Veel dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wilde meneer Gilissen nog een laatste woord.

Dimitri Gilissen: Voorzitter, ik mag er een strik omheen doen. Waar het de VVD om gaat, is uiteindelijk straks die integrale afweging en dat vraagt volgens mij, dat is ook een vraag aan het college, om ook inzichtelijk te krijgen straks met de conceptvisie en -verordening wat de ruimtelijke maar ook de financiële impact van die plannen is. Ik zou het college ook willen vragen hoe dat een plek gaat krijgen, hoe dat ook aansluit bij het traject rondom duurzaam financieel evenwicht, zodat we ook vanuit de scenario's, die ook een aantal collega's heeft gevraagd, een goed beeld kunnen krijgen of al die kaarten uiteindelijk tot een haalbaar en realistisch verhaal gaan leiden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mevrouw Hoek, 50PLUS. Gaat uw gang.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Voorzitter, ik zal onderwerpen benoemen die niet direct in de punten staan, maar wel onderdeel zijn van diverse punten. Ik begin eigenlijk, dat is een vraag, met alles wat we vanmorgen nog gaan benoemen. Sommige zaken zijn grensoverschrijdend, neem bijvoorbeeld wegen als voorbeeld. Mijn vraag is dus eigenlijk aan het college, ik weet niet wie dat gaat beantwoorden, maar ik zet hem gewoon uit, hoe is in dit soort zaken, ook in het kader van de omgevingswet, de relatie en de samenwerking met omliggende provincies, Flevoland, Zuid-Holland, Gelderland, Zuid-Holland, Noord-Holland? Dus dat is wel een vraag van mij. Wij kunnen wel van alles bedenken, maar als het niet aansluit, dan gaat het ook weer niet goed. Voorzitter, ik heb al een heleboel dingen vanmorgen benoemd, dus ik probeer dat nu te vermijden.

Het hoofdzakelijke waar ik het over wil hebben, is wonen in de breedste zin van het woord. Van Utrecht weten we 35.000 woningzoekenden en vanuit de gemeente Utrecht is het dan plan om Rijnenburg vol te bouwen. Ik heb ook al benoemd, dat herhaal ik dan eventjes, dat de woningzoekenden vanuit Utrecht echt wel gekoppeld zijn door de U16 Woningnet plunderen. Dus voor de kleinere gemeenten die daar onderdeel van uitmaken, kan dat nadelig zijn, maar wij hebben ook nog een andere opdracht. Daar wordt nu niets over gezegd, tenminste niet direct in het onderwerp van vanmorgen, en dat is namelijk de huisvesting van asielzoekers. Ik doe helemaal geen oordeel melden wat ik ervan vind, of ze wel of geen woning moeten krijgen, moeten hebben of wat dan ook, maar waar de kleinere gemeenten tegenaan lopen, is namelijk dat er geen woningen zijn. Ik ga toch even uit van Stichtse Vecht. In Stichtse Vecht, en dat is bij vele gemeentes zo, dat de wachtlijsten ook gewoon voor alle inwoners die een woning zoeken 15 jaar is en dat de doorstroming heel summier is, omdat namelijk de ouderen die in gezinswoningen wonen niet kunnen doorstromen

naar levensloopbestendige woningen. Ten eerste omdat die woningen er niet zijn en ten tweede omdat de huursprong, we hebben het er al vaker over gehad, we hebben er zelfs hele happenings over gehad, soms te groot is. Als je op een huur zit van 400 euro en je gaat opeens naar een levensloopbestendige woning, die is opeens 900 woning euro, dat gaat dan niet. Dus ik zou willen pleiten om voor de hele provincie gewoon de afspraak te maken, wat er wel bij bepaalde gemeentes is, om de huursprong niet groter te laten zijn dan 50 euro. Portaal, de woningbouwvereniging uit de gemeente Utrecht, die doet dat al en ook de woningbouwvereniging in Stichtse Vecht doet dat al. Dus dat bevordert de doorstroming op de woningmarkt. Gezinswoningen komen dan op grote schaal vrij, kunnen dan vrijkomen, wat al een gedeelte kan oplossen. Maar dan kom ik toch weer even terug bij de opdracht die de gemeenten hebben vanuit de provincie om asielzoekers te huisvesten terwijl er geen woningen zijn. In Stichtse Vecht is het 30 70. Wat wil dat zeggen? De woningen die vrijkomen, als ze er zijn, dan gaat 70 procent naar eigen inwoners en 30 procent naar asielzoekers. Dat gaat redelijk, maar dat is ook bij andere gemeenten zo, zoals ik al heb vernomen. Dus 50PLUS wil vragen aan het college om de druk op een andere manier of in ieder geval af te nemen naar de gemeenten die gewoon aantoonbaar geen woningen hebben, ook geen woningen kunnen bouwen. Daardoor kunnen ze ook heel vaak geen woningen bouwen en dat komt toch, ik heb het al wel eerder gezegd, dat wil ik nog wel even zeggen, dat er veel ruimte om te bouwen verloren gaat door de ontwikkelingen van de RES, elektriciteits-, transformatiestations, natuurgebieden, landbouw, et cetera. Dus dat is eigenlijk mijn pleidooi voor dit moment, om de druk op een andere manier in te vullen vanuit de provincie naar de gemeenten toe, want nu gaat het zelfs met dreigementen en dat vinden we gewoon bij het onfatsoenlijke af. Als er geen woningen zijn, dan kan je wel zeggen ja, maar als het er niet is, dan kan het gewoon niet. Dat is een hele vervelende ontwikkeling en dat verstoort ook weer de werkwijze van de colleges en van de gemeenteraden, want die moeten er dan ook weer besluit over nemen. Soms worden er wel moties of amendementen voor ingediend, maar dat kan niet gerealiseerd worden, want er zijn geen woningen en er is geen mogelijkheid. Die 50 woningen buiten de rode contour is een druppel op de gloeiende plaat. Inbreien, waar zo voor gepleit wordt, soms kan dat gewoon niet. Je kan niet zomaar, zeker ook in gebieden waar dat grondwaterpeil sowieso al constant aan het dalen is, zomaar eventjes een torenflat daar neerzetten. Dan kan je wel zeggen dan moet je eronder heien 50 meter diep, maar dat is natuurlijk niet realistisch allemaal. Dus dat is voor dit moment, voorzitter, het pleidooi van de 50PLUS partij. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hoek. Dan heb ik op mijn lijstje staan als volgende de ChristenUnie bijdrage. Meneer Schaddelee, gaat uw gang.

Arne Schaddelee: Dank voorzitter. Bij de startnotitie voor deze wijziging najaar 2024 hebben we al een verlanglijstje ingediend. Speerpunten toen waren gezondheid, maar ook de 3D-benadering. Een grote waardering voor de slag die nu is gemaakt en ook al het werk wat wij op ons bordje hebben gekregen. Ik loop een aantal punten na.

Om te beginnen gezondheid, dat staat stevig in de stukken ook als basis. Gezonde leefomgeving is een speerpunt, waardering daarvoor. Ik denk goed hoe dat verwoord is. We moeten daar wel scherp op blijven. Dat bleek ook wel uit de schriftelijke vragen van onder andere CDA en GroenLinks over geluidshinder en opslag en transport van gevaarlijke stoffen. Wat de luchtkwaliteit betreft, zou ik volledig willen aansluiten bij de tekst van de Partij voor de Dieren. Die ambitie mag echt ook nog wat scherper en concreter wat ons betreft. Dan groei.

De voorzitter: Meneer Schaddelee, u heeft een interruptie van mevrouw Ghijsels.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Ik bedenk me ineens wat. Als u gezondheid heel belangrijk vindt, daar hoort ook financiële stress bij. Zou dat dan ook niet een plek moeten krijgen wat u betreft in deze Omgevingsvisie?

De voorzitter: Meneer Schaddelee.

Arne Schaddelee: Dank voorzitter. Ik denk dat mevrouw Ghijsels denkt dat het al middag is en we bij de begroting zijn aanbeland, maar voor mij gaat de Omgevingsvisie niet per se over financiële stress. Bovendien hebben wij als provincie maar één ieniemini klein belastinggebiedje voor mensen die een auto hebben. Dat zijn de opcenten op de motorrijtuigenbelasting en die mag van mij wel omhoog. Ik vind het een taak van Den Haag om te zorgen dat er wat meer zekerheid voor mensen in de portemonnee komt.

Dan ben ik bij het onderwerp groei. In de wijzigingen nu geen correctie op de eerdere provinciale inzet. We blijven groeien. Dat vraagt goede randvoorwaarden. Bodem en water sturend doen we veel, is een fysiek ruimtelijk ordenend principe. Daarnaast zouden wij ook wat meer oog willen voor sociale cohesie, wat een immaterieel ruimtelijk ordenend principe zou moeten zijn. Dus niet alleen maar fysieke ruimtelijk ordenende principes, maar ook wat meer immateriële.

Dan de transitie landelijk gebied, meer ruimte voor nevenactiviteiten op agrarische bedrijven en meer mogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing, dat staat nu er zo in dat wij ons afvragen, maakt dit nou een einde aan de restricties op sloop of wijzigen van bestemmingen en mogen we slechts 50 procent vervangen? Dat is nog niet zo duidelijk en ook uit de technische beantwoording kwam dat niet goed naar voren. Dus ik zou preciezer willen weten wat op dit punt aan wijzigingen worden voorgesteld en of dat ook ruimte schept voor bijvoorbeeld extra bewoning op boerenerven, niet alleen maar woning splitsen, maar ook misschien andere gebouwen omzetten naar woningen. Met name zorgwoningen, daar zou de ChristenUnie meer ruimte voor willen hebben.

Hulde voor dat wat we als provincie gaan doen rond stikstof en landbouw, meer beperkingen rond mest, meer ruimte voor functiewijziging van gebouwen en een verbod op overschakelen naar sierteelt. Voor mij zijn dat hele goede en heldere teksten.

Wat meer zorg hebben we als het gaat over water en bodem sturend. De bodemdaling in het veenweidegebied gaat met 50 procent omlaag in 2035 in plaats van 2030. Dat is ook weer zo een voorbeeld. Er zijn er vandaag al verschillende langsgelopen van doelen die we met toch net iets te veel gemak doorschuiven met vijf jaar. Als je wat langer meeloopt, dan zijn dat wel bewegende doelen die je eigenlijk iedere vier jaar weer vijf jaar vooruit ziet schuiven, mevrouw De Jong constateerde dat ook al, waardoor we inmiddels steeds verder dat van ons afzetten en we wel beloven dat we er concreet van alles aan doen, maar ik ben daar niet zo gerust op. Dus die zorg, die deel ik met GroenLinks. We zouden willen aansluiten bij het pleidooi van het CDA voor meer waterberging en dat ook sterker willen verbinden aan woningbouw en de keuzes voor woningbouwlocaties. In de praktijk bewegen we toch weer te vaak mee, waardoor we bouwen op plaatsen met grote overstromingsrisico's. Op veel plekken is wateroverlast en schade straks niet te voorkomen, want, en nu komt een oneliner voor een tegeltje, nu snel betaalbaar bouwen betekent straks onbetaalbaar wonen.

Dan komen we bij wonen en recreatie. Er staat in de nieuwe Omgevingsvisie niet helder dat recreatiegebieden waar mogelijk zullen worden uitgebreid. GroenLinks, die vertaalde dat naar we willen eigenlijk helemaal geen uitbreiding. Wij lazen dat wat anders, maar wij zouden in ieder geval willen pleiten om het thema Groen Groeit Mee nog iets duidelijker in de nieuwe Omgevingsvisie te laten landen, want dat betekent volgens mij wel dat we onze recreatiegebieden gelijk laten houden met stedelijke ontwikkeling en dat zou wat ons betreft ook voor recreatiegebieden moeten gelden met vakantiewoningen. Opvallend is dat de aanduiding dat groene recreatieterreinen duurzaam, goed, bereikbaar en toegankelijk moeten zijn, is geschrapt. Wij vroegen ons af waarom die aanduiding is geschrapt. Recreatieterreinen zijn niet langer bedoeld voor permanente bewoning. De onderbouwing en het vitaliteitsonderzoek uit 2020 ken ik. Toch vraag ik aandacht voor de grote woningnood. We hebben de beantwoording van de technische vragen gelezen, maar daar missen we het perspectief van mensen die daar nu soms korter, soms langer, maar zelden vrijwillig wonen. Wij zijn in ieder geval niet voor om mensen op straat te zetten. Bijlage 2 noemt nog iets opvallends als het gaat over recreatiewoningen, namelijk een verband met het tegengaan van uitpanden en het ruimte willen bieden voor bedrijfsmatige uitbreidingen ten bate van verduurzamen. Onze angst is dat die beweging de rol van huisjesmelkers op vakantieparken juist kan gaan versterken. Daar zit bovendien een beetje een vreemde reflex achter, want wij geven bij particuliere woningen ook niet ruimte aan grote beleggingsfondsen om heel veel woningen op te kopen, om ze vervolgens een stuk groter te laten maken om daarmee de verduurzaming te kunnen betalen. Dus wij vonden dat een raar verband wat daar werd gelegd. We faciliteren daarmee volgens mij greenwashing door grote investeringsmaatschappijen in de recreatiesector en de vraag is of we dat moeten doen. Wij zijn echt tegen die beweging, tenzij de gedeputeerde ons daarvan kan overtuigen. Over deze verduurzaming van vakantiewoningen lazen we de technische beantwoording. Die grotere vakantiewoningen zouden nodig zijn om de warmtepomp in zonnepanelen efficiënter te kunnen laten werken, maar spannen we dan niet het paard achter de wagen? Een grotere vakantie woning verbruikt ook meer energie. Dus feitelijk ga je meer energie

verbruiken om het vervolgens duurzamer te kunnen opwekken. Wij waren benieuwd naar wat daar de onderbouwing achter is, want dat leek ons een vreemde redenering.

Tot slot, de BBB vroeg hoe andere fracties aankijken tegen het beleid van spreiden van recreatie. Wij vinden dat niet betuttelend, zoals de BBB suggereerde, maar juist helpend, want er zijn een heleboel onontdekte parels in onze provincie en wij willen recreanten juist heel graag helpen om die te ontdekken. Het geeft ook nog eens een keer rust in gebieden die nu overvol zijn.

Dan bereikbaarheid en het thema lopen. Dat kent de gedeputeerde vast als een van onze nieuwe favoriete thema's. Wandelen toevoegen als volwaardige modaliteit staat genoemd als ambitie, maar lijkt niet als zodanig terug te komen in de voorgestelde tekst in de Omgevingsvisie. De vraag is klopt dat of wat komt daar dan als tekst? De andere vraag die we daarbij hebben is, wat bedoelen we met ruimtelijk efficiënt? Beschrijving in de tekst lijkt op dat punt op zich oké, maar hoe komt dat dan in de eigenlijke tekst tot uitdrukking? Ik heb wel een idee wat we daarmee bedoelen, maar ik zou graag van de gedeputeerde daar iets meer over willen horen.

Dan het thema 3D, ondergrondse Omgevingsvisie. Er staat nu dat we dat uitwerken via pilots, maar technisch gezien dat dat lastig lijkt te zijn. De vraag is, waarom is dat dan niet te combineren met technische systemen die er nu al zijn voor de ondergrond, zoals bijvoorbeeld de KLIC-melding die je moet doen bij werkzaamheden in de ondergrond? Volgens mij staat er alles al in wat daar ondergronds is. Dus wij snappen niet zo goed waarom het zo ingewikkeld is voor ons als provincie om met een visie op de ondergrond te komen, want het systeem is er al en is er al meer dan 20 jaar.

Dan de meerwaardebenadering. Daar staat nu heel weinig tekst over. We hebben op dat punt altijd opgetrokken met GroenLinks en we hebben er zorgen over hoe dat nu verankerd gaat worden. Ik denk dat ook de juridische situatie rondom Soestdijk laat zien dat we nog huiswerk te doen hebben. Wat kunnen we op dat punt verwachten?

Dan hebben we ecologische verbindingen, het valleilint of de groene loper. De motie die daarover is aangenomen in 2021, daar wordt ook wat over gezegd in de stukken en er is nog overleg met Gelderland gaande. Het ecoduct bij Terschuur onder andere moet gerealiseerd worden, landgoederen van beide provincies aan allebei de kanten van de provinciegrens, Rijkswaterstaat die niet wil meebetalen. We waren even benieuwd hoe dat nou zit met die ecologische verbindingzones tussen Utrecht en Gelderland.

Dan milieu en gezondheid. Schone lucht, Utrecht willen we graag koploper laten houden. De vraag is, doen we wel genoeg rond ultrafijnstof? We steunen denk ik ook wel de vragen opmerking die andere fracties hebben gemaakt.

Dan tot slot het laatste onderwerp, natuur. Hier een beetje verwarring en die verwarring is na het debat wat we vanochtend hebben gehad tweeledig. Allereerst, we hebben vorige week in LWM al onze punten meegegeven voor het beleidsprogramma Natuur. Dat ga ik nu dus niet herhalen, maar volgens mij hadden we helemaal aan het begin een soort gesprek dat we dat wel zouden moeten doen. Ik ga er maar vanuit dat dezelfde ambtenaren die vorige week hebben zitten meeschrijven ook nu weer meeschrijven, dus de input op natuur kunt u terugvinden in onze bijdrage in LWM. Er was nog wat meer verwarring en dat ontstond toen collega Travaille begon over natuur en landbouw, om dat uit elkaar te halen. Dat staat in deze Omgevingsvisie nog als één gekoppeld thema, terwijl we vorige week alleen het beleidsprogramma Natuur hebben besproken. Dus de vraag aan GS is, hoe zit dat nou precies en zou het logisch zijn om deze onderwerpen in de integrale Omgevingsvisie in aparte hoofdstukken te benoemen of juist niet? Het enige inhoudelijke punt wat wij nog bij natuur zouden willen meegeven, is dat ik ook echt wel hier wil markeren, en dat zullen we ook later vandaag nog bij de begroting doen, is de wens om de natuur rond vliegbasis Soesterberg de status van Natura 2000 te geven. Die toezegging hebben we vorige week al genoteerd van de gedeputeerde en de wens leeft ook breed, dus wij zouden dat ook graag in deze Omgevingsvisie willen concretiseren. Dank voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw bijdrage. Dan heb ik op het lijstje staan de PVV. Meneer Daniels, gaat uw gang.

Reindert Daniels: Dank u wel. Steun voor het gebruik van impactanalyses om zaken als beleid voor bodemdaling, visie voedsel, stikstofbeleid, planschade bij beleid, waterberging, energietransitie, et cetera, om zoveel mogelijk van die transitie daar meer zicht op de gevolgen te krijgen. Wat gaat ons dat allemaal, de samenleving en de overheden, dat

kosten en kunnen we dit beleid eigenlijk überhaupt langdurig volhouden? Daar zijn die instrumenten dus, lijkt mij, heel nuttig bij. Qua geurbeleid, wat moet ik me hierbij voorstellen? Wat is de bedoeling qua constatering en sturing daarop?

Recreatie, is er al duidelijk wat voor soorten zonering zullen worden ingevoerd en op welk detailniveau wordt dat dan in deze stukken vastgelegd, vraag ik me af. Utrecht is de draaischijf van Nederland en dat zie je terug in de ruimtelijke uitdagingen. Er moet, zoals eerder wordt gezegd, meer keuzes gemaakt worden om, om een voorbeeld te noemen, zaken zoals circulair, biobased, natuurinclusief en diverse andere ambities dreigen keihard te botsen met de verplichting op het gebied van betaalbaarheid en gerealiseerde aantallen woningen. Moeten hier geen keuzes gemaakt worden, dat zou ik graag meer terugzien in de stukken ook. Er zijn ook in het gebied misstanden. Er zijn speculanten die stukken grond kopen van bepaalde bedrijven, die het tegen veel te hoge aanprijzen aanbieden met de belofte dat daar huizenbouw plaats gaat vinden. Heeft de provincie instrumenten om dat tegen te gaan? Want als die gebieden eenmaal in kleine kaveltjes zijn opgedeeld en verkocht, dan is het heel moeilijk om daar ook nog toekomstige ontwikkelingen te laten plaatsvinden. Dus de vraag of daar iets aan te doen is of niet.

Utrecht stond in een enquête over trots op de eigen provincie op een beschamende laatste plaats. Hier zou het toevoegen van dit thema op zijn plaats zijn als doel voor 2035 cultuurhistorische elementen worden beter ingezet om de affiniteit en de trots op de lokale omgeving van de bewoners van Utrecht te versterken. Op deze manier zouden we dan van die laatste plek af kunnen komen en krijg je ook meer vrijwilligerswerk en versterk je ook de sociale cohesie. De vraag of dit eventueel meegenomen zou kunnen worden en zo niet, op welke andere manier dat zou kunnen worden ingebracht.

Als ambitie voor bijvoorbeeld 2030, er is een provinciaal dekkend meetnetwerk en een schema voor observatie en monsternamen activiteiten ingericht dat ons in staat stelt om alle drukfactoren aan te tonen en wat hun impact is op de staat van instandhouding van onze Natura 2000-gebieden. Dit is op een dusdanige manier uitgevoerd dat er juridisch aangetoond kan worden wat alle uitwerkingen van al het natuurherstel en instandhoudingsmaatregelen zijn, zodat de modelwerkelijkheid vervangen kan worden door een werkelijkheid van aantoonbare, harde feiten. Hierdoor kunnen we beter zien welke maatregelen op welke manier bijdragen aan de beleidsdoelen, kunnen de beperkte provinciale en andere middelen op een steeds optimaler wijze worden ingezet en zal de schadelijke impact van inefficiënt beleid beperkt worden met minder gedupeerden en betere natuur tot gevolg. Dus of dat eventueel ook opgenomen zou kunnen worden bij natuur en landbouw. De visie landbouw en voedsel. Het gaat hierbij om een visie op voedsel dat voor het overgrote deel van de bevolking daardoor, door alle ontwikkelingen, onbetaalbaar zou gaan worden en dus buiten bereik zal raken. Dit is eigenlijk meer een elitaire hobby, die de landbouw sterk onder druk zal zetten en de voedselprijzen geen goed zal doen. Dus op dat punt, bezint eer gij begint.

Nog een algemene, meer procedurele vraag. Ik lees dus van alles over input die meegenomen zal worden in volgende stappen en zienswijzes die ingediend kunnen worden, maar wanneer is de eerstvolgende keer dat PS wijzigingen dwingend kan opleggen?

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage en als laatste de heer Schipper van de SP. Gaat uw gang.

Tim Schipper: Dank voorzitter. Ik vond het plaatje aan het begin van de vergadering verhelderend. De vele programma's die onder de Omgevingsvisie hangen, die moeten allemaal passen in die beschrijvingen in die visie. Dan krijg je inderdaad, wat ergens genoemd wordt, een hoog abstractieniveau. De vele ambities, die werden al aangehaald door de SGP. 25 keer troffen we de term 'streven naar' aan in het wijzigingsdocument en dat is dan nog alleen maar de voorgestelde wijziging. Tegelijkertijd ben ik het ook met de SGP eens dat sommige zaken dan weer wel hard gedefinieerd worden, sommige doelstellingen. Voorzitter, ik ben als laatste, dus ik kan me bij heel wat dingen aansluiten, maar ik ga ze wel even noemen, omdat ook een van de dingen die u aan het begin zei, we moeten even kijken of er nog ergens meerderheden zich voor aftekenen.

Dan begin ik even met het hoofdstuk gezondheid, milieu en recreatie. Ik heb mij, net als PvdD en een paar andere, verbaasd over het opschuiven van de normen voor luchtkwaliteit. Dat debat is straks gevoerd. Ik heb me daar niet mee bemoeid, maar ik wil me wel bij die zorg aansluiten, bij D66 aansluiten. Het streven van het beperken van risico's transport gevaarlijke stoffen en straling bij hoogspanningsstations, dat is geschrapt. Waarom? Toegankelijkheid van

recreatieterreinen, VVD noemde dat, maar ook met name de ChristenUnie, dat is eruit gehaald. Waarom? Vindt GS niet dat dit een prominente plaats moet houden? Ik moet ineens denken aan dat trapje bij de Maarsseveense Plassen. Dat is een klein voorbeeld van toegankelijkheid.

Het hoofdstuk waterbodembodem en klimaatadaptatie. In de vorige versie stond als ambitie om in 2040 voldoende schoon drinkwater te hebben, zelfs bij een enorme groei van de vraag. Dat is nu ook weer opgeschoven naar 2050. Van alle dingen die opgeschoven zijn, vond ik dit wel een hele opmerkelijke. In aansluiting op mevrouw De Jong van GroenLinks, moet hier ook niet een doelstelling aangekoppeld worden voor drinkwaterbesparing? Het liefst iets ambitieuzer dan 1,5 procent per persoon.

Ik kom aan het hoofdstuk wonen en werken. Even een klein citaat: "2030 in overeenstemming met de afspraken met het Rijk, voelen wij ons gecommitteerd om een evenredig deel van de landelijke huisvesting zijn opvangopgave te realiseren." Voorzitter, 2030, dat is bij wijze van spreken overmorgen en de problemen op dit terrein zijn natuurlijk legio. Is dit niet een tikkeltje te optimistisch? Er wordt ook sterk de nadruk gelegd op de heilzaamheid van het nog te verschijnen Volkshuisvestingsprogramma, maar dat moeten we nog allemaal maar zien en beoordelen. Over kantoren, kleine herhaling van commissie B&E van juli, de ongebreidelde groeimogelijkheden voor kantoren in het stationsgebied van Utrecht stad. Waar dan? Alsof Utrecht niet allang over de maximale hoeveelheid heen is gegaan qua metrage sinds het referendum daarover in 2003.

Bereikbaarheid, klein dingetje. In 2050 moet de provincie beschikken over een aantrekkelijk, volwaardig en samenhangend ov-netwerk van publieke mobiliteit, ook in rustige gebieden. Voorzitter, dan zeg ik dan moet je dat nu niet afbreken of verder afbreken. Dan hoeven we ook geen nieuwe motie meer over meerrijdbankjes in te dienen.

Landschap, erfgoed en cultuur. Ik vond het wel een mooie, 2040 dragen de bibliotheken bij aan grote maatschappelijke opgaven, geletterde samenleving, participatie en de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen. Dat is dan alvast klaar zou ik zeggen, want ik dacht dat bibliotheken dat allang doen. Als ze dat niet doen, dan moeten ze daar heel snel op gewezen worden. Een hoog abstractieniveau dus al met al. Bijzonder vandaag vond ik dan ook de oproep van Volt om de Omgevingsvisie op straat beleefbaar te gaan maken of een dergelijke term. Voorzitter, als dat gaat gebeuren, dan wil ik daar wel bij zijn. Ter illustratie, ooit is een voormalig fractievoorzitter van de SP in Utrecht op de terrassen tegenover het stadhuis gaan vragen of de mensen wisten waar ze het in de raadzaal over hadden. Hij kreeg glazige blikken, misschien wel letterlijk en figuurlijk. Dus ik acht de kans niet groot dat de Omgevingsvisie op dat gebied een beter lot beschoren is, maar we gaan het allemaal zien en beleven hopelijk. Dank u wel.

De voorzitter: Heel hartelijk dank voor uw bijdrage. Gezien de situatie waar we ons in bevinden op dit moment, wil ik u zo dadelijk even een voorstel doen voor een nieuw moment waarop we bij elkaar komen, maar daarvoor heb ik even een hele korte schorsing nodig met de griffie en de gedeputeerde om even te kijken naar een geschikt moment. Gun mij eventjes 5 tot 10 minuutjes. Strek even de benen, ik kom zo bij u terug. Beste mensen, ik heropen de vergadering en ik heb een voorstel voor u. Heb ik iedereen zijn aandacht? Is iedereen weer op zijn plek? Dankjewel. Er zijn een aantal redenen dat we deze data hebben gekozen. Ik denk dat we na vandaag allemaal moe zijn en graag naar de uitslagenavond willen. Dat betekent dat het niet vanavond is, maar het moet wel snel, want het ambtelijk apparaat zit hier niet voor niets. Die moeten hard aan de slag, dus we willen heel snel even dit afronden. Ik denk dat we ongeveer nog twee uur nodig hebben. Dus het voorstel is of donderdagavond, dus dat is morgenavond, of dinsdagavond om 20.00 uur. Dan leg ik eerst morgenavond aan u voor, want dat heeft de voorkeur. Kan ik daar de handen voor omhoog krijgen? Meneer Draisma, kunt u morgenavond vergaderen?

Arjen Draisma: Mijn voorkeur heeft dinsdagavond.

De voorzitter: Oké. We hebben een meerderheid. Morgenavond hier in deze zaal of in de commissiekamer, dat kijk ik nog even. Dan kan het college even stoppen met mij- Ik vind het heel vervelend, echt oprecht. Dit is aan de commissie en niet aan u. Het is al hectisch genoeg. Dan zien we u morgenavond hier terug. Ik zal nog laten weten of het hier in de Statenzaal is of in de commissiekamer. Het tijdstip, ik gok dat het 20.00 uur is, maar dan wil ik deze commissie op dit moment ook nu afsluiten en ook verder niet gaan met de beantwoording van de gedeputeerde. Mevrouw De Jong, u heeft een vraag.

Marijke de Jong: Ik wil niet extra overlast veroorzaken. Ik heb gekozen voor donderdag, maar ik wil pleiten voor 20.00 uur en niet voor 19.30 uur.

De voorzitter: Ik zei 20.00 uur. Dus bij deze, 20.00 uur. Meneer Schipper.

Tim Schipper: Bij deze mijn afmelding dan voor die vergadering, want ik heb allang andere dingen gepland staan.

De voorzitter: Dat snap ik. Vervelend.

8. Sluiting

De voorzitter: Dan wens ik u een prettige lunch en dan zie ik u morgenavond in dit huis. Dank u wel.